

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLV. évfolyam • 2010. április

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Állami kitüntetések március 15-én

Március 15-én, nemzeti ünnepünk alkalmából **Gulyás Imre** (középen), a NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. gazdasági vezérigazgató-helyettese a nyírségi erdészet érdekében végzett másfél évtizedes eredményes munkája elismeréseként a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét vehette át.

* * *

A földmérés, földügy és térképészet terén kifejtett kiemelkedő tevékenysége elismeréséül *Fasching Antal-díjat* kapott **dr. Busics György**, a Nyugat-magyarországi Egyetem Geoinformatikai Kar tanszékvezetője, egyetemi docens.

Balról jobbra – **Béky Albert**, az Erdészeti Tudományos Intézet nyugalmazott tudományos főmunkatársa (*Pro Silva Hungariae – Magyar Erdőkért díj*), **Merkel Gábor**, az FVM Költészetési és Gazdálkodási Főosztály főosztályvezető-helyettese (*Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt kitüntetés*), **prof. dr. Lett Béla**, a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar egyetemi tanára, intézetigazgató (*Pro Silva Hungariae – Magyar Erdőkért díj*), **Posgay Attila**, a Cserfaág Erdészeti Kft. ügyvezető igazgatója (*Pro Silva Hungariae – Magyar Erdőkért díj*), **Nagy Zoltán**, a Veszprém megyei MgSzH, Erdészeti Igazgatóság erdő-főfelügyelője (*Miniszeri Elismerő Oklevél kitüntetés*), **Miszlang Lajos**, a Baranya megyei MgSzH Erdészeti Igazgatóság nyugalmazott igazgatóhelyettese (*Pro Silva Hungariae – Magyar Erdőkért díj*), **dr. Veperdi Gábor**, a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar egyetemi docense (*Miniszeri Elismerő Oklevél kitüntetés*)

Arany Európa-díjas a Dunaker Kft.

A barcsi DUNAKER Kft. a közelmúltban „ARANY EURÓPA-DÍJ A MINŐSÉGÉRT” (GOLDEN EUROPE AWARD FOR QUALITY – NEW MILLENIUM AWARD) elismerésben részesült, melyet az idén 25. alkalommal adtak át a díjazottaknak ünnepélyes külsőségek között Párizsban a kereskedelmi főhatóságok, a diplomáciai testületek, valamint az ország gazdasági és kulturális vezető személyiségei jelenlétében.

A díjat 1985-ben alapította a Trade Leader's Club (Kereskedelmi Vezetők Klubja), és odaítélése 112 ország 7000 tag-vállalkozójának javaslata alapján történt. Az elismerést az a vállalat nyerheti el, amely Európa piacain kereskedik vagy más módon tevékenykedik Európa javára.

A trófea *Martín Perillán* szobrász által alkotott, bronzból és márványból készült szobor (a képen), aminek elnyerését oklevél igazolja.

A trófeát több más cég között francia, portugál, indiai, orosz, mexikói,

Egyesült Arab Emírátságok-beli vállalatok társaságában vette át *Bognár Mária* gazdasági vezető, *Palaczki Józsefné* üzletágvezető és *Palaczki József* ügyvezető igazgató.

A DUNAKER Kft. 2010-ben kezdi meg 25. gazdasági évét.

A harmadik oldal

A MEGOSZ felhívása a szakmához, intézményekhez, pártokhoz

A jó idő beálltával országszerte megindult a tavaszi erdősítési szezon mind az állami területeken, mind a magánerdőkben. Ki kell basználni a jó időt, hiszen a fagy a megszokottnál tovább tartott, a birtelen jövő nagy meleg siettetti a munkát.

A Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) tájékoztatja az ország közvéleményét, hogy az erdészek az erdők felújításakor és az új erdők létrehozásakor – az úgynevezett erdőtelepítések során – optimális esetben több mint 100 millió darab csemetét ültethetnek ki, mintegy tízezer hektárt érintő területeken

A megújuló erdők fontos szerepet játszanak a klímaváltozás káros hatásainak mérséklésében, a légköri szén-dioxid megkötésében és tartós tárolásában, az emberek egészségének megőrzésében. Ennek ellenére fel sem merült, hogy az úgynevezett szén-dioxid-kvóta értékesítéséből származó bevételekből az erdősítési munkákat végzők is részesüljenek.

Híradásokból tájékozódhattunk arról, hogy a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium 1 milliárd forintot különített el régi típusú, nagy energiafelhasználású bázistartási berendezések, főként bűtőgépek irányított cseréjéhez. Elhangzott, hogy ezáltal annyi fosszilis energiát takarítanak meg, melynek hatása 200 hektár tölgyerdő 1 éves szénmegkötésével mérhető össze.

Az erdész-társadalom ezért a pénzért 2000 hektár, vagyis tízszeres területű tölgyerdőt tud létrehozni, ami nem egy, hanem hosszú évekig köti meg a légköri szén-dioxidot így a befektetés környezetvédelmi megtérülése több mint ezerszerese a korábban említett programnak. (Sajnos azonban erről a lehetőségről viszonylag keveset tudhatunk meg a hírekből.)

A Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) javasolja, hogy a jól hangzó, de alacsony hatásfokú és költséges programok helyett a szén-dioxid-kvóta egy részét inkább az erdőkre, azok felújítására, fenntartására fordítsuk, mert ez a leghatékonyabb és leginkább költségtakarékos módszere a globális felmelegedés elleni harcnak.

A MEGOSZ kéri ezért valamennyi, az erdők ügyében elkötelezett erdész és zöld civil szervezet, gazdasági társaság, minisztérium és szakbatóság, és valamennyi politikai párt csatlakozását is kezdeményezéséhez!

A választások előtt válasszuk az erdőt, megérdemli!

Luzsi József
elnök

Dr. Sárvári János
ügyvezető elnök

Tartalom

Pápai Gábor:
Kell egy csapat.....114

Burián Endre, Partos Kálmán, Ripszám István:
Folyamatos erdőborítás a Mecseki Erdészeti Zrt.-nél....118

Bán István:
Már mások is észrevették!124

Mizik András:
Kit érdekel?...126

S. Nagy László:
Fenntartható-e a fejlődés?127

Pápai Gábor:
FEHOVA: a tavasz jele.....128

Katona Csaba:
Mátyás király fája129

Koczka Zoltán, Wolf Tibor,
Pápai Gábor:
Március 15., és a Nyíri erdő.....132

Magánerdőben135

Luzsi József:
Mari néni és a holdfénykép136

Pápai Gábor:
Sajtótájékoztató Egerben139

Wagner Tibor:
Gróf Károlyi Mihály, a parádi erdők ura.....140

Egyesületi hírek142

Erdőfeltárási Szakosztályülés.....142

Sándor Erzsébet:
Egyetemi tankönyv az erdészeti útépitésről144

Szakmai séta a kelebiai erdőkben.....146

Pápai Gábor:
Szabadon a természetben149

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLV. évfolyam 4. szám (április)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: DR. PETHŐ JÓZSEF elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2010. április 1.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Erdei fülesbagoly zsákmányával. Fotó: Pápai Gábor

Kell egy csapat

Lázás készülődés a vándorgyűlésre

A csapatkapitány, Káldy József vezérigazgató arra kért, hogy a szokásos beharangozó beszélgetést terjesszük ki azokra a csapattagokra is, akiken múlik a vándorgyűlés sikere és az elkövetkező évek helyi egyesületi munkája. Mert ő „csak” a kapus, akinek az a dolga, hogy ha a problémák, gondok átjutnak a védelmen, hárítsa azokat. Meg az edző is – vetettem közbe –, hiszen anélkül nincs olajozott csapatmunka.

– A 2010-es vándorgyűlést a Mecseki Erdészeti Zrt. rendezi.

– Visszaautasíthatatlan volt a felkérés a rendezésre. Egy erdészettel foglalkozó cégnek és közösségének nagyobb elismerést nem tudok elképzelni, mint egy ilyen felkérést. Mert rajtam kívül valamennyien érezzük, hogy a felkérés mögött több van, mint a helyszín kiválasztása. Elsősorban bizalom, a közösségbe vetett hit, hogy meg tudjuk csinálni. Gazdálkodásunk eredményessége a garancia a minőségre. De ami a legfontosabb, hogy olyan helyszínen lesznek a szakmai bemutatók, amelyek nemcsak a kor megújult erdészeti kihívásaival egyeznek, hanem – és ezt szerénytelenség nélkül állíthatom – már évtizedes szemléletváltozás szerinti erdőkezelést

követ, és az ezt segítő szervezeti megújuláson alapul.

A mecseki erdészekről nem idegen a vándorgyűlések szervezése, hiszen a mostani a hetedik a sorban. 1884 volt az első, és meg kell állapítanunk, hogy hét rendezvényt egy térség sem mondhat magáénak. Ez kötelez, hiszen mindig tudtak újat mutatni a mecseki térségben dolgozó erdészek, amivel kiérdemelték a rendezés jogát. És ez most sincs másképpen. Elég, ha csak a '78-as találkozóra gondolunk, amikor 33 éves erdészeti szolgálatom első mecseki vándorgyűlését segíthettem.

A mostani felkérés után – érthető módon – mind az öt erdészetünk igényt tartott bemutatók helyszínére, de legnagyobb sajnálatunkra tematizálni kellett a rendezvényt, ezért nem lehetett mindenki bemutató.

Így a Dráva térségében és a Kelet-Mecsek erdőgazdálkodásában folyó izgalmas szakmai munkákat mutatjuk be.

Árpádtetőn a szűk szakmától kissé távolabb álló Mecsextrém közjóléti beruházásunk és az erdei iskola – népszerű nevén Mókus Suli – 15 éves működését mutatjuk be.

De nem fognak csalódni azok sem, akik a pécsi városnézést választják, hiszen Pécs az idén – mint köztudott – Európa kulturális fővárosa. Sok szép dolgot láthat az, aki ezt a programot választja, többek között egy orgonakészítő műhelyt, ahol végigkísérhetjük, hogy a meseterek keze alatt hogyan alakul át az egyszerű faanyag csodálatos hangszerré.

– *Nó, és az igazi meglepetés...*

– Nem hagyhattuk ki az alkalmat, hogy ne állítsunk örök érvényű emléket a térség – és egyben az ország – erdészeinek. Pécs város egyik legszebb és leglátogatottabb terén, a Tettyén erdész-emlékművet fogunk avatni. A dalmát mészkőből készült alkotás feliratozása emlékezteti az arra járókat az erdészek munkájára. Ez az emlékmű minket is emlékeztet örömeinkre, eredményeinkre. Rendezvényünkkel az embert szeretnénk a középpontba állítani, aki siker nélkül, kreativitás nélkül nem tud megújulni.

Ripszám István, a dél-dunántúli régió újonnan megválasztott képviselője

– Tizenkét évig voltam a Helyi Csoport elnöke. Most egyesületi munkám kibővült, de remélem, a helyi tapasztalatokat használni tudom tágabb feladataim során. Somogy és Kaszó eddig is szorosabb kapcsolatot tartottak, de azt szeretném, ha ez a közösségi szellem tovább integrálná a tamási és a mecseki erdészkollégákkal. Számos szakmai feladat kapcsán kell véleményt cserélnünk. Gondolok itt például a gyertyános-tölgyes- és a hársdőlőskodás sajátos erdőnevelési kérdéseire.

Jelenleg a pécsvárad erdészeti 12 000 ha-os területének igazgatója vagyok. Ebből 7500 hektár tájvédelmi körzet, melyet speciális módon kell kezelni. Ha a Natúra 2000 területet is beszámítjuk, akkor mindössze 400 hektár az, ami nem védett. Gondolhatod, hogy ezzel az adottsággal milyen izgalmas, sokrétű a szakmai munkánk. Most, hogy a folyamatos erdőborítás egyre nagyobb teret nyer, az átalakító üzemmóddal az erdőművelés igazi szépségét éljük meg. Mert szolgálai módon átvett módszer, sablon nincs. A boszniai, tübingi példák sokat segítenek, de a helyi adottság az, amiből ki kell indulni.

A 82 milliós „bászarsó program” most az erdészeti „zászlóshajója”, de az akác- és bálványfa-mentesítés, a gyepes élőhelyek védelme is bőven ad tennivalót.

A Kelet-Mecsekben három helyszínt is érint a vándorgyűlés „bakancsos” szakmai bemutatója.

– *Az új elnökségnek is tagja lettél.*

– Még nem tudom, hogy hogyan működik egy elnökség, de szeretnék felkészülten ott lenni, és felelősen hozzájárulni a döntésekhez. A többit majd meglátjuk.

MECSEKI ERDÉSZETI ZRT.
természetes úton...

Várady József, a Baranya megyei Helyi Csoport elnöke

– A mintegy 150–160 fős csoportunknak elsősorban a Baranya megyei szakemberek a tagjai. A Mecseki Erdészeti Zrt.-hez, a szakigazgatáshoz, a természetvédelemhez és a magánerdőhöz kötődnek.

Negyven, ötven fő aktív résztvevője van rendezvényeinknek, és ez már elég ahhoz, hogy élénk eszmecsere alakuljon ki, és hogy egymásra figyeljünk. Fontos a nyugdíjasok jelenléte, hiszen gyökerek nélkül nem építközhetünk.

A mi célunk az eddigi gyakorlat folytatása mellett több szakmai rendezvény szervezése, amelyeken aktuális kérdésekkel, jövőbe mutató kezdeményezésekkel foglalkozunk. Nagyon fontos egymás munkájának, „tő mellett” gyakorlatának megismerése is. Főként most, amikor kihívást jelent az új erdőtervénnel kapcsolatos teendők sokasága.

Szeretnénk a magánerdőkben dolgozó kollégáinkkal is szorosabbra fűzni az együttműködést.

Kiemelt célunk szakmánk ismertségének, ezen keresztül elismertségének növelése. Ennek érdekében a szorosan vett szakmán kívüli szerveződésekkel igyekszünk új kapcsolatokat kialakítani, illetve a meglévő kapcsolatainkat életetni. Ilyenek szervezetek a megyei, illetve kistérségi működésű természetvédelmi, turisztikai, környezetvédelmi egyesületek és természetesen a bányászok.

Az említettek megvalósításával hozzájárulhatunk a társadalom elvárásainak kezeléséhez. Nyitottan, alázattal a szakmai axiómákhoz ragaszkodva, még akkor is, ha ez olykor több türelmet kíván a kellenél.

– *Úgy tudom, hogy legnagyobb sajnálatodra a sásdi erdészet területét, amelynek vezetője vagy, nem érinti a vándorgyűlés.*

– Bizony ez így van, de ha a vándorgyűlés nem jön hozzánk, akkor mi megyünk a vándorgyűléshez, hiszen munkatársaimmal több helyszínen csapatként segítjük a sikeres lebonyolítást.

Az, hogy most nem adunk helyszínt, nem azt jelenti, hogy nem lenne mit mutatnunk, hiszen a területünk változatos erdőállománnyal borított, ami mindmégannyi szakmai kihívás. Érinti a Zselicet, a Hegyhátat, a Völgyseget. A mintegy tizenegyezer hektáryi erdőből hét-ezer hektár Natura 2000 besorolású. Két vadászterületen gazdálkodunk, emellett aktív résztvevői vagyunk a helyi, kistérségi turisztikai kezdeményezéseknek is.

Aki erre jár, ne szalassza el a Nagymátéi Vendégházat felkeresni, és ha már ott van, megismerkedhet a Fekete István fűvészkerttel is.

Horváth Péter Brúnó, a Helyi Csoport titkára

– Tizenegy évig voltam a tő mellett mint erdőgondnok. Ez idő alatt töltekeztem, és ez az, amit most kamatoztatni tudok. Nehezen, de már feldolgoztam az „erdőhiányt”, amit kezdetben az erdőművelési ágazatvezetői kinevezésem okozott. Hisz’ a mindennapos erdőnlétet felváltotta a központi munka, több felelősséggel, kevesebb terepi munkával.

Tudom, nem mondok újat, de az erdőgazdálkodás lelke az erdőművelés. Különösen az új erdőtervény kívánalmai, lehetőségei, elvárásai szerint. Azt hiszem, akut probléma szerte az országban, hogy nincs igazán jól felkészült szakmunkás. Azok között, akik a művelésben dolgoznak, óriási a jövőmenés jelenleg. Alig tanul bele az egyik, máris megy, s jön helyette egy másik, kezdhettük előlről az oktatást.

A nálunk bevezetett erdőgondnoki

felállás, a vele járó – mondhatni – kötelező szemlélettel bevált. A művelő-, használó-, vadász-, kereskedőszemlélet szépen összesimul, és a konfliktusokat minimálisra csökkentve működik.

– *Csoporttitkárként lesz munkád bőven.*

– Egyesületi munkám során is ilyenfajta szemléletet szeretnék kialakítani a tagokkal. Elsősorban az emberi összetartást, az egymásra figyelést, és ezzel minden bizonnyal jön majd a szakmai kérdések alapos megvitatása, kiérlelése. Megpezdíteni a szakmai szürkeállományt, tanulmányutakkal, előadások rendezésével, mert most különösen sok kérdőjel van az erdőmérnökök fejében is.

Az új erdőkezelési módszer jóval alaposabb szakmai ismeretet kíván, mint a vágásos. De egyben izgalmasabb és sokrétűbb is. A sík vidéki kocsányos tölgyesek vagy a cserések ilyen jellegű kezelése komoly kihívás.

Sajnos most derül ki, hogy az oktatás terén hiányosságok vannak, és elkerülhetetlen a továbbképzés beindítása, amit mi a 157 főt számláló Helyi Csoporttal meg is teszünk. Katalizátor szeretnénk lenni, mert tele vagyunk elképzelésekkel, tervekkel. A végrehajtáshoz egy stabil céget tudunk a hátunk mögött, és ez megnyugtató.

Molnár Tamás, díjbizottsági tag

– Hosszú évek óta figyelem a kitüntetések odaítélésének menetét. Tudom, hogy ez egy irtatlan nehéz munka és felelősség. Mert igazságosan dönteni szinte lehetetlen. De törekedni kell rá. Jó lenne, ha a díjakat nem életműként kezelnék a javasoltak között, de vegyük a jelenlegi szabályzatban előírt húsz évet komolyan. A teljesítmény számíton akkor is, ha a kitüntetett még messze van a nyugdíjkorhatártól. Az

eredmény, amiért az elismerést kapta, csak halmozódni fog, ha kitüntettként – mondjuk úgy példaképként – még folytatja a munkáját, tekintéllyel a kollégái között. Valószínűleg így a díjnak is nagyobb lesz a serkentő ereje, hiszen látható, hogy nem kell feltétlenül nyugdíjas korúnak vagy ahhoz közelállónak lenni, hogy a közösség figyelembe vegyen valakit a javaslatételkor.

Azt hiszem, hogy a jelenlegi szabályzatot át kell dolgozni, meg kell újítani. Valószínű, hogy konfliktusmentesebb, és talán kevésbé „sebet okozó” döntéseket tudna hozni az a Díjbizottság, amelyik – úgymond – teljhatalommal lenne felruházva, és alapos, megfontolt döntése végleges lenne. Túl soknak érzem azoknak a bebeszélési jogát, akik – érthető okok miatt – nem, vagy alig ismerik a jelöltet. Ehhez alapos megfontoltsággal kellene delegálni a bizottsági tagokat. No de ezzel a véleményemmel nem vagyok egyedül. Minthogy azzal sem, hogy az évi három Deckrett-érem is kevésnek tűnik az erdőszekusok számához viszonyítva. Valószínű, hogy a hat régió, hat díjazott lehetne a megoldás.

– *Hírlík, hogy nagyon izgalmas és sokszínű lesz a vándorgyűlésen a térségekben tervezett bemutatóhelyeken kínált program.*

– Nem illik a poént előre elmondani, de most megteszem, már csak azért is, hogy aki nem jön, tudja, hogy miről marad le. Nos, mivel a sellyei erdőszekusnál vagyok igazgató, az ormánsági erdőket fogjuk bemutatni, s hogy az új szemlélet szerint milyen erdőborítást képzelünk el. Hajózzunk a Dráván, ami egy egészen különleges élmény. Sűrűs vagy üdítő pohárral a kezünkben – mint egy filmvászonon – figyelhetjük, hogy hogyan vonulnak el előttünk az ártéri társulások, a védett területek.

Megismerjük a drávaiványi református templom híres kazettás mennyezetét, a térségben élők sanyarú sorsát. Azután Zrínyi korát idézzük, mert... de ezt már nem mondom el, hadd legyen meglepetés.

Hirmann Antal, az Informatikai Szakosztály elnöke

– Szó szerint egészen különleges lelkiállapotba kerültem, amikor megválasztottak szakosztályelnöknek. Óriási megtiszteltetésnek tekintem, és dolgunk is van bőven. De tudatában vagyok annak, hogy az egyoldalúság olykor vissza is üthet.

Az Erdészeti Lapok februári számában olvastam egy ezzel kapcsolatos vé-

leményt, miszerint „Az a mérhetetlen információ, amely a kommunikációból ránk zúdul, kellő felkészültség és tudás hiányában csak megzavar, elbizonytalanít, felszínessé tesz”. Hiszen az információ csak eszköz és nem cél. Az eszköznek kell támogatni – esetünkben – az erdész céljait, elképzelését, és lehetőséget adni ahhoz, hogy eligazodjon a szakmát, annak egyes ágazatait érintő kérdésekben. Külön kihívás az erdészeket érintő, a természetes úthoz egyre közelebb álló szakmai eljárások informatikai támogatása. Ez a megközelítés egyben lehetőséget kínál arra, hogy mintegy kapocs legyünk a szakosztályok között. Hiszen mindegyiknek van sajátos problémája, aminek megoldásához a szakosztályunk eszközeivel segíteni tudunk.

Együttműködést ajánlunk és jelzések várunk, hogy melyek azok a területek, ahol segíthetünk. Mert ha nincs cél, akkor az informatika a saját belső törvényszerűsége alapján kezd működni, és ez öncélúsághoz vezet. Olyan zsákutcába, ahol már az informatikus sem érzi jól magát.

– *A vándorgyűlés ezek szerint szép kihívás.*

– A legmesszebbmenőkig. Mert csapunk azon fáradozik, hogy minden csúcsműveltséggel működjön, nemcsak a sztereotip feladatokat végzi, hanem egy eddig még nem alkalmazott technikával is élni akar. Nevezetesen az online vételi lehetőséggel. Ha sikerül a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Főiskolai Kar segítségével és technikájával megoldani, a világon bárhol figyelemmel kísérhetik a közgyűlést, ha beütik a www.vandorgyules.hu webcímet. Zárójelben jegyzem meg, hogy ez ügyben biztositás április tizedike után tudunk mondani. Mindenesetre óriási fel-

adat és lélekmelengető az a gondolat, hogy mindezt elsőként valósíthatjuk meg a közgyűlések történetében, mert hiszen így a világ erdőszekusait is meghívhatjuk a rendezvényre.

Vassné Papp Viktória, a vándorgyűlés főszervezője, program-szervező

– Programszervezőként dolgozom a cégnél, feladatom legfőbb része az erdőszekus tevékenységét népszerűsítő programok, rendezvények szervezése és lebonyolítása. Ez a feladat az utóbbi időben nagyon felértékelődött, hiszen köztudott az erdőszekus munkájának olykor nem éppen hízelgő megítélése.

Korábban a Duna-Dráva Nemzeti Parknál dolgoztam erdei iskolai oktatóként és programszervezőként. Gyermekvállalás után helyezkedtem el az erdőszekusnál. Programszervezői feladataim mellett lehetőségem van terepi munká-

ra is, az Árpádtetői Erdőszekus Mókus Suli Erdei Iskolájában beugró oktatóként dolgozom.

– *Gondolom, a mostani vándorgyűlés embert próbáló feladat.*

– A vándorgyűlés főszervezőjeként feladatom a rendezvény előkészítése és a gördülékeny, minden részletre kiterjedő forgatókönyv szerinti sikeres lebonyolítás. Különösen fontos számomra ez a feladat, hiszen a legutóbb 1995-ben Pécsen megrendezett vándorgyűlésnek édesapám volt az egyik főszervezője.

A vándorgyűléshez több rendezvény is kapcsolódik idén: az Év Erdőszekusa Verseny, Nemzetközi Bányász-Kohász-Erdőszekus Találkozó, I. Nemzetközi Erdőszekus Kommunikációs Konferencia, Erdőpedagógiai Szakmai Napok, I. Nemzetközi Magyar Vadászkielők Verseny, er-

dészeti témájú kiállítások, valamint októberben az Erdők Hete rendezvénysorozat.

– Ezt még felsorolni is sok, nemhogy szemmel tartani.

– Azért nem reménytelen a helyzet, hiszen az egész itt is csapatmunka, amit természetesen össze kell fogni, és arra törekedni, hogy a rendezvények eredője egy irányba mutasson, az erdészek jobb megítélésének irányába. Túlzás nélkül állíthatom, hogy frenetikus napokat élhetnek meg a Pécsre látogatók, hiszen még nem említettem – gondolom köztudott – az EU Kulturális Fővárossal való egybeesést. Természetesen ezt a momentumot nem hagyhattuk ki.

A főtéren Pécs város polgármestere köszönti az erdészeket, akik – a jelentkezés szerint majd ezren lesznek – előzőnlik a város központját és felavatják azt az Erdész emlékművet, amiről már előttem szóltak.

Kívánok valamennyi programunkhoz jó szórakozást, hasznos beszélgetést, kellemes időtöltést, barátságot, emberséget.

No, és még valami... Szíveskedjenek jó időt hozni a tarisznyában.

Pápai Gábor

Führer E.–Rédei K.–Tóth B.:

Ültetvényszerű fatermesztés 1.

(2. átdolgozott és bővített kiadás)

(Agroinform Budapest 1–245.o.)

A könyv első kiadása 2003-ban jelent meg, ám az azóta eltelt időszakban újabb kutatási eredmények születtek, másrészt a gazdasági helyzet is oly mértékben megváltozott, hogy a kötet felfrissített, korszerűsített ismeretekkel bővített kiadásának szüksége felmerült.

A bővítések többnyire kisebb, inkább részletkérdések szintjén értelmezhető ismeretekre szorítkoznak, ám egy új témakör is részletesebb kifejtést kapott az új kiadásban. Jelesül a faanyag bioenergetikai hasznosításának kérdésére a szerzők újabb fejezettel bővítették a sokfelé ágazó, gazdag témaköröket. Ennek a fejezetnek csírája már az Ültetvényszerű fatermesztés 2. kötetében Halupa Lajos tollával készült fejezetben is megjelent, ám azóta a témakör szélesedett, időszzerűsége jelentősen fokozódott, ezért a szerkesztők okosan és a kor igényeinek megfelelő tálalásban újra visszatértek ehhez a szakterülethez, és olyan ismereteket, adatokat gyűjtöttek össze, amelyek az energiaválsággal (is) küzdő világunkban egyre nagyobb szerepet kapnak.

A tervek szerint az EU-szintjén 2020-ra az üvegházhatást kiváltó szén-dioxid kibocsátásának 30%-kal, 2050-ig 50%-kal kell csökkennie. Ez az energiaforrások sorában a megújuló 20%-os részarányát tételezi fel. Még inkább sürgetővé teszik a tervek megvalósulását azok a körülmények, amelyek között hazai energiaigényünket import útján való-sítjuk meg. Ebben már a politikai játszmák is helyet kapnak, ezért kíváncsok, hogy saját erőforrásokra támaszkodjunk, többek között a faültetvényekre is. Vagyis középtávon legalább többezer hektáron javasolja a fejezetíró a nem élelmi-szeralapú, alternatív földhasznosítási formák keresését. Természetesen a biztonságos élelmiszerellátás megermentéséről nem mondhatunk le, ám élelmiszertermelésre alig alkalmas földterület is bőven akad hazánkban. Az ajánlott megoldás a vidékenként változó és fojtogató munkanélküliségen is képes lesz javítani, a mező- és erdőgazdálkodást együttesen fejleszteni.

Dr. Szodfridt István

Messe München International

Mindent az erdőről és a fáról!

Az erdőgazdaság és erdészeti technológia szakembereinek találkozóján az ágazat magas színvonalú nemzetközi eredményeinek áttekintésére nyílik lehetőség. A kiállítást tartalmas konferencia- és fórumprogram, valamint sok színes különbemutató kíséri.

Információ: Promo Kft.
1015 Budapest, Széna tér 1/a.
Telefon: 224-7764, 224-7765
fax: 224-7763
messemunchen@promo.hu

INTERFORST 2010

Új Münchener Vásárterület 2010. július 14–18.

11. Nemzetközi Erdőgazdasági és Erdészeti Technológiai Szakvásár – Tudományos rendezvényekkel és különbemutatókkal

www.interforst.de

kwf Bayern Innovativ ufi Approved Event

Folyamatos erdőborítás a Mecseki Erdészeti Zrt.-nél

Napjainkban egyre nagyobb teret hódít a folyamatos erdőborítás elvei szerinti erdőgazdálkodás. Ilyen irányba hat a társadalmi elvárás, az azt tükröző törvényi háttér, és nem utolsósorban a gazdasági kényszer, a felújítási és ápolási költségek csökkentésére való törekvés.

Szakmánkban évszázados múltra tekint vissza a szálaló erdőgazdálkodás, mely az elmúlt idők vágásos erdőgazdálkodása nyomán átmenetileg háttérbe szorult. A szakemberképzésben általában rövid fejezetet szenteltek ennek a témának, tekintve, hogy a gyakorlatban üzemszerűen nem fordult elő. Legutolsó hazai példái a kisparaszti szálaló erdők voltak, az ország nyugati részén. Az elmúlt évtized változást hozott a vágásos gazdálkodás megítélésében és több gazdálkodó üzemi méretekben is, több száz hektáron tért át szálaló, vagy a szálalás irányában ható átalakító üzemmódra.

Ha elővesszük az erdészek már száz évet meghaladó írott erdőleltárait, nyomomon követhetjük, hogy nem öletszerű erdőhasználat nyomaival, hanem tudatos, tervszerű, erdőőrző gazdálkodásnak vagyunk tanúi. Európában már a XIX. században is törvény szabályozta a tartamos erdőgazdálkodást, amelynek akkori eszenciája az volt, hogy kevesebbet termelj, mint amennyi növekszik. Ennek az időszaknak az elején még a fajok közti válogatás szempontjainál az akkori társadalmi, gazdasági igények, érdekek jelentős befolyással bírtak. Pl. így alakultak ki sokfelé Európában javarészt bükkösök helyén a hatalmas elegyetlen fenyvesek (Németország, Szlovákia stb.). A gazdálkodó szükségszerűen alkalmazkodott ehhez a körülményhez. Ezért találunk ma Európában oly kevés őserdőt, természetes állapotában fennmaradt erdős területet.

Azóta az emberiség létszáma megduplázódott és a népesség városokba koncentrálódott. Az ipari fejlődés nem csak a városokban és környékén érezte hatását, hanem a légkörben is, a nekünk távoli gleccserek, az óceánokon úszó jéghegyek birodalmában is. Tudósok, politikusok és gazdasági vezetők konferenciákon tárgyalnak a globális környezeti változásokról.

E változás során megnőtt a természet értékek megőrzése, védelme iránti fo-

gékonyág. A biodiverzitás, és az erdők szerepe is felértékelődött.

A legutóbbi 20-30 évben már az erdészszakma legkiválóbbjai is elkezdtek fessegetni „hagyományos” gazdálkodásuk kereteit. Napjainkban értek meg a körülmények arra, hogy az elszigetelt változások Európa-szerte, ezen belül hazánkban is teret nyerjenek. E változás ma abban ölt testet, hogy a vágásos erdőgazdálkodás mellett megjelenik az úgynevezett *folyamatos erdőborítást szolgáló erdészeti tevékenység*.

A gondolat alapja a német *Alfred Möller* nevéhez köthető, aki a 19–20. század fordulóján, az eberswaldei erdészeti főiskola igazgatója volt. Az *örökerdő*-elvet a természetes erdők vizsgálata során tett megfigyelései alapján írta le. Ennek megfogalmazásakor kiemelt figyelmet kap a termőtalaj termőképességének megőrzése a faállomány folyamatos borítása által, az elegyesség, a vegyeskorúság, az állományszerkezet színtettségének kialakítása. Ezzel együtt jár a felújulás lehetőségének folyamatos fenntartása, valamint benne rejlik a lehetősége az évenkénti rendszeres minőségi vastagfahozam – szálankénti vagy csoportosan, vágásterület nélkül történő – kitermelhetőségek.

A folyamatos erdőborítással történő erdőgazdálkodás legrégebben megkezdett magyar példájaként a *Neuwirth János* által 1953-ban az Őrségben leírt régi paraszti szálaló erdőkben folytatott gazdálkodás tekinthető.

Az elmúlt században két erdőmérnök folytatott szélesebb szakmai kör-

ben ismert üzemi szálalóvágásos kísérletet, melyek elveiben is felfedezhetjük a német elődök szempontjait. *Rotb Gyula* 1936-ban, 70 hektáron kezdte meg a nevéhez fűződő vonalas-csoportos szálalóvágásos kísérletét a Sopron melletti Asztalfőn található, akkor 60 év körüli lucfenyő elegyes-bükkös állományokban. Az 50 éve Madas László által elkezdett, hasonló jellegű átalakító kísérlet, a 15 hektár nagyságú bükkös „Erdőanya” néven vált ismertté.

Hazai viszonyaink között az „Örök-erdő-elv”-nek **HERMANN KRUTZSCH** által átdolgozott **készletgondozó, folyamatos erdőborítású szemlélete**, leírt módszere alkalmas lehet a vágásos erdőalakok **természetszerűbb gazdasági erdők**ké történő átalakítására. (Hermann Krutzsch: Waldaufbau, 1952; Erdők megújítása, 1999/*Madas L.* ford./)

Az örökerdő folyamatos erdőborította területén a gazdálkodás vezérelve az adott termőhely kínálta lehetőségeket optimálisan kihasználó vágásérett faanyag előállítására, ennek faegyedenkénti elbírálása, kitermelése az erdő szerkezetének, megújuló képességének állandó fenntartása mellett. Így az erdőgazdálkodás célja a méretes, értékes, termőhelyálló faállomány folyamatos szálankénti, vagy kiscsoportos kitermelése a gazdálkodással érintett teljes területen. Az erdő természetes felújulása az erdőgazdálkodás gyümölcse, melynek sikerességét a termőhelyálló, elegyes erdők biztosítják.

1. kép: Folyamatos erdőborítás csoportos szerkezete

A magyar erdőgazdálkodásban jelenleg a *vágásos erdőgazdálkodás* a legelterjedtebb. A jelenlegi vágásos gazdálkodásból a száraló erdőalak eléréséig hosszú, több évtizedes, akár évszázados út vezet. Ebben az időszakban alakul át az erdő, ezért ezt **átalakító üzemmódnak** nevezzük.

Hazánkban a 2009-es erdőtvény a jogszabályi környezetet biztosítja ehhez, a technikai-informatikai fejlődés pedig a műszaki háttérrel teremtette meg. Most a szakmai ismeretek megszerzése a fő feladat. Megfogalmazódtak azok a kritériumok, amelyek alapján eldönthető, hogy az első gyakorlati alkalmazások mely területeken kezdhetők meg.

A programról

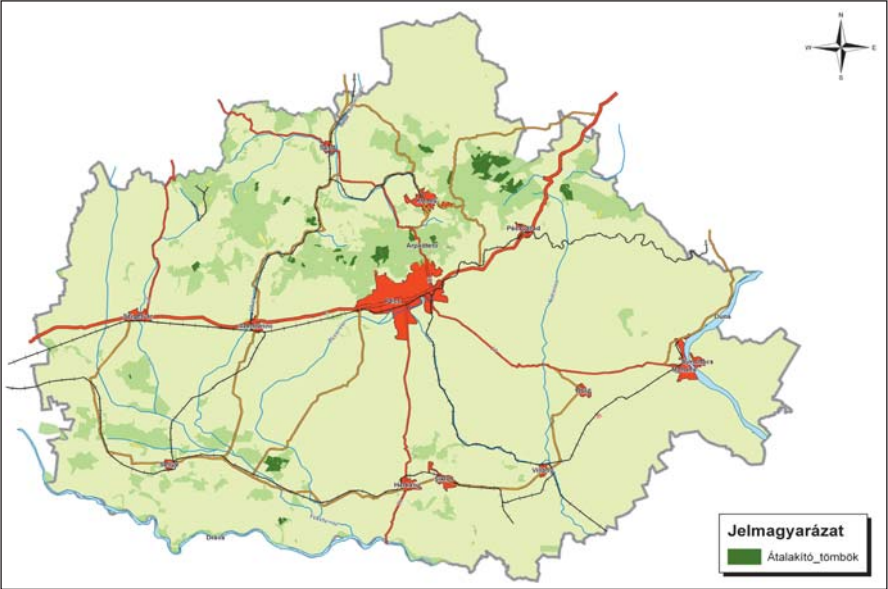
A Mecseki Erdészeti Zrt. a folyamatos erdőborítást eredményező száraló, illetve átalakító erdőgazdálkodás újkori törvényében is aktív szerepet vállalt.

Első lépések a Mecsekben

2000-ben készült el a Kelet-Mecsek természetvédelmi kezelési tervéhez az az erdészeti javaslat, amely erdőrésztlet szinten tartalmazta a Tájjvédelmi Körzet erdeire vonatkozó kezelési elképzeléseket. Ennek lényege abban állt, hogy a két világháború közötti faínséges időkben kialakult, egybefüggő, nagy kiterjedésű, 100-700 hektáros, egykorú erdőtömböket, erdőrésztlet határoktól függetlenül, a természetes újulatra alapozva, csoportos szálalással alakítsuk át a vágásos erdőalakból egy vertikálisan és horizontálisan tagolt, többkorú, változatos állománnyá. Ebben a tervben 6 db erdőtömb szerepelt összesen 2200 ha területtel.

Tömb neve	Terület (ha)
Óbányai	235,2
Réka-völgyi	117,8
Pécsváradi	150,3
Váraljai	739,9
Hidasihát-lackeri	617,9
Pap-réti	329,0
Összesen	2190,1

Üzemi méretű szálaló gazdálkodásra az első kezdeményezés 2001-ben történt. Ekkor készült a *Kárászi Erdészet 600 hektáros Hidasbát-lackeri erdőtömbjének* kezelési irányelveit tartalmazó terv, a Veszprémi Erdészeti Szolgálat közreműködésével. A kísérlet megkezdése elé azonban számos külső akadály gördült, így az akkor hivatalos formában nem indulhatott el.

1. ábra: a programba jelölt erdőtömbök földrajzi elhelyezkedése

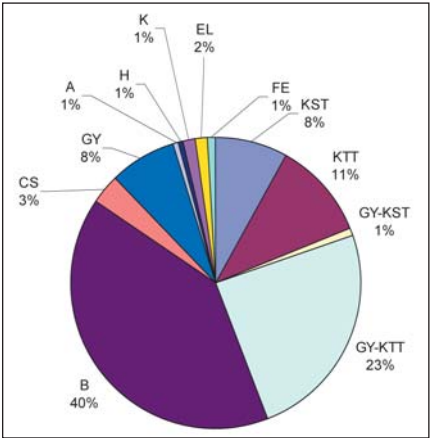
A lehetőség 2006-ban nyílt meg ismét, az akkor már Pécsváradi Erdészet üzemtervének előkészítésekor. Ennek eredményeként a 2008-ban kiadott üzemtervben szálalóvágás és szálalás 868 hektáron került tervezésre. Emellett a táj és a természet megőrzése érdekében 850 hektár terület került ki a faanyagtermelésből. Így összesen 1700 hektáron írja elő az üzemterv a folyamatos erdőborítás fenntartását. Annak érdekében, hogy szakembereink a lehető legszélesebb körben megismerjék és közvetlen gyakorlati tapasztalatokat szerezzenek ebben a gazdálkodási üzemmódban, a társaság vezetése *minden erdészetre kiterjedő programot* indított. Erdészetenként több erdőtömböt jelöltünk ki átalakító üzemmód bevezetésére.

A most induló program erdészetenként képviselt nagyságrendje:

Erdészet	Terület ha
Sellye	471
Sásd	318
Árpádtető	744
Pécsváradi	2 739
Szigetvár	95
Összesen	4 366

A besorolt állományok 43%-a tölgyes, 40%-a bükkös, a fennmaradó 17% főként őshonos lombos fafajokból (gyertyán, hárs, kőris) áll.

A vágásos erdőgazdálkodás évszázadai során a tudomány és a gyakorlat megbízható ismeretei biztosították a fakitermelés tartamosságát, az erdők megújításának biztonságos módjait, a rövid és hosszú távú tervezés összhangját.

2. ábra faállománytípusok részaránya

Természetvédelmi vonatkozások

A folyamatos erdőborítás ökológiai szempontból stabilabb, elegyes, vegyes korú erdőállományokat jelent, melyekben nem csupán az élő fáknak, de a holt fáknak is szerepe van. Fajgazdagsága nagy, fák, cserjék és lágyszárú növények tekintetében egyaránt. Így nagyon sok élőlény (gombák, rovarok, kismamlsók, madarak) találja meg itt életfeltételeit.

Kiemelt természetvédelmi jelentőségének megfelelően törekedtünk arra, hogy a programba jelölt állományok döntő része védett természeti területen legyen.

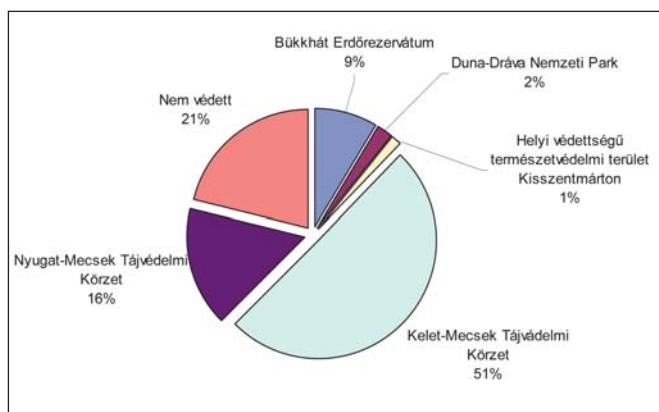
A vágásos erdőalak átalakításának lehetséges formái

Szakmai program

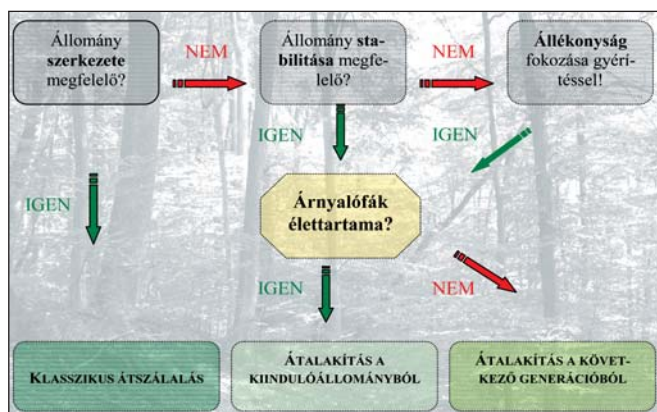
A vágásos erdőgazdálkodási üzemmód következtében kialakult erdőalak és kitűzött célként megfogalmazódott folyamatos erdőborítás megvalósításáig, vagy szálaló erdő alak létrehozásáig számtalan átmeneti erdőforma különböztethető

2-3.kép: Az álló és fekvő holtfa egyaránt fontos szerepet tölt be

3. ábra. A kijelölt tömbök elhelyezkedése védett terület szerint

4. ábra átalakítási technika döntési sémája

meg. Ezek a közbelső erdőformák fel-foghatók az *idő- és türelem igényes átalakítási folyamat* közbelső állomásai-ként. A közbelső erdőalakok az áttekinthetőség érdekében három nagyobb csoportba sorolhatóak, a cél érdekében szükségszerűen alkalmazandó erdőátalakítási technikák szerint:

1. Differenciálódott, strukturált, vegyes korú állományok, folyamatos regenerációval

- Alkalmazandó technika: Erdőalak **finom átalakítása szálalóerdővé (szálalás)**

2. Középkorú egyenletes, homogén szerkezetű, egykorú állományok újjáulattal, vagy anélkül, melyek egyedei képesek az átalakítás időtartama alatt a felső szint árnyaló szerepét betölteni

- Alkalmazandó technika: Erdőalak **átalakítása a kiinduló állományból (átszálalás)**

3. Időskorú, felújulásra képes állományok, melyek idős fái a hosszú átalakítási időszak végéig nem képesek állandóan az árnyaló felső szint szerepének betöltésére

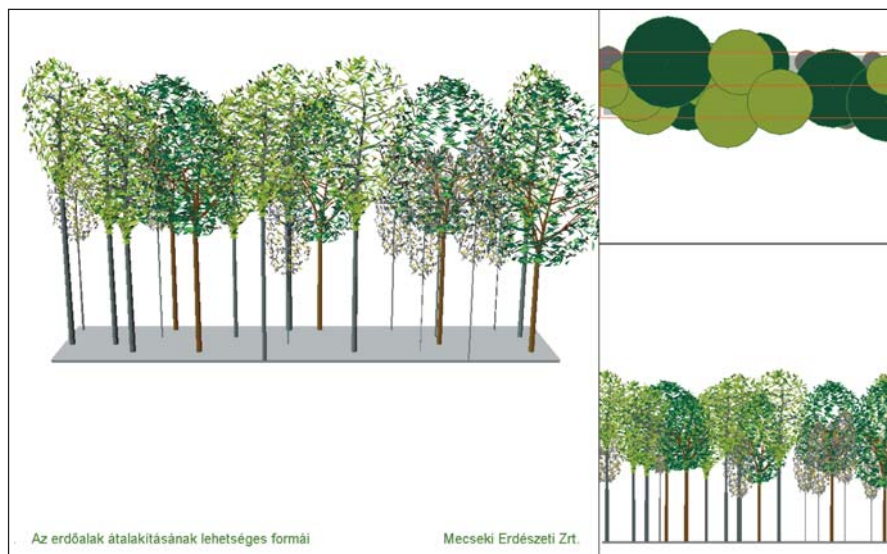
- Alkalmazandó technika: Erdőalak **átalakítása a következő generációból (átszálalás)**

Az átalakítási technika helyes megválasztásához a 4. ábra nyújt segítséget az erdőgazdálkodónak (J. Schütz, 1999).

2.1. Átalakítás klasszikus átszálalással

Klasszikus átszálalás olyan állományokban alkalmazható, amelyek megfelelően differenciálódtak, de még nem tökéletes szerkezetűek. Az átszálalás fel-

adata a jelenlegi állománykép, erdőalak átvezetése a kívánt ideális célállapotba. Ez általában csak finom beavatkozásokat tesz szükségessé, melyek meghatározásában a célállapot „vizuális jövőképe” meghatározó jelentőséggel bír. Ezen célok eléréséhez a törzsszámoszlás analíziséből nyert információk csak támpontul szolgálhatnak, de azt nem helyettesíthetik.

5. ábra: A differenciálódás szakasza, a kiinduló állomány

A száralás az ideális száraló szerkezetű száralóerdőben történő, annak fenn-tartását szolgáló erdőgazdálkodás.

Magyarországon nagyon kevés erdő-állományban lehet alkalmazni ezt a tech-nikát, mivel a száralóerdőhöz közeli álla-potú erdők csak kis területen, vagy állo-mányok részterületein lelhetők fel.

2.2. Átalakítás a kiinduló állományból

A termőhely álló fafajok alkotta, kö-zépkorú, homogén szerkezetű, vágásos erdőalak, mint kiinduló állomány folya-matos erdőborítású állománnyá történő átvezetésének talán legtöbb sikerrel ke-csegtető technikáját jelentheti e mód-szer. Ezen állományok teljesítik az át-szálalásnak az állomány stabilitásával és az élettartamával szemben támasztott fontos követelményeit.

Az átalakítás elvének és szempontja-inak szemléltetésére szolgáljon kiindu-ló állományként a Mecseki Erdészeti Zrt. területén jellemző gyertyános-ko-csánytalan tölgyes-bükkös faállomány-típusú erdő képe.

A differenciálódás szakasza

Az első lépések távlati célja az állo-mány stabilitásának kialakítása és fenn-

tartása, amely később lehetővé teszi a megfelelő újulat megjelenését, valamint az utánpótlás-állományrész állandó biz-tosítását. A stabilitás kialakítása azt je-lenti, hogy *az adott területen egyenlőt-lenül előfordul, megfelelő koronaará-nyú, állékony fák alkossák az erdő jö-vőbeni vázát*. Ezen egyedek további szerepe, az átszálas teljes időtartama alatt, az árnyalás biztosítása, a felső ko-ronaszint fenntartása.

Az erdőnevelési beavatkozás célja ezen fák kiválasztása (kb. 30-50 db fa/ha), növényterük folyamatos biztosítá-sa és fenntartása (felső szintű gyérités), valamint az erdő többi részén a törzsek minősítése (értékfa, segítő fa, kivágható fa, holtfa, biotópfa) és közülük az ígére-tes, gazdasági értéket adó fák (V-fák) megsegítése.

A felújulás elősegítésének szakasza

A kiinduló állományt kb. 1 famagas-ságnyi csoportokként (400-700 m²) cél-szerű vizsgálni a differenciálódás, vala-mint a felújulás sikerének érdekében. Az átalakítás eredményességét az erdőneve-lési beavatkozások hatására egyenlőlen borításban, csoportokban, foltokban megtelepedő újulat biztosítja, amelyhez a kiinduló állomány fiatal szerkezeti ele-meinek megtartása is szükséges (pl. második korona-szint). Az egyenlőt-len erdőszerkezet biztosítja a csopor-tos szerkezetű újulat differenciálódá-sának lehetőségét.

A felújulás elő-segítése érdeké-ben kivágható fák az erdészeti tájide-gen fafajok egye-

dei, az értékfák fejlődését akadályozó fák, illetve a főfafaj és elegyfajok azon törzsei, melyek értéke gazdasági szem-pontból tovább nem növelhető (adott célátmérő elérése).

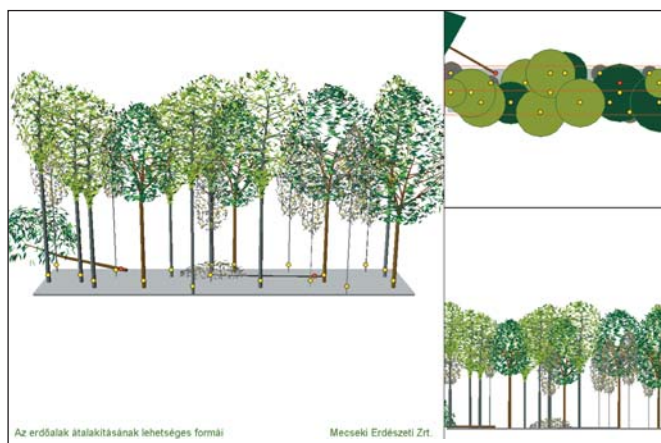
A változatos állományszerkezet kiala-kításának szakasza

Az erdőnevelés célja a szerkezeti ele-mek megfelelő horizontális és vertikális eloszlásának kialakítása, azaz a külön-böző vastagságú és magasságú, más-más méretcsoportba tartozó törzsek mo-zaikos csoportjainak létrehozása. Az így kialakuló egyenlőtlen záródásviszonyok biztosítják az újulat csoportos szerkeze-tét, azok eltérő növekedési esélyeit. Az állomány elegyességének kialakítása ér-dekében a felső szintben a természetes elegyfajok segítő fákként való megtar-tása, az újulatszintben mesterséges úton mozaikosan, foltokban történő beville is szükséges lehet (juharok, kőrisek, vadgyümölcsök, szilek).

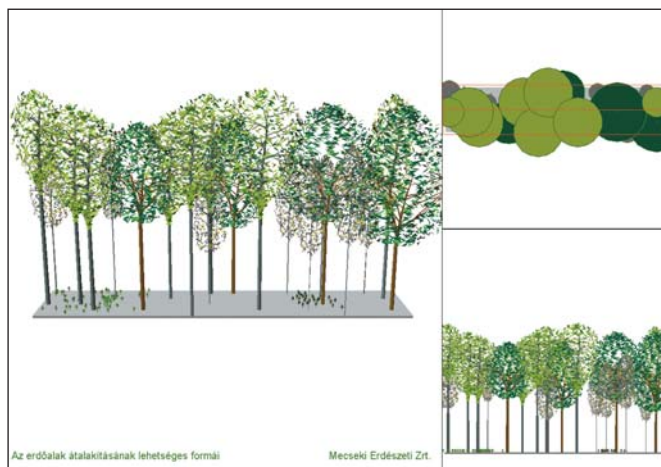
Adott esetben a vadkár elleni véde-kezés ebben a fázisban meghatározó je-lentőségű lehet, mivel a kialakuló fol-tokban ismétlődően jelentkező károsít-ás esetén az újulat nem képes a fiatal állományszerkezeti elemek folyamatos pótlására, maradandó károsodást szen-vedhet, mely az egész átalakítási folya-mat céljának elérését gátolja.

A változatos állományszerkezet fejlesz-tésének szakasza

Az erdőnevelés során kialakult cso-portok, mozaikok vertikális fejlődésé-nek biztosítását, az egyes szerkezeti elemek önállóságának megteremtését szolgálja, melynek megőrzésén folya-matosan őrködni kell, mert a lombos erdőkben a fényért folyó küzdelem ha-tására a természetes folyamatok az er-dőszerkezet differenciálódása ellen hat-nak.

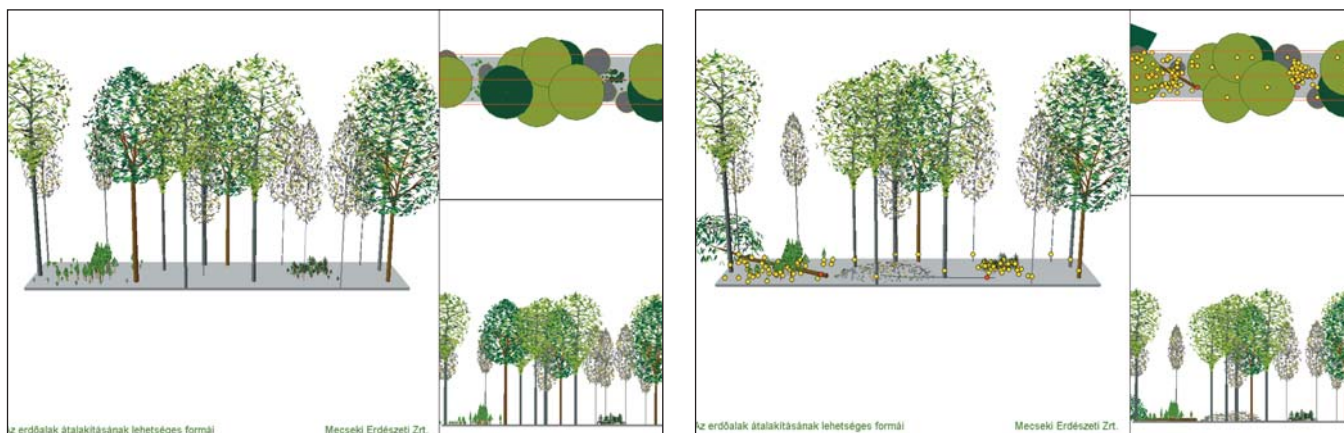

6. ábra: A differenciálódás szakasza, az első lépések

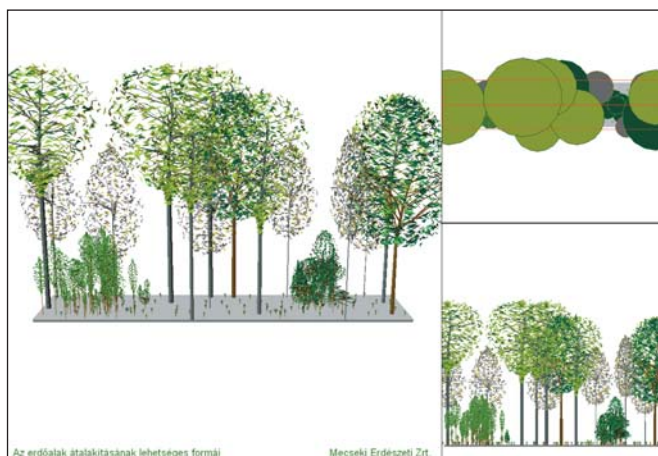

7. ábra: A felújulás elősegítésének szakasza, újulat megsegítése

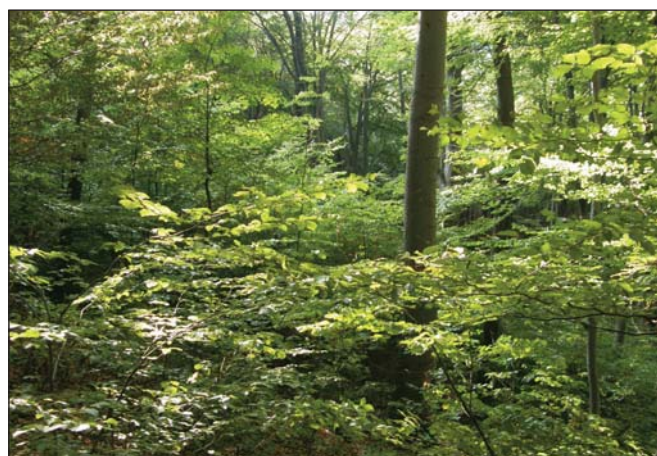

8. ábra: Az állományszerkezet kialakításának szakasza, a meglévő szerkezeti elemek kímélete

9. ábra: Az állományszerkezet fejlesztésének szakasza

4. kép: Differenciált szerkezetű mecseki bükkös

A magasabb törzsek csoportjai képe-
sek újra és újra az újulat és a fiatalabb
törzsek csoportjai fölött bezáródnak és
ezzel magassági növekedésüket és az
erdő szerkezeti változatosságának ki-
alakulását megakadályozni, miközben
a felső szintben kialakult szabad növő-
terek gyors betöltésével a középső
lombkoronaszintek ismételt hiányos-
sá válhatnak. A középső szint időszakos
hiánya a lombos száraló erdőgazdálko-
dás egyik jellegzetes problémája. En-
nek kiküszöbölése érdekében szüksé-

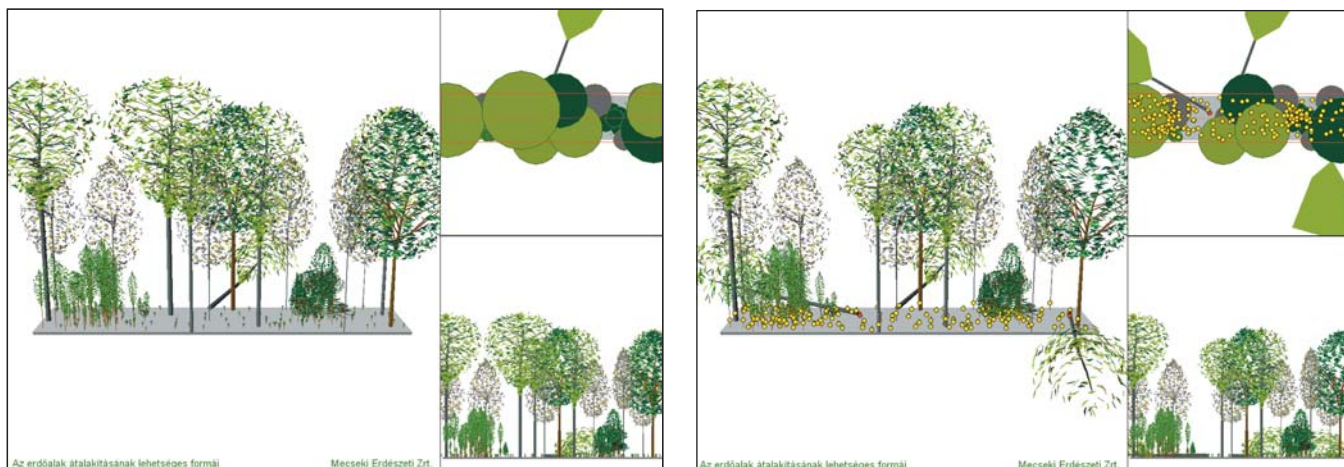
ges a felnövő csoportok mellett az is-
mételt újulatszintek felszabadítása, nö-
vekedésének biztosítása (10. ábra, jobb
oldali kép).

Az újulat csoportok növekedését
akadályozó fák kitermelése következté-
ben újabb növőtér áll a további fejlődé-
sük rendelkezésére. A kialakult csoport-
tok szükséges elegyarány szabályozása
elvégezhető a csoportok szerkezetének
fellazítása nélkül (11. ábra, jobb oldali
kép). Idősebb fázisban a beavatkozá-
sok az egyedek csoporton belüli zavar-

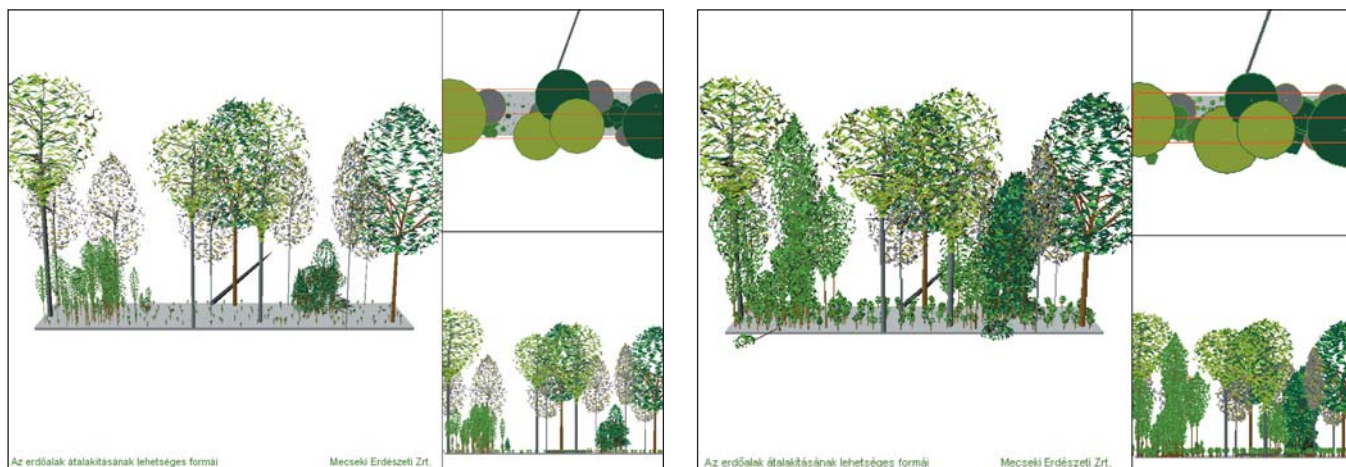
tan fejlődését biztosítják, tekintettel a
csoportnak az erdő szerkezetében be-
töltött szerepére.

2.3. Átalakítás a következő generáció- ból

Idős, egyszintes erdőben, amelyben
jellemzően rövid koronaarányú faegye-
dek alkotják az egyetlen felső szintet,
fennáll a veszélye annak, hogy ez a felső
szint az átszállás során előregszik és
nem képes az árnyaló fák szerepének
betöltésére a teljes átalakítás során. E-

10. ábra: Az állományszerkezet fejlesztésének szakasza, újulat-csoportok felszabadítása

11. ábra: Átszálalás utáni erdőkép

miatt a szükséges differenciálást a következő generáció facsoportjaiban szükséges véghezvinni. Az idős állomány felújítását a lehető leghosszabb ideig elnyújtva, csoportosan szükséges folytatni, melynek módszere hasonló a csoportos szálaló vágáshoz, a vágásterületek mellesésének különbözőségével.

A kis csoportok megnyitása mellett fontos a stabilitás és az állományszerkezet állékonyságának fenntartása. A szerkezet kialakításának garanciája az elegység fenntartása, adott esetben mesterséges kialakítása alátelítéssel.

Az ilyen módon kialakított valamelyest változatos állományszerkezet további alakítása az előző fejezetben leírtak szerint történik.

Zárszó

A folyamatos erdőborítást szolgáló szálaló üzemmód, szálaló gazdálkodás kívánatos erdőképe többé-kevésbé megfogalmazott, táblázatosan is összefoglalható. Az átmeneti időszak gazdálkodását azonban ma még nem támogatják ilyen biztos ismeretek. Ezért, noha a törvény előírja, ennek az üzemmódnak a bevezetését, tudnunk kell, hogy olyan kísérletről van szó, amely nem halogatható, de ütemét az ismeretek megszerzésével összhangban lehet és kell gyorsítani. *E kísérlet sem mentes a kockázatoktól, de az elérhető nyereség az esetleges veszteségeket is bőségesen pótolja.*

Nemzetközi kitekintésben láthatjuk, hogy a folyamatos erdőborítás égisze alatt különböző környezeti adottságok mellett, eltérő módon kezelt, sokféle erdőállományt találunk. Gondoljunk a türingiai szálalásra, a franciaországi közép-erdő üzemmódban kezelt gyertyános-tölgyesekre, vagy a boszniai büккеlegyes tölgyesekre, melyeket csoportos szálalóvágással kezelnek. Ezek a módszerek számos követni való tapasztalat-

tal szolgálhatnak számunkra, szolgálai másolásuk viszont számos csapdát rejt. Összevetésük során egy markáns átfedést mégis találunk: az *alacsony vadlét-számból* fakadó elenyésző mértékű vadkár. Ennek a feltételnek mindenképpen teljesülnie kell a megfelelő utánpótlás létrejöttéhez, ami aztán a megfelelő szerkezet kialakulásához vezethet.

A jövőbeni gazdálkodás célkitűzései lehetővé, a természetvédelmi és társadalmi elvárások pedig időszzerűvé tették Magyarország erdőterületein a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási módszerek megkezdését, alkalmazását.

Nem kétséges, hogy az üzemi kísérletek területén a védelmi és szociális funkciók érvényesülése garantált, azon-

ban a hozamok tartamossága, annak évekre történő eloszlása, tervezhetősége még tartogat megválaszolandó kérdéseket. Továbbra is fontos, és a tartamos gazdálkodás követelménye, hogy a gazdálkodás során nem nélkülözhető alapanyagtermelés folyjék, és elsősorban a vidéki lakosságnak munkalehetőséget adjon.

Az elődök által végrehajtott kíméletes erdőnevelésnek és az azóta lejátszódott változásoknak köszönhetően több erdőrésztben jó szerkezetű, differenciálódott, vegyeskorú állományokban folytathatjuk a munkát, másutt egykorú, homogén erdőkből kell kiindulnunk. A dolgo természetéből fakadóan gyors eredményekre nem számíthatunk. A munka kulcsszavai: **türelem és alázat.**

Eladó erdészeti csemete:

- Magyar kőris 1/0 40/80 cm
(származás: Duna-Tisza köze: Dabas) 60 e db
- Akác 1/0 50/100 cm
(származás: Pusztavacs) 30 e db

Eladó díszfa:

Oszlopos tölgy konténeres 100/200 cm
(emlékfásításhoz, parkosításhoz) 1 e db
Egyéb díszfák, díszcserjék nagy választékban eladók:

Czeróczi Díszfaiskola és Erdészeti Csemetekert

2373 Dabas Peszéri u.7.

Fax: 06 29 367-710 • Tel.: 06 9-838-545

E-mail: czeroczki@dabasnet.hu •

czeroczkiandras@gmail.com

www: czeroczki.gportal.hu

Már mások is észrevették!

Örülöm kellene, és mégis szomorú vagyok, végtelenül szomorú! Öt éve általam igen tisztelt és szeretett lapunk, az Erdészeti Lapok 2005. februári és márciusi számában „Intő jelek” címmel próbáltam figyelmeztetni ágazatunkat erdőgazdálkodásunk néhány súlyos hibájára. Egy évvel később az Erdészeti Lapok 2006. márciusi számában „Tabutéma a rablógazdálkodás”, majd a 2007. szeptemberi számban „Egy tömellelti erdész véleményéhez” írásaimmal ismételten megkísérleltem megkongatni erdőgazdálkodásunk vészharangját. Eredménytelenül!

2009 tavaszán az új erdőtörvény vitáját megelőző héten a Parlament Környezetvédelmi Bizottság ülésén *Katona Kálmán* elnök a jelenlévő országgyűlési képviselők igenlő szavazatával felkért, hogy méltassam az új erdőtörvénytervezetet. Kifogásoltam a régi erdőtörvényben előírt országos hozamszabályozás eltörlését az új erdőtörvénytervezetben. Az eredmény ismert, a módosító képviselői hozzászólások ellenére a zárószavazáson működő szocialista-szabaddemokrata szavazóhenger által elfogadott új erdőtörvény nem tartalmazza az országos hozamszabályozást. Véleményem szerint ezzel egy olyan liberális erdőtörvény született, amely összes ellenőrző előírása mellett is, lehetővé teszi a profitorientált rablógazdálkodást. (liberális = 1. Szabadelvű, 2. Nem elvhű, 3. Engedékeny, elnéző, 4. ... Nagyvonalú stb. szerk. Bokros Ferenc: Idegen szavak kézisztórára, Terra Budapest, 1965, 421 oldalon). Ez azért veszélyes, mert pont az idézett cikkeimben leírtak alapján is már a rablógazdálkodás jelei mutatkoztak. Persze bárki mondhatná, hogy ez mind az én személyes téves meglátásom, amit már a Népi Ellenőrzési Bizottság sem észrevételezett, sőt az ágazati vezetés is megosztott volt a témával kapcsolatban, mert a moszkovita erők szabotázs ürügyén börtönnel fenyegettek (ma már megmosolyogni való) és kollégáim egy részét távozásra kényszerítették, osztályomat prés alá vették. Hála *dr. Bondor Antal* és *dr. Solymos Rezső*, *Dauner Márton* hlv. vezető és *Holdampf Gyula* vez. h. uraknak, az országos hozamszabályozási munkát folytathattuk. Igaz több alkalommal az országos hozamszabályozás eredményeiről készült ak-

tát hivatali főnökeim egyszerűen nem továbbították a minisztérium felé, mert aggasztó számokat és jelenségeket tartalmaztak. Sőt az Erdészeti Lapokban közölt beszámolóm után hivatali főnökeim fegyelmi eljárást indítottak ellenem, amit hosszú kivizsgálás és tárgyalások után egy az egyben kénytelenek voltak visszavonni. Vezetői pályázataimat, aminek esetleges elnyerésével meg tudtam volna akadályozni a rablógazdálkodást, mindkét esetben a minisztériumi bizottság leszavazta. Jelenlős volt viszont, hogy az 1996-os Erdőtörvénybe bekerült az országos hozamszabályozás és eredményei láttán legalább kimutathatóak voltak az erdőgazdálkodás intő jelei. Hiányzott viszont az ágazat megfelelő reakciója. Hiába beszéltem és írtam, a folyamatok alapvetően nem változtak. Az akadémiai erdészeti bizottság kihelyezett Áll. Erdészeti Szolgálatnál tartott ülésén is beszámoltam. Külön-külön sok ágazati vezetővel tárgyaltam, s négy szemközt elfogadták véleményemet. Hozamszabályozási írásaimat érdemben nem cáfolták. Egyszer nevezett egyik egyetemi oktató évfolyamtársam ebben a lapban hamis prófétának nagyvadgazdálkodási írásaim miatt, de az idő engem igazolt. A rablógazdálkodást sokáig nagy csend övezte, mint látható minden eddigi ágazati energia az országos hozamszabályozási munkák elfojtására és nem az intő jelek mögött megbúvó erdőgazdálkodási hiányosságok kijavítására összpontosult.

Nyilvánvaló volt, hogy előbb-utóbb az ágazatunkon kívüli szakemberek is észre fogják venni a káros jelenségeket a magyar erdőkben. Időszakonként a zöldek érzelmi indítatású észrevételei az írott és elektronikus sajtóban nem igazán voltak meggyőzőek. 2009 február-június időszakban azonban új korszak íródott, amittől kezdve az erdészet lépéshátrányba került. A Budapesti Corvinus Egyetem Regionális Energiagazdasági Központjában (REKK), *dr. Szajkó Gabriella* kutatásvezető és csapata: *Mezősi András*, *dr. Pató Zsuzsanna*, *Scultéty Orsolya*, *dr. Sugár András*, *Tóth András István* elkészítették „Erdészeti és ültetvény eredetű fás szárú energetikai biomasza Magyarországon” című tanulmányukat. Mellőzve a vélt vagy valós magyarázatokat vagy indoklásokat az alábbi megállapításokat közlik.

„... a 80 évnél idősebb állomány fatérfogata a teljes védett élőfa-mennyiség

közel 20 %-át teszi ki, a faanyag-termelő erdőkben viszont jóval kevesebb az idős fa, ...” (7. oldal.)

„... a vizsgált időszakban (2001-2004), ... a fatermelési rendeltetésű erdők teljes fatérfogata 205 millió köbméterről 198 millió köbméterre csökkent ...” (8. oldal.)

Az erdők faállományát tekintve „... a faanyagtermelés rendeltetésű erdőkben a növekvő trend csak 1996-ig volt jellemző, utána csökkenés figyelhető meg 2000-ig, majd 2001 után stagnál az ide-sorolt élőfaállomány.” (11. oldal.)

„Az ábra tehát rávilágít arra a tényre, hogy a faanyagtermelés szolgáló erdőkben a fakitermelés mértéke olyan, hogy az élőfakészlet növekedése megállt, helyenként csökkenő tendenciát is mutat.” (12. oldal.)

„Az egyetlen nyugtalanító részlet a képben, hogy utoljára 2000-ben lettek volna képesek a faanyag-termelési rendeltetésű erdők kielégíteni a tervezett fakitermelési lehetőségeket, 2000 óta rendre minden évben meghaladja a tervezett fakitermelés azt a növekedést, amit a fatermelési rendeltetésű erdők állománya termel. Az összes erdőben végrehajtott kitermelési tényadat (évi 6-7 m) alatta marad ennek. Az eddigi adatokból mindenesetre kitűnik, hogy a faanyag-termelő erdőink egyre nagyobb nyomás alatt vannak, különösen, ha azt is figyelembe vesszük, hogy az erdőtervi kitermelhető mennyiségben olyan élőhelyek is szerepelnek, ahonnan a domborzati, szállítási viszonyok miatt a fa kitermelése nem gazdaságos.” (17. oldal.)

„A rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján azt találuk, hogy a hivatalos, nyilvántartáson átvezetett fakitermelési adat (évente 6,5-7 millió köbméter) kb. 50 %-át elérő (3-3,5 millió köbméter) további, illegális fakitermelés becsülhető az országban.

„A hivatalos és az általunk becsült illegális fakitermelés együtt már eléri az évi 10 millió köbmétert, ami ugyan kevesebb, mint a teljes erdőállomány éves folyónövedéke, de erősen közelíti azt, és az utóbbi tíz évben már meghaladja a faanyag-termelési rendeltetésű erdők éves növekedét (9 millió köbméter).” (21. oldal.)

„az ábrából egyértelműen arra következtetünk, hogy a hivatalos adatokból forrás oldalon hiányzik (vagy nagyságrendekkel alulbecsült) az illegális fakitermelés. A hazai fafelhasználásban mintegy 2-4 millió köbméter fa jelenik

meg így. Ez a hivatalos forrásadatoknak (MGSZH kitermelés plusz nettó import) meghaladja az 50-60 %-át, vagyis becslésünk szerint a hazai éves fafelhasználás legalább az egyharmada illegális fakitermelésből származik. Vagyis a hazai fapiac volumene nem a hivatalosan ismert 6 millió köbméter körül, hanem 9-10 millió köbméter körül jár.” (69. oldal.)

Az idézetekből kitűnik, hogy az ország faanyag-termelési rendeltetésű erdeiben rablógazdálkodás folyik.

Sajnos az erdő királyi vadjával, a gímszarvassal is rablógazdálkodnak. Ezt konkrét idősorokkal, állapotjellemzőkkel igazoltam a könyveimben és cikkeimben, sokáig csak egyedül, de az utóbbi időben neves szakemberek is ezt teszik.

Most, hogy erdeink túlhasználatát ágazatunkon kívül mások is látják, nem az eddigi elfojtó és földbe döngölő taktikát kellene folytatni, hanem végre meg kellene szüntetni a rablógazdálkodást.

Az utóbbi időben az ágazat nem tett eleget a még érvényes erdőtörvény előírásainak sem és elmulasztotta az ország

gos hozamszabályozást. Ezáltal nem is volt mit betartania és betartatni. Csupán növedék-centrikusan tervezett, ami igen fontos, szükséges, de nem elégséges feltétel. Borzasztó ez a növedék szűklátókörűség, hisz a fiatal állományok növedékének nagyságával meg egyező fatömeget akarnak kitermelni vágásérett állományok növedékén túl még a méretes, értékes erdőkből, és nem veszik figyelembe a korlátozó feltételeket sem! A szükséges és elégséges feltételek összességét a hozamszabályozás kezeli, mint ahogy ezt több mint száz éve tudjuk és csináljuk, ejszen kivéve a szocializmus néhány évtizedét és az elmúlt néhány évet. Ma már a fatömeg-centrikus hozamszabályozást ki kell egészíteni az erdők közjóléti érték-hozamának szabályozásával. Eerre matematikailag is lehetőség van a közjóléti értékállapot-jellemzők metrizálásával.

Az új parlamenti választások után az erdőtörvénybe ismét be kell tenni az országos hozamszabályozást és miniszteri rendelettel kell érvényesíteni a végrehajtását.

A már említett Parlamenti Környezetvédelmi Bizottság ülésén több képviselő javasolta, hogy az erdő nagy nemzetközi értékére való tekintettel az országos éves gazdálkodói keresztszámokat az erdészetiért felelős miniszter a környezetvédelmi miniszter egyetértő előterjesztése alapján a parlament hagyja jóvá.

A gazdálkodásban tapasztalt káros jelenségek alapján megkérdőjelezhető ágazatunkban a Pénzügyminisztérium szerepe, amely a természeti folyamatok kárára a profit szerzésre kényszerített.

Végezetül visszautalva első mondatomra, örülöm kellene, hogy ágazatunkon kívüli más szakemberek is hasonló következtetésre jutottak a magyar erdők állapotát és túlzott használatát tekintve, mint én. A Budapesti Corvinus Egyetem szakemberei által feltárt helyzet azonban előzetes írásaimmal meg egyezően olyan súlyos, hogy nem csak nekem, de valamennyi, a helyzetért felelős erdésznek és erdőt szerető embernek is szomorkodni kell.

Dr. Bán István

Megjelent

Faragó Sándor:

A történelmi Magyarország vadászati statisztikái 1879–1913.

**(Nyugatmagyarországi Egyetem
Kiadó, Sopron, 2009. 1–455.o.)**

Gyakran elhangzik az az állítás, hogy hazánk a vadgazdálkodás és vadászat területén nagyhatalom. Azzá teszük világrekorder és érmes trófeáinak nagy száma. Még inkább így van ez, ha a Trianon utáni országterületről visszakalandozunk a történelmi Magyarországra. Ilyenkor nemcsak a vad számára élőhelyként szolgáló területek többszörösével számolhatunk, hanem a terítékre kerülő vadfajok számának gyarapodásával is. Mindezt a szerző gondos statisztikai adatgyűjtéssel, az idevágó szakirodalmi közlések elmélyült tanulmányozásával igazolja. Könyvében a vadfajok megyei és évi bontásban mutató terítékadatait vonultatja fel részben grafikus ábrázolással, részben táblázatokban közölt számokkal. Utóbbiak nem tökéletes pontosságúak, mivel a tárgyalt időszakban a statisztikai adatok bejelentésének kötelezettsége a maihoz képest lazább volt, másrészt – és ez főleg a szárnyas vadra vonatkozik – a te-

rítéket képező fajok megjelölése is több bizonytalanságot rejt magában. A közölt adatok ennek ellenére sok hasznos felismerésre nyújtanak lehetőséget. Igaz, a történelmi Magyarország a maga vármegyéivel ma már inkább nosztalgikus érzések keltésére alkalmas, ám ha azt is számoljuk, hogy a jelenlegi országterület megyei kisebb-nagyobb mértékben megmaradtak a hazai vadgazdálkodás számára, de legalábbis a területváltozások hatásával a számadatokat kielégítő pontossággal igazítani lehet, akkor mindjárt világossá válik, hogy a kötetben mutatkozó szakszerű és alapos munka a meglévő vadgazdálkodásra és jövőbeli fejlesztésre is sok tanulságot rejt. Ezért az elkészült művet ilyen gondolatokkal ajánlatos kézbe venni, és leszűrni sok-sok hasznos értékelésre, fejlesztésre nyújtó lehetőséget.

Annál is inkább, mivel a bevezető rész – újszerűen – a vad élőhelyének leírásával indul, és a különféle terület-hasznosítási lehetőségek, művelési módok bemutatását is feladatának tartja. Így aztán a számos táblázatban található terítékadat a jelenlegi országterületre vonatkozó értelmezése könnyűvé válik, egyben követendő példát állít a növényvilág vagy egyéb más természeti tényező földrajzi értékeléséhez.

A következő fejezet a bemutatott adatok gyűjtésének, feldolgozásának mód-

szeit tárgyalja. Ezt követi az egyes vadfajok terítékadatainak számszerű bemutatása grafikus ábrázolással és ezek évenkénti, vármegyenkénti és vadfajok szerint rendezett adatsoraival. Utóbbiak „hasznos vadak” és „kártékony vadak” szerinti megoszlásban kaptak helyet a műben. Ha a vad a természet integráns része, akkor ezzel a bontással vitatkozni lehet, ám az érdemi értékelést nem zavarja. Ráadásul egy fejezetben is tömör összefoglalás foglalkozik az adatok hasznosításával, a csonka országra is érvényes fejlesztési elképzelések leírásával.

Az elmondottak alapul szolgálhatnak egy sajátos „táji vadgazdálkodás alapjai”-nak rögzítéséhez is, amihez erdőművelési vonatkozásban Babos Imre szolgáltatott kiváló példát, és jó lenne, ha a szerző ezt a gondolatot is magáévá tudná tenni, szakemberi tudását felhasználva lehetőséget teremtené rá.

A könyvet ajánljuk mindazok kezébe, akiknek szíve a „vadüzés és erdőzsongás” együttes gyönyörűségére dobog, de akiket nemcsak a szenvedély, hanem a tudatos fejlesztés igénye is cselekvésre készítet.

Dr. Szodfridt István

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Kit érdekel?...

Az erdészek meglepően kis számban képviseltették magukat az idei Biomassza- és Ökoenergetika Konferencián, pedig a faalapú energiatermelés és a tűzifa-felhasználás növelése az erdészeti ágazat fontos érdeke. A kapcsolódó tanulmányút ismét megmutatta: az osztrákok ebben is előttünk járnak. Ausztriában a háztartások negyede tűzifával is fűt.

A NyME Kooperációs Kutató Központ Nonprofit Kft. (KKK Sopron) 2010. március 03-05-én rendezte a XIV. Biomassza- és II. Ökoenergetika Konferenciát Sopronban.

Az alma mater szervezetében működő Kutató Központ konferenciáján résztvevő képet kaphatott a politika álláspontjáról abban, hogy milyen szerepet szán az agráriumnak a megújuló energiahordozók előállításában.

A Károly Róbert Főiskola (Gyöngyös) tanárai a rendszerszemlélet fontosságát mutatták be a fenntartható energiagazdálkodásban, ill. az energetikai ültetvények vidékfejlesztő hatásáról beszéltek.

Az előadásokat hallgató – magát szinte magányosnak érző erdőmérnök – örömmel értesült a cukorcirokkal mint energianövényről foglalkozó hazai kutatási eredményekről. Megismerkedhetett a cukorrépa mint energianövény ter-

mesztésének és hasznosításának lehetőségével, a *Miscantus* (energianád) termesztésével és hasznosításával kapcsolatos új hazai eredményekkel.

Képet kapott a bio-hajtóanyagok előállításának és hasznosításának lehetőségeiről és korlátairól, a biogáz-termelés és -hasznosítás kutatási területeiről egészen a biogáz-üzemekkel kapcsolatos engedélyezési nehézségekig.

Előadások szóltak a biomassza-tüzelés tüzelőberendezéseinek technológiai fejlesztéséről. Esettanulmány mutatta be pannonhalmi főpátsághban megvalósult faalapú energiaellátást.

A közel harminc előadás közül hétben, talán nyolcban jelent meg a fa.

Egy előadás foglalkozott az erdőkből kikerülő fa energetikai hasznosításának szerepével és hatásával az erdőgazdálkodási ágazat ökonómiai és ökológiai helyzetére.

Az energetikai ültetvényekben a fás szárú növények szerepének vizsgálatával foglalkozott három előadás. Technológiai fejlesztés került bemutatásra az alföldi erdőfelújításokban kitermelt tuskóanyag hasznosítására.

Egy kicsit az volt az érzésem, hogy a fával, mint energiahordozóval kapcsolatban szinte már minden tudományosan kikutatható eredmény a rendelkezésünkre áll, és az alma materben is másfelé fordul a tudományos érdeklő-

dés. Lehet, hogy így is van. Az emberiség év-százazredek óta használja a fát, mint energiahordozót. Már mindent megtanultunk róla...?

A magányérzésem is feloldható. Egy kezemen megszámlálhattam azokat az erdőgazdaságokat, amelyeknek a képviselőivel találkoztam a konferencián. Lehet, hogy mindent tudunk már, ami a fa, mint /megújuló/ biomassza energetikai hasznosításával kapcsolatos?

A konferencia harmadik napján az ausztriai Welsbe látogattunk, az „Erneuerbare Energie” kiállításra. A kiállítás – talán a helyes irányt követve – az energiatakarékosság jegyében szólt a megújuló energiák hasznosításáról.

Örömmel fedeztem fel azt a szép kiállítású kiadványt, aminek a címét ide írom: Heizen mit Holz ... erneuerbar, heimisch, komfortabel (Fűtés fával... megújuló, hazai, kényelmes)

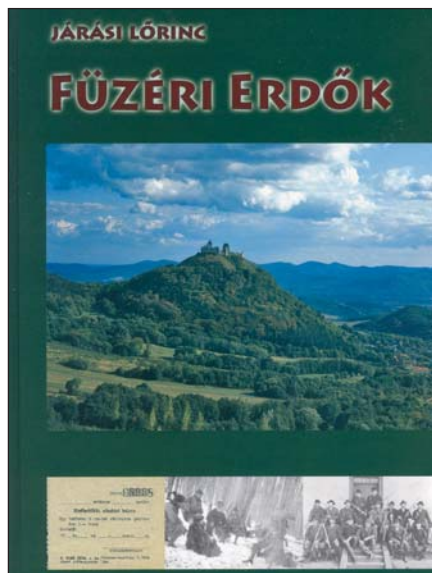
Az osztrák Biomassza Szövetség „Ökoenergia” című havi kiadványa vezércikkének címe: Poleposition für Heizen mit Holz (Polpozícióban a fafűtés). Egy belső cikkből pedig erről értesülünk: Sensation: Mehr als eine Million Haushalte mit Stückholz beheizt (Több, mint egymillió háztartás tűzifával fűt). Ausztriában 3,9 millió háztartás van...

Ausztriában úgy látszik, túl vannak a kutatáson, vagy hasznosították az évezredek tapasztalatot. Már a marketingnél és a megvalósításnál tartanak!

Mizik András
erdőmérnök

Füzéri erdők

Újabb kötet jelent meg fenti címen *Járasi Lőrinc* tollából. Gazdag fotóanyaggal és

korabeli relikviákkal tördelt kötet, mely nemcsak a szűkebb pátriában élőknek érdekes tanulmány, hanem e nemzetben gondolkodó olvasóknak is. A könyvben benne van a levéltárak és könyvtárak sajtós illata, a kutatói türelem és az anyaggyűjtés izgalmának különös érzése. Legálábbis annak, aki mindezt valaha is átérez-

te. Aki meg nem, az olvassa el, mert a múlttal, a régvolt történetekkel foglalkozó kiadványok egy kicsit megváltoztatják az embert. Hol büszkeség, hol harag, hol meg a jóleső érzés fut át az emberen, hogy itt vagyok itthon, hogy magyar vagyok. Becsüljük meg a múltunkat.

Pápai Gábor

Pályázati felhívás – Kittenberger Kálmán Sajtódíj

Az Országos Magyar Vadászaknara és az Országos Magyar Vadászati Védegylet újból meghirdeti sajtódíj-pályázatát a civil sajtó (nem vadászújságokban megjelenő) újságírói számára. Ezzel a kiírással továbbra is az olvasók, rádióhallgatók széles körét, a nem vadászokat kívánjuk tájékoztatni a vadászat-vadgazdálkodás, a vadászati kultúra és a vadászat természetvédelmének szerepét bemutató teendőkről, ennek szépségeiről, nehézségeiről. A kiírás három műfajra vonatkozik: írott sajtó és internet; rádiós műsor; televízió és video (CD, DVD). Mindhárom kategóriában a megfelelő színvonalú alkotást a független zsűri oklevéllel és bruttó 300 000.- forinttal díjazza. Az elvart színvonal alatti alkotások esetén a zsűri élni kíván a díjvisszatartás jogával. Nevezni lehet a 2009. augusztus 1. – 2010. június 30. között megjelenő (készült) művekkel 2010. július 14-ig. A beküldési cím: OMVK 1027. Budapest, Medve utca 34-40. Személyenként (alkotócsoportokként) beküldhető három írásos pályamű összesen maximum kilenc gépelt oldal (13 ezer karakter) terjedelemben három példányban; a rádióműsor hossza maximum húsz perc idő lehet hangkassztán (további két másolattal); a videofilm maximum húsz perc időtartamú lehet (beküldendő egy példányban; nem kötelező az előzetes nyilvános közlés). A pályázat értékelésének kihirdetése 2010. augusztusban lesz, a díjakat vadásznap ünnepségen kapják meg a kitüntettek.

OMVK Kulturális Bizottsága

Fenntartható-e a fejlődés?

„...a fenntarthatósági értékeket... tá-
gabb, többgenerációs összefüggésben
kellene vizsgálni, ...mivel csak több-
generációs értékek mentén mérhetjük
fel a környezeti problémákat,... a jövő
nemzedékének választásait és lehető-
ségeit.”

(G. B. Norton.)

A korszakunk gyorsuló változásai egyre több olyan kérdést hoznak fel-
színre, amelyekre a felelős szakmai köz-
élet fórumai is keresik a választ. Az egy-
re „divatosabbá” váló *fenntarthatóság*
és a fejlődés kérdéses összefüggése
mellett, a *klímaváltozás* ok-okozati vo-
natkozásai kerültek a világ tudósai és
kormányai „küzdőterébe”. A kérdés
legkritikusabb pontja, hogy Földünk
léghőmérséklet-változásaiban mely tényezők és
milyen arányban járulnak a hőmérsék-
let egyensúlytalanságához, nevezete-
sen a túlméretezett ipar/gazdaság, üveg-
házhatású gázok-e, vagy a föld periodi-
kus természetes folyamataival együtt já-
ró jelenség? Az előbbiben kétségtelen
szerepet kapott a költséghaszon uralta
pénzügyi meghatározottság, a termé-
szetre gyakorolt hatások/terhek figyel-
men kívül hagyása. Az ezekből eredez-
tethető befolyásolás vitathatatlan jelen-
sége a föld természeti javainak gátlástal-
an „felélése”, vagyis az ökonómia elu-
ralkodása az ökológia fölött. Ezért is
igen kockázatos tartósan „kiengedni” a
privát szférába, kezelésbe a megújuló
természeti (közösségi) javakat – termő-
föld, víz, erdő, génbankok. Szakmánk-
nak pedig az eddiginél nagyobb érde-
kérvényesítő szerepet kell a jövőben
felmutatni az erdőt érintő válasz-kere-
sési folyamatban.

A szakunk e vonatkozásban szinte
évszázadokra visszaható tapasztalatot
halmozott fel. A most közgondolkodás-
ban terjedő fenntarthatóság fogalma
esetünkben nem tekinthető újnak, hi-
szen a mi fogalmunkban mindig is jelen
volt. Az erdő tekintetében a „készlet-
gondozó erdőgazdálkodás” a múlt szá-
zad elejétől szolgálta az erdő tartamos-
ságát, hosszú távú fenntartását. A távlat-
os üzemterveink ugyanakkor előírták a
lehetőségeket és meghatározták a kor-
látokat is.

Az előzők szellemében, a Szenio-
rok Tanácsa 2009. december 10-én az
évről évre rendezvényén nem „véletlenül”
iktatta napirendjébe e sorskérdéssel
összefüggő témát, a fenti címen. Az elő-

adás előtt dr. S Nagy László köszöntötte
az előadót, a tagságot és az első alka-
lommal megjelent szeniorokat, kérve,
hogy az utolsó ülésünk óta meghalt –
Mitnyik László, Németh Ferenc – kollé-
gáinkra emlékezve a szokásos módon
rójuk le közös kegyeletünket. Majd az
elnök felkérte Nábrai-Szabó Gábor
akadémikust, az MTA Könyvtár Főigaz-
gatóját (a Nemzeti Fenntarthatósági Ta-
nács tagját) bevezető előadása megtar-
tására, remélve azt, hogy ily módon
erősíthető az előadó és egyesületünk
együttműködése a téma kérdéseinek
megválaszolásában, lehetőségeink hasz-
nosításában.

Az előadás szakunk számára fonto-
sabb részeinek kivonata:

**A fenntarthatatlan fejlődés pro-
vokatív kérdés**, mert nehezen ismer-
jük fel a valós helyzetet. Ezért értelme-
zéséhez célszerű pontosítani, hogy
meddig tart a növekedés és mit neve-
zünk fejlődésnek? A fejlődés nem azo-
nos, a növekedéssel. Vagyis a fejlődés
egyrészt evolúció; törekvés arra, hogy
jobbakk (összetettebbek) legyünk. Her-
man Daly szerint; „A fenntartható fej-
lődés a folytonos társadalmi jól-lét meg-
valósítása anélkül, hogy a környezet el-
tartó-képességét veszélyeztetnénk”. Ez
azt is jelenti, hogy a pénz nem minden!

A világot ugyanakkor az egyenlőtlen
növekedés jellemzi. 2007–2008 adatai
szerint a világ népessége: 1,19 %-kal, a
gazdasága: 5,2 %-kal, nőtt. Ugyanak-
kor a társadalom 5 %-a fogyasztja a ja-
vak 96 %-át, a 40 %-nak kevesebb jut,
mint 2 USD/nap.

Az ellenmondásokat fokozzák a vi-
lág csökkenő készletei, mint pl. a tengeri
halállomány 75 %-a lehalászva, a fa-
jok 25 %-a veszélyben és az ún. Ökoló-
giai lábnyom: a lebeteséges, vagyis a
már elfoglalt 2,1 ha/fő helyett 2,7 ha/fő
területet használunk. Pusztulnak az
erdők, apadnak az édesvíz-készletek.
Vagyis fogynak a nyersanyagok és nő-
nek a veszélyforrások.

A mutatók mellett aggasztó jelekre
utalnak a világ kockázatos jelenségei; a
növekvő szennyezés: nevezetesen a klí-
maváltozást befolyásoló üvegházhatá-
sú gázok (GHG) kibocsátása 40 %-kal
nőtt 1990 óta, és 1 Mrd ember nélkülöl-
ő az egészséges ivóvizet.

A világ társadalmi értékrendje vál-
tozásait, természetes folyamatok torzu-
lásait jelzik a szekularizáció, az indivi-
dualizmus, és a fogyasztás mindenek

elő helyezése, amelyek mutatják a de-
mokrácia deficitét is.

Magyarország állapotát jellemző
mutatók; egy főre eső energiafogyasztás
a világátlag 150%-a (EU 220%) ~13%
növekedés 1992 és 2006 között, amely-
ből 81,9% fosszilis, 12,6% nukleáris,
4,4% megújuló (biomassza) eredetű
forrás. Következmény, hogy növekszik;
az energiaintenzitás és a külső függő-
ség, amit kompenzálni lehetne a jelen-
tős geotermikus tartalékok kiaknázása-
val.

Élelmiszer-termelése az EU 25,1%-a,
ill. 40% csökkenés történt a marha-
sertésállományban. Átlagosnál alacso-
nyabb jövedelem a mezőgazdaságban,
élelmiszeripar 60%-a külföldi kézben
van, nehézséget jelent az eltűnt étel-
miszerbiztonság stb.

Közlekedés állapotára jellemző a nö-
vekvő igények, 3,6 M jármű (3,0 M
szgk) 10 M lakosra. Légszennyezés
90%-a közúti fuvarozás miatt keletke-
zik. Nem jó jel, hogy visszaszorul a tö-
megközlekedés, és folyamatban van a
vasút leépítése.

Magyarország éghajlati állapota:
1961-1990 középbő hőmérséklet-növeke-
dés: 0,9 °C-kal. Az GHG koncentráció
évi 5%-kal nőtt, a kibocsátás viszont
0,6%-kal, 8 (11) tonna/fő (EU átlag).
2001 és 2007 között 14 bősöket regisz-
tráltak (17-32% növekedés a halálózási
rátában).

A kockázatos hatások kivédésére
több forgatókönyv vált ismertté.

Globalizáció+; Növekvő gazdaság,
Erősödő verseny, Globális kormányzás,
Új energiaforrások!

Globalizáció-; Csökkenő gazdaság,
Szélsőséges időjárás, Regionális feszül-
tségek, Csökkenő életszínvonal, Kimerülő
energiaforrások!

Lokalizáció; Kezelhetetlen problé-
mák, Helyi megoldások, Éghajlatválto-
zás, Élelembíány, Energiabíány.

Glokalizáció; Szubszidiaritás, Glo-
bális – lokális együttműködés, Csökke-
ző szociális feszültségek.

A jövőért nő a felelősség! Úgy kell ki-
elégíteni a jelen generációk (anyagi)
igényeit, hogy ezzel ne veszélyeztessük
a következő generációk életlehetőségeit!

A kérdés lehetséges válaszai az öko-
szociális piacgazdaság, ahol az áruter-
melési verseny legalkalmasabb szintere
a piac, de az öregek, betegek, hátrá-
nyos helyzetűek tömegei nem tudnak
versenyezni. A források viszont végesek.

Tebát a versenyt ésszerű keretek között a fentieknek megfelelően korlátozni kell.

A fenntartható fejlődés értékei; együttműködés és verseny egyensúlya. Szubszidiaritás: ott kell megoldani a problémákat, ahol azok felmerülnek. Azonos hozzájárulás a nyersanyagforrásokhoz, esélyegyenlőség, globális gondolkodás. Fenntartható fogyasztási minták. Áttérés a nem anyagi fogyasztásra.

Mi a teendő?

Nemzeti szint; Megújuló nyersanyagforrások előtérbe helyezése. Felkészülés a klímaváltozásra. Erdősültség növelése (most 22%), geotermikus energiahasználat szorgalmazása. Energia- és élelmiszer-önellátás helyi szinten. Bürokrácia csökkentése. Oktatás, nevelés javítása.

Az előadás kapcsán kialakult eszmecserében véleményt fogalmaztak meg: dr. Szász T., dr. Erdős L., dr. Ghimesy L., Köveskúti Gy., dr. Váradi G., Virágh J., Tokodi M., dr. Király P., dr. S. Nagy, amelyekből kiemelhető gondolatok: Sok a konferencia és kevesebb a tett. A tájpotenciál hasznosításában műveletlen területeken legalkalmasabbak az energiaerdő-ültetvények. Az élelmezésszervezetekre kialakított „gradáció-elmélet” mintába az emberiség túlszaporodásában is jelzés értékű lenne? Az erdőnél a tartamosság kezelése már évszázados gyakorlat! Az aggályok magas szintűek és az utópia batárát súrolják, éppen ezért fontos az erkölcsi alapok megragadása, a következetesség.

Az egybekapcsolódás keretében szó volt a 2009. év rendezvényeiről, vázolta a 2010-es év tervezett lehetőségeit, felkérve a kollégákat a további javaslatokra. Végezetül az ülés zárásaként az SZT elnöke kiemelte, hogy a Szeniorok Tanácsa ebben az évben ünnepelheti 20 éves tevékenységét. Köszöntötte a kollégák nevében: dr. Király Pált a Tiszteletbeli Tagság kitüntetésének elnyerése, továbbá Emleklapok átnyújtásával Haják Gyula és dr. Erdős Lászlót a 85. évük, illetve Járasi Lőrincet, Mészáros Gyulát és Köveskúti Györgyöt 80 évük betöltése alkalmából. A koccintást kísérve a lelkek gazdagítását szolgálták dalukkal Szép Ibolya és Szabó Gyula a „Regélő” együttes Székelyföldi tagjai, majd az elnök kellemes ünnepek és élhetőbb újév kívánsággal zárta a rendezvényt.

Dr. S Nagy László
SZT elnök

FEHOVA: a tavasz jele

Egyre népszerűbb a vásár, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy szinte mocanni sem lehetett az A-pavilonban. Igaz, a tumultust már előrevetítette a vásárra vezető úton araszoló hosszú kocsisor.

Aki szép akkurátusan járta be a majd hektárnyi területen sorjázó standokat, számtalan szépséggel találkozhatott. Feltűnően sok volt a gyermek, ami érthető, hiszen kit ne izgatna a sok fegyver, pecabot és a preparált vad látványa. A horgászok sorban álltak a művezek előtt, vetített előtérrel – ahol látni lehet a zsákmányt – igazi botokkal, kapást imitáló szerkezettel kellett megküzdeni a leendő halászlé-alapanyaggal. Hajlottak is a botok rettenetesen, dolgozott a horgász, olykor engedély nélküliek is. Itt lehetett. Műcsalik, műhalak, műsorok egymásutánja. Olykor sellőányokat is láthattunk amint félmeztelenül, festett fürdőruhafelsővel lejtettek a standok között. Volt is kapás rendszeren.

A fegyverrajongók is kielégülhettek, mert nem a pénzárca számított, hanem a szépséges fegyverek látványa. Amelyeket kézbe lehetett venni, vállhoz emelni, célozgatni, simogatni, azután visszatenni a tartóba. Már ezért is megérte kijönni. Persze a képzeletben elejtett vad trófeájában is gyönyörködhetett a látogató, mert világbajnok és területi rekorderek mutogatták magukat az egyes standokon.

Az erdőgazdaságok is szép számmal képviselték magukat. A kivétítők előtt mindig volt szemlélődő. Egy kis erdei „vitamintabletta” – különös tekintettel a vad látványára – különben is jól jön ilyenkor kora tavasszal. Sok-sok erdész, vadász-pályaválasztás dől el ilyenkor a kicsik fejében, és így van ez rendjén.

A horgászattal, vadászattal kapcsolatos szupermodern „kiszolgáló herkenyűk” látványa kapcsán elgondolkodik a homo sapiens azon, hogy miféle modern készségeket vetünk be az állatok elejtéséhez. Lassan már esélyük sem lesz a túléléshez. (Igaz, mindezek a fegyverek elbújhatnak azok mögött, amit az ember, az ember elleni harc céljaira kifejlesztett).

De hát, aki a vásárra megy, nem lelkizni megy. A sok élmény után beül egy ebédre, vagy a pultoknál fogyasztja el a harapni- és innivalót.

Vajon van még olyan, aki felad egy képeslapot otthonmaradt kedvesének, hajazva a régi szöveget hogy: „Itt vagyunk a vásáron sok szép vadat láttunk, már csak te hiányzol”...

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Mátyás király fája

A Kárpát-medencei magyarság körében Hunyadi Mátyás (1443-1490) neve fogalom, alakja ikonszerűvé vált. A rend, az igazságosság, a szeretet, a felvilágosodás szimbólumát prezentálja. A 2008-as év, mint ismeretes a reneszánsz éve, ez pedig elválaszthatatlan a magyarság eme nagy uralkodójától. Mátyás királynak Visegrád az egyik központi települése, kedvenc tartózkodási helye volt. A Duna másik oldalán kezdődő Mátraerdő nyugati tagját, a Börzsöny erdős rengetegeit királyunk az ország egyik legsebb panorámájával keretezve minden nap láthatta. Ezért gyakran átrándult a közeli erdőkbe vadászni, de a Mátraerdő távoli borsodi és zempléni részeibe is eljutott. Egyesek valószínűsítik, hogy az Északnyugati-Kárpátok Alföld felé ereszkedő erdős vonulatait (Északi-középhegység) már ekkor Mátraerdőnek nevezték. Ezen a részen tenyésző erdők sajátossága a Kárpátok vonulatainak többi részétől eltérően, hogy itt teljesen hiányzik a fenyő. A magyarság viszont éppen ezért érezte magát otthon, telepedett itt le, és vette birtokba. Ezért a Mátraerdő Szlovákiába átnyúló részén ma is szinte kizárólag magyarok élnek. Az itt élő magyarság az egész vonulatot Mátra hegyláncnak hívja, és ami még ennél is fontosabb, hogy a szlovákok is. Tehát mondhatnák azt, hogy ez az egyetlen olyan határ (Moesz-vonal), amit a szlovákok is elismernek, valószínű azért, mert ez nem politikai. Mivel az újra egyesült Európában a politikai határok lassan tényleg eltűnnek a Mátraerdő egységes természeti környezetében élő emberek is egyesülhetnek, és közös koncepciókat dolgozhatnak ki. Az pedig, hogy milyen érzés egy erdésznek, ha egy nagytájnak a földrajzi neve, mely ráadásul a szülőföldje is, valamilyen erdő, nem igazán kell ecsetelni. Sajnos ez a tájnév még az erdészek körében sem igazán terjedt el. Mátyás király a Mátraerdőben tett látogatásainak emlékére a helyiek fákat neveztek el. A legtöbb fához egy titokzatos gyönyörű kalandot, egy ismeretlen szüzet, vagy menyecskét festett a képzelet, nagy vadászatokat, gigászi küzdelem egy medvével, vagy vadkannal. Mivel Mátyás király a kor szórakozásainak és királyi időtöltésnek megfelelően szenvedélyes vadász is volt, sok valószínűsítő alappal lehet. A Mátraerdő keleti részeibe tett látogatásai viszont nagy valószínűséggel a husziták kiűzésével kapcsolatos, csak

a nép emlékezete festett köré ilyen szép és színes glóriát.

Az idősebb és ma már nem élő fákat, a zselizi Fakastélyt vagy a kismarosi Mátyás-fát a méreteiből valószínűsíthetjük, hogy az 518 évvel ezelőtt elhunyt király valóban láthatta. A ma élő és a legendának alapot nyújtó „fiatalabb” Mátyás-fák is hatalmas böhöncös idős kocsányos tölgyek (*Quercus robur*), de van egy kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) is. Mivel szokás, hogy az ilyen legendás helyeken az elpusztult fák helyére másikat ültetnek, vagy annak egyik utódát meghagyják, ezért ha pontosan nem is a ma láthatót, de ennek valamelyik őst láthatta igazságos királyunk

Zselizi Fakastély (*Quercus robur*)

A Mátraerdő legnyugatibb részén a Garam folyó alsó folyása mentén Zselíz (Zeliezovce) városka határában, az Árok-major melletti erdőszélén állt egy hatalmas kocsányos tölgy. A feljegyzések és legendák szerint Mátyás király a börzsönyi vadászatai alkalmával többször is felkereste, és talált benne menedéket. A hatalmas tölgyfa kioldvasodott belsejében padokat, és egy asztalt is el tudtak helyezni, ahol egyszerre 12-15 ember is elfért. A különleges méretű ős-tölgyet a 19. század végén megjelent *Borovszky*-féle monográfiák is megemlítik, és korát 700 évesre becsülik. A fa méretéről nem maradt adat, de valószínűsíthetjük hogy kerülete a 10 métert meghaladta. A Fakastélyon hatalmas lezárható tölgyfaajtó is volt, melyet *Pásztor Ferenc* erdész kezelte. Az 1900-as évek elején ébredő természetvédelmünk *Kaán Károly* (1867-1940) javaslatára az elsők között vette a védett fák

listájára. A történelmi Magyarország három természeti értékek kategóriájába sorolt fája közül ez volt az egyik. Sajnos egy villámcsapás következtében a két világháború között, 1932. május 27-én elpusztult. A kidöntött fa két évig, még holtában a földön heverve is látványosságként szolgált, amíg valaki fel nem gyűjtötte. Ez az őstölgy minden kozmetikázás nélkül, Mátyás király korában már biztos, hogy létezett. Érdekességgént megjegyezhető, hogy Zselíz a börzsönyi erdei kisvasutakkal is összeköttetésben állt.

Az itt közölt kép a zselizi Fakastélyról a Természettudományi Közönyben, 1807. évf. 446. l. jelent meg.

Kismaros, Mátyás király tölgyfája. (*Quercus robur*)

Mátyás király visegrádi rezidenciájával szemben, a Börzsöny lábánál állt egy óriási kocsányostölgy-matuzsálem. Az 1960-as években törzskerületét 705 cm-re és korát 600 évesre becsülték. Ezen adatokból valószínűsíthetjük, hogy a fa alatt Mátyás király vadászatai alkalmával valóban megpihenhetett. Sajnos ez a fánk is elpusztult, bár az útikönyvek, mint látványosságot a zselizi őstölgyhöz hasonlatosan a mai napig is kínálják, mint turistacsalogató látnivalót. A jelen időben azonban csak egy csonka torzó áll Kismaroson, a Török-patak partján, régen a volt diáküdülő bejáratánál, ma a Dunakanyar Üdülőfalu (Verőce) területéhez tartozó részen. A kismarosi Mátyás király tölgyfáját *Balogh András* az 1968-ban megjelent Magyarország nevezetesi fái című könyvében szépen illusztrálta.

Kék-mező, Mátyás király fája (*Quercus robur*)

Mivel a diósgyőri várat jegyajándékként Mátyás király először első feleségének, Podjebrád Katalinnak, majd ennek korai halála után 1476-ban második feleségének, Aragóniai Beatrixnak adományozta, ezért biztosra vehetjük, hogy sokat tartózkodott, és vadászott a Bükk-hegység erdeiben. Valószínű, hogy 1471-ben ezért engedte meg a diósgyőri pálosok (melynek udvarán található a pálos kolostor romjai mellett, a BAZ megyei ÁESZ irodája) Corpus Christi kolostorának, hogy Miskolcon évente 10 hordó bort eladhassanak.

A Mátyás király fája Kék-mező alatt, a Homokkő-forrás mellett 210 m ma-

gasságban található. A hatalmas göcsörtös girbe-gurba tipikus mocsári tölgy mellmagasságban 450 cm, de gyökfőben a hatalmas terpesz miatt, amely a szabad, és gyakori vízbennállás bizonyítéka, 700 cm, magassága 18 m, korát 250–300 évesre becsültem. A fa méreteiből és korából ítélve biztos, hogy nem láthatta, csak ennek valamelyik elődjét. A Mátyás-fa mellett két darab hozzá hasonló 420 cm törzskerületű óriási kocsányos tölgy, valószínű egy maradványerdő monumentális látványos tagjai, melyekett, mint említettem Mátyás király nem, de a Kék-mezőn lakó első uradalmi erdőőr már biztos, hogy láthatott. A Kék-mezőn ugyanis a Nagy-kőmázsa nyugati oldalán, nem messze a Mátyás-fától, a diósgyőri koronauradalom egyik legrégebbiről ismert, gerendákból ácsolt erdőőri lakás állt, melyet egyes feljegyzések már az 1700-as évek végéről dokumentálnak.

Sajógömör, Mátyás király kapálós tölgyfája (*Quercus robur*)

Sajógömör (Gemer) határában történt egy, a Mátyás király cselekedeteivel kapcsolatos esemény, melyet minden magyar ember ismer. Ez nem más, mint a gömőri urak megkapáltatása. A Trianon utáni elcsatolás után a regélők ugyan egy másik, Magyarországon maradt gömőri településre Putnokra tették át ezt a történetet, de ez valójában Gömör-vármegye ősi székhelyén, Sajógömörben történt.

A Gömőri-medencébe ékelődő Licei-dombvidék hosszú hátainak lapos kavicsos tetején 310 m magasságban közel a Murány áttöréshez van egy tölgy. A védett őstölgy a zöld jelzés mellett, a Fehér-kő (Biela skala), és a Tündér-hegy (Vilov vrch) között található, a helyi magyarság Mátyás király kapálós tölgyfájának hívja. A szlovák térképek egyszerűen csak Nevezetes-

tölgy (Památný dub) feliratot használnak. A fa robusztus méreteiből, mellmagassági törzskerülete 680 cm, magassága 21 méter, még az is elképzelhető hogy eme igazságos királyunk valóban láthatta ezt a fát. Régen biztos, hogy szabad állásban, ma erdőszélen áll, egy méter magas hordószerű teste több óriási ágra bomlik. A fa az öregedés miatt már teljesen elvesztette eredeti koronájának alakját. A fa északi része a gyökfőtől fel teljesen a tetejéig hatalmas mohatelepeknek ad helyet. A fa csúcsvégi ágai dárdaszerűen állnak ki a fatorzó testéből. A hordószerű alsó törzse hét nagy ágra bomlik, melyből három már teljesen kiszakadt. Az egyik ág helyéről bele lehet látni az üres, de még mindig élő hordószerű testbe. A kikorhadt belső részében méhek tanyáznak. A fa most egy vadföld szélén áll, alatta korhadó pusztuló padok. Mellette található egy másik 520 cm-es kocsányos tölgy is. Mivel a fa hegytetőn sokkal mostohább hidrológiai, genetikai és klimatikus viszonyok között él, biztos, hogy növekedése lassúbb volt, mint mocsári környezetben élő társainak, ezért öregebb is hasonló méretű, kedvezőbb termőhelyen tenyésző társainál. Útközben a sánkfalvi legelőkről kibontakozik a Rőcei-hegyek erdős kúpjai mögül az Alacsony-Tátra, keleti csoportjának teteje az 1948 m magas Király-kopasza (Kráľova hoľa), mely szintén Mátyás királyról kapta a nevét.

Kéked, Mátyás király tölgyfái

A Sátorosok (Zempléni-hegység) Hernád-völgyére néző lejtőin a Kékedi Továbbképző Intézet parkjában 215 m tengerszint feletti magasságban található egy ősi erdőmaradvány hatalmas kocsányos tölgyekkel. A tölgyfák közül három tekintélyes méretű 520 cm, 510 cm, és 460 cm mellmagassági törzskerületűek. Ezeket a nagy fákat nevezik

Mátyás király tölgyfáinak. A három óriás mellett nyolc darab 300–350 cm kerületű kisebb kocsányos tölgy és 250 cm törzskerületű mezei juhar (*Acer campestre*), és gyertyánok (*Carpinus betulus*) is található. A tölgyfákon az abiotikus és biotikus károsítók egész garmadája megfigyelhető, melyből a csúcsszáradások, ágtörések, golyvás daganatok és a cincérrágások a kiemelendőbbek és látványosabbak.

A legendák szerint Mátyás vadászatai közben pihent meg alattuk, és fürdött is Kéked gyógyító forrásaiban, iszapjaiban, de mint a bevezetőben említettem az abaúji és zempléni látogatásai inkább a huszitákkal hozhatók kapcsolatba, ami természetesen nem zárja ki, hogy nem vadászhatott vagy fürödhetett volna itt. A fák méreteiből adódóan a koruk 250–300 év körüli, tehát Mátyás valójában csak valamelyik ősök alatt pihenhetett meg. A védetté nyilvánított parkban a forrás is Mátyás király nevét viseli, ahol egy kis fürdőt is kialakítottak. A faluban van egy másik, a XV–XVI. században, a Kékedy család által épített kastély is öreg fákkal, de a templom melletti magas kőrös (*Fraxinus excelsior*) 600 cm kerületével is párját ritkítja. A környékről a Hernád-völgy és Kassa szépen látszik.

Kishutai Mátyás-fa (*Quercus petraea*)

Ennek a fának a megtalálása, ha lehet valamit így nevezni, akkor igencsak mátyásos volt. Már régóta gyűjtöm a Mátra-erdő öreg fáinak adatait, famatuzsálemait, óriásait és ezért gyakran ragadok vándorbotot a kezembe, vállamra pedig hátizsákot. Ez a felderítés is ilyen szerelésben történt és valószínű, hogy ennek is köszönhető. Mert köztudott, hogy a zárkózott hegyi emberek a drága terepjáróval érkező, mundérba öltözött embernek nehezen nyílnak meg.

Ha olyan helyen járok, ahol még nem voltam, gyakran betérek a helyi szórakoztató központba, egy kis információcserére. Sokszor és sok adatot köszönhetek már helyi erőknél, amiről sehol nem volt idáig feljegyzés. A Gilevár oldalában lévő Mátyás-fának a helyét Kishután (Malá Huta) a kocsmában helyi emberek mesélték el, bár megmutatni már nem volt kedvük, erejük. Mivel néven nevezték a fát, egy kicsit hitetlenkedve fogadtam, hiszen, ha már a többi nagyot nem is, de a nevezetesebbeket szokták ismerni. Ettől függetlenül nekivágtam, és nem is bántam meg.

te, és mutatta is a pontos helyet, de nem lehetett volna elmenni mellette. A kishutai Mátyás-fa 540 cm törzskerületével 32 m magasságával az egyik legnagyobb kocsánytalan tölgy, amit a Mátraerdőben valaha is láttam. A fa mostanában száradhatott ki, de még áll erős talpzatán. Óriási törzse két méter magasan 2 nagy törzsre, majd 3,3 m magasan még szétágazik, ezért messziről három nagy törzság mered dárkaként az ég felé. Mellette egy másik haldokló óriás 500 cm kerülettel, lejjebb, amit a helyi szlovák lakosság Rákóczi-fának nevez, és van rajta egy magasles, szintén 500 cm kerületű. A Mátraerdőben 500 cm

Kishutától 2 km-re délre, a Gilevár keleti oldalában, 400 m tengerszint feletti magasságban savanyú talajon, gyertyános tölgyes klímában, csarabos, áfonyás helyen meg is találtam a hatalmas kocsánytalan tölgyfát. A fától nem messze találkoztam egy gombázóval, ő is így ismer-

felüli kocsánytalan tölgyet csak a Vajdavár-homokkő-vidéken, Bükk-szenterzsébet határában ismerem, ez az Erzsébet-fa (510 cm), a Mátra-hegységben kettőt, az egyik a Pálinkázó-fa (530 cm), másik a Pelés-fa, mely gyökfőbe 510 cm, egy óriás golyva következtében mellmagasságban 600 cm, sajnos ez a fa sem él már, de Ágasvár alatt a helyén áll.

Ami még fokozza a kishutai fa érdekességét, hogy a Sátorosok hegyláncának belső részeiben a 18. században, irtásrétegekben telepedtek meg a szlovákok. Itt zárt községekben élnek és sokan beszélik a szlovák anyanyelvüket, mégis egy magyar királyról neveznek el egy fát. Ezt a kishutai kocsmában egy tipikus szőke-vörös a szláv eredetet arcvonásairól le nem tagadható ember mondta nekem nagy örömmel, aki mikor kiléptem a kocsmából, már szlovákul folytatta társával a beszélgetést. No, gondoltam magamban, hogy erre varrjon „Slota” gombot. Ekkor gondolkodik el igazán az ember a politika által gerjesztett szlovák-magyar viszonyról, hogy akkor hogy is van ez, Mátyás király biztos, hogy tudta, hiszen, még a szlovákok is róla neveztek el egy famatuzsálemet.

Katona Csaba

Az erdő és a zöld gondolat

I. Nemzetközi Erdészeti Kommunikációs Konferencia – Pécs, 2010

2010. május 20. (csütörtök)

9:00 – 17:00 I. Nemzetközi Erdészeti Kommunikációs Konferencia – Pécs, 2010
Helyszín: Dóm Múzeum
Védnök: **Stumpf István** elnök (Századvég Alapítvány)
Levezető elnök: **Náhlík András**, a NymE dékánja, az Országos Erdő Tanács elnöke

Előadások:

13:40 **Dr. Oroszi Sándor** – Országos Erdészeti Egyesület: *Az Országos Erdészeti Egyesület tájékoztatói tevékenységének történeti áttekintése*
14:00 **Varga Tamás**, igazgató – NymE-EMK Erdészeti Múzeum
14:20 **Dr. Stark Magdolna**, *Kommunikáció és konfliktusok az erdőkezelés körül*
14:40 **Dr. Molnár Katalin**, – NymE EVGI: *A család, a szülők feladata a környezeti nevelés pedagógiai folyamatában*
15:00 **Dr. Hartl Éva** – NymE EVGI: *„Környezetünk az erdő” – Továbbképzés, szemléletformálás a pedagógusok körében*
15:20 **Ferling József**, a Ferling PR ügyvezető igazgatója, a Zöld Gondolat Lovagrend alapítója: *Best practice prezentációk, „Hogy a médiamunkások is lássák a fák közt az erdőt” címmel*
15:40 Záróelőadás – **dr. Nagy Dániel** – FVM TEF főosztályvezető

Előadók és program:

9:00 Köszöntők: **Káldy József**, a Mecseki Erdészeti Zrt. vezérigazgatója; **Stumpf István**, **Náhlík András**

Előadások:

9:20 **Zétényi Zoltán**, Országos Erdészeti Egyesület Közönségkapcsolatok Szakosztály elnöke: *Az ágazatok közötti konfliktusok manifestálódása a hazai sajtóban*
9:40 **Antal Z. László** – MTA Szociológiai Intézet: *Ökológiai jelenségek és a társadalom percepciója*
10:05 **Bognár Ákos**, a TÁRKI és az Image Factory kutatása *Félünk a klímaváltozástól, és erőteljesebb zöldpolitikát akarunk*
10:30 **Ingwald Gschwandt**, Forestry Communication Network teamleader
10:55 **Anton Lesnik**, Szlovénia
11:20 **Szedlák Tamás**, AGRI
11:45 **Dr. Gálhidy László**, erdészeti programvezető – WWF Magyarország
12:35–13:30 Ebéd

Hozzászólások

16:00 Felkért hozzászólók:
Vereb István, szóvivő – Nyírerdő Zrt.
Lomniczi Gergő, szóvivő – Pilisi Parkerdő Zrt.
16:30 A konferencia zárása

Március 15., és a Nyíri erdő

Azt hiszem nem tévedek abban hogy az erdészek szervezte ünnepségek közül a Nyíri erdőben március idusán összehírdetett olykor több ezer nézőt vonzó megemlékezés a legnagyobb. A biztos pont a hajdan volt erdészházban évtizedek óta meglévő gyűjtemény, ahol nemzetünk vérzivataros forradalmának emlékeit kötötte csokorba Szulyovszky László erdész. Most amikor egy lepusztított országot kell felépítenünk, szükségünk van ezekre az erőt adó nemes példákra. A remény hal meg utoljára, szoktuk mondani. Nos ezt a reményt táplálta most a március 15-én ismét megrendezett ünnepségen megjelentek sokasága. Az erdészrendezvényen, ahol nemcsak a helyi erdészek, hanem a környék apraja-nagyja gyönyörködhetett a korabeli ruhában felvonuló lovasokban, gyalogosokban. A puskatúztól áradó lőpor kesernyős szaga sem tudta elnyomni az ez alkalomra verőfényes délutánt varázsoló természet illatát.

A műsor pergően egyszerű volt. E sorok írójának szavaltatát – Nemzeti dal – követte Nyitrai András országgyűlési képviselő köszöntője. Ünnepi beszéd helyett méltatta Szulyovszky László és a térség erdészeinek hazafias lendületét, a hagyományőrzők – melynek maga is tagja – kitartó és követendő munkáját.

Ám ünnepi beszéd nélkül mégsem maradhat ez a verőfényes délután, engedjessék meg, hogy Luca leánynomnak a Budajenőn tartott ünnepségen elmondott gondolataiból idézzek.

„Nevelbetűnk-e valakit hazaszeretetre? Mintba azt mondanám: „korbáccsal és szöges ostorral kényszerítlek, hogy szeresd önmagadat.” A baza nem csak föld és

begy, halott bősök, anyanyelv, őseink csontjai a temetőben, kenyér és táj, nem.

A baza te vagy, szőröstül-bőröstül, testi és lelki mivoltodban; ő szült, ő temet el, őt éled és fejezed ki, mind a nyomorult, nagyszerű, lángoló és unalmas pillanatokban, melyek összessége életed alkotja. S életed a baza életének egy pillanata is.

Hazaszeretetre nem tudlak megtanítani: örült az, aki önmagát tagadja. Hazád a történelmi méreteken megnagyított és időtlenített személyiség.

A baza a végzet, személyesen is. Nem fontos, „szereted-e” vagy sem. Egyek vagytok.

Márai Sándor magyar író vall ezekkel a szavakkal a magyar hazáról, egy olyan író, aki tudta: egyedül Magyarország elbagyásával maradhat bűnmeztelenséghez és önmaga magyarságához.

Hítt az igazságban, vallotta, hogy az egyén csak úgy lehet szabad, ha azt

a közösség által kijelölt szabályok közt éli meg. És ezt ünnepeljük minden március 15-én, 1848 óta mindig. A mai ünnep nem egyszerűen egy történelmi tettére büszke magyar nép ünnepe: a rendre, az erkölcsi és jogi igazságra, szabadságra való vágy nem csak akkor, 162 évvel ezelőtt tört fel őseinkben. Ez az igény ott volt régebben és ott van a lelkünkben ma is. A magyar nemzet 12 pontba sűrített követeléseinek lényege izzik haragunkban és lelkesedésünkben, amellyel a körülöttünk lévő világ történeseit megéltük.

S hogy mégis miért kötelességünk minden évben megünnepelni 1848 hőseit? Mert kell, hogy emlékezzünk: az igazságra és a szabadságra való vágy

nem elég: létrejöttükből akarát és a tett bátorsága szükségeltetik.

Nem a magyar népben: külön-külön, mindannyiunkban.

A baza te vagy.”

Zsombor Gábor, Kecskemét polgármestere méltatta a Nyírerdőn tartott közösségformáló összejöveteleket, majd egy igazi őstehetség, Futsek Soma kisdiák szavalt Petőfi Vén zászlótartóját. A Kiskun huszár és honvéd hagyományör egyesület igazi zászlószentelőt tartott Menyhart Sándor plébános celebrációjával.

A mértéktartóan rövid ünnepség látványossága a korabeli harci jelenet volt gyalogsággal, lovassággal, ágyúval, és markotányos hölgyekkel. Zárásként a Tűzön-vízen át táncgyűttes szórakoztatta a jelenlévőket. Most is leírom, sajnálhatja az, aki nem látta még az itteni ünnepséget. Köszönet a jelentős támogatást nyújtó Kiskunsági Erdészeti Zrt.-nek.

Pápai Gábor

* * *

Emlékeim a Nyíri erdőben eltöltött időkről

Wolf Tibor erdőmérnök, nyugalmazott erdőfelügyelő vagyok. Gyerekkorom nagy részét a Nyíri erdészházban éltem le.

Apámat 1933-ban helyezték Bugacról a Nyíri erdőbe főerdéshi beosztásba. Bugacról azért kellett eljönni, mert az erdészház, amiben laktunk és én is születtem, a tűzéségi éleslövészeti veszélyes zónájába esett.

Négyen voltunk testvérek, két nővérem volt és egy fiú ikertestvérem, a Gyurka, aki bátyámnak tartja magát, mivel három órával előbb született.

A Nyíri erdő az összes többi Kecskeméti körzetébe eső erdővel (Bugac, Matkó stb.) Kecskeméti város tulajdonában és kezelésében volt *Kertai Ede* erdőmester irányításával.

A Nyíri erdő szakszemélyzete apám mellett még két erdész, név szerint *Lapéta Mihály* és *Farkas József*, a fővadász *Gortva György* volt.

Rajtunk kívül az erdészház lakója volt még *Mihajlovics János* fogatos népes családjával és a két sodrott félmura lovával, akiknek még emlékszem a nevükre is: Frici és Huszár volt. Az általuk lakott épületrész és istálló már nincs meg.

Fotó: L. Horváth Csilla

Apám fizetése havi 120 pengő volt, amikor egy fizikai munka napszáma nem érte el az 1 pengőt. A fizetésen kívül járandóság volt még 9 hold illetményföld és 35 ürméter tűzifa. Az állatállományunk két ló, 5-6 tehén, változó létszámú sertés és nagyon sok baromfi. A kisegítő személyzet: kocsis, tehénpásztor, egy időben pulykapásztor is és cselédlány.

Nagyon sok minden hiányzott természetesen, ami a mai megszokott városi életünkben fürdőszoba, az ázott kútból a vizet 200 m-ről kellett felhordani a lakásig, nem volt rádió, nem volt hűtőgép, nem volt telefon, nem volt autó, az egyetlen közlekedési eszköz a lovasfogat volt. Nem volt sarki bolt, a legközelebbi egy kis szatócs bolt volt Hetényegyházán. Így természetesen a kenyérsütéstől kezdve mindent házilag kellett előállítani.

Az első komolyabb szülői „nevelésben” mi fiúk akkor részesültünk, amikor a nyitvahagyott nyári konyhába bejutva a disznók szétmarcangolták a frissen sült kenyeret.

Az akkori élet minden nehézsége ellenére nem lehet azt mondani, hogy nem volt szép az élet. Mások voltak az emberi kapcsolatok. Mi, főleg anyáknak köszönhetően, nagyon vendégszerető család voltunk. Apámék nyolcan voltak testvérek. A népes rokonság gyakran jött látogatóba, nagy vendégeskedések voltak. Amikor már gimnáziumba jártunk, osztálytársaink közül kialakult egy baráti társaság, akik szintén rendszeres látogatóink voltak. Ahol az erdei iskolát megépítették, az volt abban az időben a Majális-tér, ahova sokan jártak majálisozni.

A szomszédos tanyás gazdáknak, mindnek volt kisebb-nagyobb szőlőültetvénye.

A tanyavilágban ősszel a szüretelés, télen a disznótör volt olyan esemény, amely egy kis társasági összejövetelre adott alkalmat. Ezekre az eseményekre mi is mindig meghívottak voltunk.

A Nyíri erdőnek nagyon gazdag volt a vadállománya. Nagyon sok őz volt, de apróvadászban is gazdag volt a terület. Érdekes módon dāmavaddal csak télen lehetett találkozni. Akkor viszont éjszaka megjelentek a szénakazlainknál is. Egy-egy bika minden évben kilövésre került. Az 1937-39. években az üreginyúl annyira elszaporodott, hogy elrendelték a minden módon való irtását. A beszületett nyúl után fizettek. Az üreginyúl egy nem mély, ferdén a földbe ázott lyukba fial. A lyuk tetejét be is tapasztja. Az erdei füves tisztásokon ezeket a lyukakat könnyű volt megtalálni. A nyúlirtás technikája az volt, hogy mivel a lyuk alját, ahol kisnyulak lehettek, kézzel benyúlva nem lehetett elérni, egy pálcával benyúltunk és érzékeltek a kisnyúl jelenlétét, de még egy-két szörszál is megjelent a pálca végén, ha már nem volt üres a fészek. Ezután kevés ásással már a kisnyulak elérhetőek voltak. Ma már csodálkozom, egy kicsit meg is borzongok, hogy azokat az aranyos kis nyuszikat hogy tudtuk agyonverni és a fülüket levágni. De megtettük. Nemcsak gazdag vadállomány volt a nyíri erdőben, de orvvadászok is voltak.

Az erdészház keleti szélső szobája irodaként szolgált és azt a csendőrség is használta pihenő helyiségnek, időnként vallatásra is. Minden évben egy napot az orvvadászat felszámolására fordítottak. A mai törvényes út az, hogy az

orvvadászt lehetőleg két tanú jelenlétében tetten kell érni. A csendőrök a kapott füles alapján begyűjtötték a delikvenst az irodába és egy óra múlva már tudták, hogy hova van eldugva a puska.

A háború első éveiben mindenki élte a maga korábbi békés életét. A háborúról csak a Magyar Futár képes folyóirat tudósításaiból értesültünk, miszerint a magyar és a német csapatok mindenütt fényes győzelmeket aratnak. A háborút közelről 1944 nyarán kezdtük érzékelni, amikor naponta megjelentek nagy magasságban tompa morajlással az amerikai bombázó-kötélékek.

A front közeledtével az a rémhír terjedt el, hogy a németek Kecskeméten fogják bevetni az új titkos fegyvert. Ennek az lett az eredménye, hogy a kecskeméti rokonság jó része nálunk keresett menedéket. El lehet képzelni azt a tömegnyomort, amit ez jelentett. Egy más hegyén-hátán aludtunk.

A mi környékünkön harcok nem folytak, csak átvonulás történt. Az átvonuló orosz alakulatok szerencsénkre az erdőbe nem merészkedtek be. Az első orosz egy idősebb szökött katona volt, aki az erdőben bujkált és időnként bejött hozzánk ennivalót kérni. A kapott ennivalóért hálából elénekelte a Valahol a Volga mentén című dalt oroszul.

Később aztán megjelentek a fosztogatók is. Az egyik brigád kardokkal felszerelve jött és addig furkálták a hátsó udvart, míg megtalálták az egyik elásott, ruhaneműket tartalmazó ládánkat. Egy másik társaság a hízott disznónkat lőtte agyon az ólban és vitte el.

A további fosztogatásoktól úgy mentesültünk, hogy két turnusban kisebb orosz alakulat jött fát termelni. A katonák a fát vágták, a két parancsnok pedig ven-

dégnék tekintette magát nálunk. Az egyik parancsnok igazi sztalinista volt. Rövid politikai kinyilatkoztatása úgy szólt, hogy „Sztalin harós, Gítlér (Hitler) nyeharós”. Arról beszélt még hogy Németország legyőzésével nem áll meg a háború, tovább fognak vonulni nyugaton.

A másik tiszt mondhatni úri ember volt, már legalább is orosz viszonylatban. Nagy vadász volt. Egyszer minket gyerekeket állított le egy nyiladékra a puskájával és nekünk hajtott.

Még két vadászati eseményt említ nek meg. Az egyik nem túl kellemes emlék. Hozzájutottunk egy 22-es kaliberű kispuskához és az erdőt járva rátaláltunk egy sánta őz nyomára.

Sokáig követtük a nyomot, de végül nem mi találtuk meg az őzet, hanem minket találtak meg.

Egy főleg rendőrtiszttekből álló társaság is vadászott ugyanakkor és már feladva a keresést egy nyiladékon ballagtunk, amikor egy hintó állt meg mögöttünk. A puskánk még csőre volt töltve, így nem lehetett azt mondani, hogy csak sétálunk az erdőben. Büntetésül, bár már így is eléggé fáradtak voltunk, egész nap hajtani kellett nekik. A végén az egyik tiszt még a puskánkat is vissza akarta adni, de sajnos nem ő volt a főnök.

1946 őszén kisebb, öt vagy hat fős társaság jött fácánra vadászni. Közöttük volt *Kittenberger Kálmán* is, a nagy Afrika-vadász, aki valószínűleg nem sokat változtatott megszokott, esetleg Afrikában is szokásos vadászati öltözékén, mert az alsó lábszáran feltekert vászon lábszárvédőt viselt. Hajtójuk nem volt, így jól jött nekik, hogy itt van ez a két suttyó gyerek, aki jó lesz hajtónak. Természetesen örömmel mentünk hajtóként résztvenni a vadászaton.

A vadászat nem volt túl sikeres. Mivel nem volt elegendő hajtó, csak egy vonalban felállva kereső vadászatra volt lehetőség. Fácán ugyan volt bőven egyes erdőrészekben, de azok oldalt időben kirepültek. Egy bokros részen egy szalonka is felrepült, amit a Kittenberger Kálmán mellett haladó vadász lelőtt. Amikor a hajtás végén összejöttünk, Kittenberger elmondta, hogy a szalonkát ő is meg tudta volna löni, de így volt jó, hogy nem ő lőtte meg, mert az ő nagy kaliberű puskájával biztosan cafatokra lőtte volna.

A nyíri erdészház és környéke *Szulyovszky László* erdész gyűjtő munkájának és az erdei iskola megépítésének eredményeképpen vált az erdészeti berkeken túl is ismert hellyé.

Maga a Nyíri erdő azonban rendkívüli módon megváltozott. Ha lenne egy

akkori időkből készített olyan film a Nyíri erdőről, mint a „Gyöngyvirágtól lombhullásig” című film, vagy készült volna egy a teljes növényállományt tartalmazó felmérés, összehasonlítva a ma meglévő helyzettel, látható volna az erdőnek az a nagyfokú elsivárosodása, ami egyes növényfajok eltűnését is eredményezte. Ha lenne ilyen összehasonlítási lehetőség a Nyíri erdő változásáról a globális felmelegedés és klímaváltozás igazolásául is szolgálhatna.

Annak idején a száraz dombokon az árvalányhaj virított, a tisztásokon nyáron a cickafarktól kezdve rengeteg fajta lágy szárú alkotott virágerdőt. Az erdészház mögött a kerítés mellett már gyöngyvirág-erdő kezdődött az erdőállomány alatt. Ma egy kis gödör található az erdészház mögött, a hársfákkal körbeültetett kis kerek Millenneumi emlékliget és az erdészház között. Ma nehéz elképzelni, hogy ott annak idején egy szép kis tó volt tele békákkal és vízisiklókkal. Egyszer láttam, hogy a vízisikló felemelte a fejét és a közelében levő béka nem elmenekült, hanem keservesen brekegve a kígyó felé ugrált, aminek az lett a következménye, hogy a kígyó szájában kötött ki. Egy interjúban *Csányi Vilmos* etológus a feltejt kérdésre azt mondta, hogy nem igaz, hogy a kígyó ilyen módon hatni tud az áldozatára. Szobatudós lévén ő ilyet nem látott, de én igen.

Rendkívül gazdag volt a madárvilág is. Nyári reggeleken az udvaron lévő két eperfa révén hangos madárcsicsergésre ébredtünk, éjszaka a kuvik hangját hallgattuk.

Hézagosan felidézett személyes gyerekkori emlékeim leírásával remélhetőleg hozzájárulhattam a Nyíri erdő és erdészház multjának megismeréséhez.

Wolf Tibor

Megemlékezés a Hetényegyháza-Nyíri erdőben

Egy évtizede, hogy nincs közöttünk egy erdész, akinek korai távozása, bár hatalmas űrt hagyott maga után, mégis tettei és maradandó alkotásai révén emléke él közöttünk.

Hogy ki volt ő, azt azok közül is sokan tudják, akik már nem találkozhattak vele, de jártak már a Kecskemét melletti Nyíri erdőben.

A világhálót felütve tulajdonképpen minden lényegeset megtudhat róla bárki, aki beüti nevét a keresőbe:

„*Szulyovszky László* (1944. május 25.–1999. augusztus 24.) Lajosmizsén született, Szegeden az Erdészeti Technikumban végzett, élete végéig erdész-

ként tette a dolgát. Vagyis ennél még többet is, mert megálmodta és megvalósította a róla elnevezett emlékparkot a Nyíri-erdőben.

1969-ben került ide kerületvezető erdészként, majd elkezdte gyűjtenni a szabadságharc fellelhető tárgyi emlékeit. Az egyre bővülő gyűjtemény szobánként szorította ki őt és családját az erdészházból. A Szulyovszky-erdészház, sokszínű érdekes anyagával ma látogatható múzeum. Szulyovszky László tervei alapján 1993-ban teljes egészében fából felépült a Szent Hubertus kápolna, melyet még abban az évben felavattak az Országos Vadásznapi alkalmával. A kápolna kis ékszerdobozként őrizi az emlékpark békéjét. Mellette egy nagy fa lombjai borulnak óvón az alapító, Szulyovszky László kopjafás sírja fölé, akit (kívánsága szerint) itt, az imádott környezetben helyeztek örök nyugalomra.”

Nos, a sír fölé magasodó öreg tölgy lombja alatt, a kopjafa mellett gyülekezünk az elmúlt év nyarán egy évtizeddel tragikus halála után Szulyovszkyné Ági hívó szavára családja, évfolyamtársai, kollégái, hogy emlékezzünk rá.

Megemlékező beszédet *Pápai Gábor*, a barát és évfolyamtárs mondott, melyben próbálta megfajítani a titkot, hogy hogyan tud valaki maradandót alkotni az utókornak, fölé emelkedni az átlagnak, embernek maradni akár az embertelenségben is. A költőt idézve rámutatott az elmúlás anyagszerűségére, annak megváltoztathatatlan voltára.

A megemlékezés virágai után Szulyovszky László emlékére *Menyhárt Sándor*, a kecskeméti Szentcsalád plébánia plébános celebrált szentmisét.

Koczka Zoltán

OEE Kecskemét Helyi csoport titkára

MAGÁN ERDŐTULAJDONOSOK ÉS GAZDÁLKODÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE FEDERATION OF PRIVATE FOREST OWNERS AND MANAGERMENTS IN HUNGARY

1021 Budapest, Budakeszi út 91. Tel.: 391-4290, fax: 391-4299

e-mail: megosz@mail.datanet.hu

A szlovák példa

Az idén már másodszor rendezték meg Kassa szomszédságában az „Erdő a társadalomért” című konferenciát 2010. március 9-10-én. A 100 főt meghaladó érdeklődő nagyon érdekes és tanulságos előadásokat, vitákat hallhatott. Kiemelt témája volt a rendezvénynek a Natura 2000 területek problémaköre. Az alábbiakban csak vázlatosan, néhány fontosabb alapgondolat az elhangzottakból:

- a szlovák magánerdő-gazdálkodás is alulfinanszírozott, az uniós kifizetések akadoznak;

- szükséges ezért egy előfinanszírozási alap megnyitása, akár a természetvédőkkel közösen;

- nagy problémát jelentenek a túlzó mértékű kijelölések (Szlovákia területének 57 %-a! áll valamilyen szintű védettséget alatti);

- a Natura 2000 területek kijelölése lóhalálában történt (ez volt az Unióba való felvétel előfeltétele);

- eredetileg azzal hitegették a tulajdonosokat, hogy a kijelölések nem befolyásolják majd a gazdálkodást;

- a Natura 2000-et az átfedések a túlzó és felesleges kijelölések és az anomáliák tömege jellemzi;

- az eddigi tapasztalatok, brüsszeli vélemények szerint is azt mutatják, hogy a Natura 2000 hálózattal nem sikerült megállítani a biodiverzitás csökkenését;

- a kijelölés metodikája alapvetően hibás volt (18 alapvető hibát soroltak fel);

- Nyugat-Európában a kontinens keleti részével szemben a kicsi, pontszerű területeken komoly korlátozás elve érvényesül, míg nálunk sajnos nagy tömbökben történt a kijelölés, de nem arányosan kevesebb tervezett korlátozással;

- a Natura-területek teljes revíziója és erőteljes csökkentése szükséges.

Végezetül egy számunkra is megfontolandó gondolat „a Natura 2000 támogatást nem a korlátozások ellentételezéseként, hanem a kijelölés által okozott gazdasági versenyhátrány kiegyen-

lítésekként kell felfogni és a természetvédelemmel elfogadtatni!”

A konferencián *dr. Sárvári János* a MEGOSZ ügyvezető elnöke tartott előadást „Natura 2000 a magyar magánerdőkben” címmel és *Támbya Miklós* alelnök szólalt fel a MEGOSZ képviselőjeként. Többek között felvetettük a Natura 2000 vonatkozásában a kelet-európai erdőtulajdonosok és gazdálkodók összefogásának és egységes érdekképviselőnek szükségességét, amivel kapcsolatban egyértelműen pozitív visszajelzéseket kaptunk.

A megállapodást követő egyeztetés a minisztériumban

Az FVM-MEGOSZ tavaly decemberi megállapodásának egyeztető tárgyalására került sor 2010. március 24-én, amelyen a szaktárca részéről *Gögs Zoltán* államtitkár, *dr. Sirman Ferenc* szakállamtitkár, *dr. Márk András* szakállamtitkár, *Margittai Miklós* MVH elnök, *dr. Nagy Dániel* főosztályvezető, *Lapos Tamás* főosztályvezető-helyettes, míg a MEGOSZ részéről *Luzsi József* elnök, *Támbya Miklós* alelnök és *dr. Sárvári János* ügyvezető elnök vettek részt.

A résztvevők a kifizetésekkel kapcsolatban megállapították, hogy a 2009. évi determinációs erdőfelújítási és nemzeti erdőtelepítési pénzek átutalása megtörtént, a nem ellenőrzött NVT-s és EMVA-s erdőtelepítési támogatások döntő része esetében ez szintén elmondható (kérjük mindazon tulajdonosokat, gazdálkodókat, akik esetében ez nem történt meg, hogy haladéktalanul jelezzék a MEGOSZ titkárságának). Az ellenőrzött, de speciális problémákkal nem terhelt erdőtelepítési támogatások kifizetését április végére ígérte a szaktárca. Az „Erdők gazdasági értékének növelése” jogcím vonatkozásában még nem dönt el, hogy melyik tengely keretében nyitható meg. Az ezzel kapcsolatos PM állásfoglalás március végéig várható. Az erdőtelepítési egységarak felemeléséről szóló MEGOSZ javaslat egy

éves késéssel végre Brüsszelben van, döntés fél év múlva várható. Az „Erdészeti potenciál helyreállítása” jogcím támogatási igényeinek kifizetését az MVH március végéig vállalja. Az erdészeti szakirányítás támogatására az idén jelen pillanatban csak 400 millió Ft áll rendelkezésre, aminek a tartalék terhére történő felemelésével kapcsolatban a tárca rövid időn belül döntést hoz és arról Szövetségünket tájékoztatja. Ennek függvényében kerül kialakításra a szakirányítási rendelet, ami reményeink szerint, hasonlóan az „Erdészeti géptámogatás” jogcímhez, május hó folyamán lesz pályázható, igényelhető. Az erdőfelújítási (K-1) és nemzeti erdőtelepítési (K-2) támogatások determinációs kifizetését a MEGOSZ a 2010. utáni időszakra is javasolja széthúzni, tekintettel arra, hogy nem minden ebbe a körbe tartozó erdő jut el a befejezési stádiumba az idén. Az FVM álláspontja ebben az ügyben még nem tisztázott.

MEGOSZ tagtoborzó road-show Szombathelyen

Szövetségünk az elnökség határozata alapján megindította országjáró tájékoztató és tagtoborzó eseménysorozatát, amelynek első rendezvényére 2010. március 26-án, Szombathelyen került sor. A kitűnő szervezésért házigazdánkat, *Szabó Vendelt*, a MEGOSZ alelnökét, az MgSZH Erdészeti Igazgatóságát, partnerünket a rendezvénysorozatban, pedig a rendkívül színvonalas támogató részvételért illeti köszönet e lapok hasábjain is. A megjelent több mint 170 Vas megyei erdőtulajdonos és gazdálkodó az alábbi hasznos és értékes gyakorlati információkat tartalmazó előadásokat hallgatta meg.

1. *Luzsi József* elnök MEGOSZ: Az országos tájékoztató körút megnyitója. Mi a MEGOSZ és annak jelentősége?

2. *Ali Tamás* igazgató-helyettes (MgSZH Központ Erdészeti Igazgatóság): Tájékoztatás a nemzeti és uniós társfinanszírozott erdészeti jogcímek alásáról.

3. *Dr. Somogyvári Vilmos* projektvezető (MEGOSZ): Az erdészeti szaktanácsadás és képzés nyújtotta lehetőségekről.

4. *Nagy Imre* igazgató (Vas megyei MgSzH Erdészeti Igazgatósága): Az új Erdőtörvény és végrehajtási rendelete alkalmazásának első tapasztalatai.

5. *Szabó Vendel* alelnök (MEGOSZ): Mit jelent az erdészeti szakirányítás, milyen előnyöket nyújt a MEGOSZ-tagság?

Az előadásokat követően a jelenlévők által feltett kérdésekre válaszoltak az illetékesek. Reméljük, az év első felében a nyugati, míg második felében a keleti országrészben tervezett további mintegy 10 rendezvény is ilyen hasznosan szolgálja majd a magánerdő-tulajdonosok és gazdálkodók ismereteinek bővítését, a MEGOSZ és ezzel a magánerdős érdek-képviselőt további erősödését.

Sárvári János

Mari néni és a holdfénykép

(nagyon is mai magyar mese)

Egy kicsike országban, ahol egyszer van, máskor meg nincs, de inkább nincs, egy pici faluban éledegl-sírdogál egy öregasszony: özvegy Vidéki Lajosné született Magyar Mária.

Mari néni – ahogy a faluban mindenki szólítja – vízkeresztkor bizony már a nyolcvanhetet töltötte. Sajnos a tavalyi év nagyon megviselte, többször ki kellett hívnia az orvost, mert vagy a vérnyomása ment fel, vagy a vércukra, vagy mind a kettő.

Az az orvos ám nagyon okos ember, nemhiába tanult olyan sokat a nagyvárosban. Egykettőre rá is jött, Mari néni rosszulletei és a postás látogatása között bizony szoros összefüggés van. Ezért azt tanácsolta az öregasszonynak, hajtsa a sparheltba olvasatlanul a leveleket.

De Mari néni nem tenne olyat. Istenfélő, törvénytisztelő asszony ő. Viseli, amit ráért a sors, míg csak fel nem bukik.

A legnagyobb sorscsapás mégis az, ha jön a kézbesítő, ilyenkor görcsbe rándul a gyomra, elsötétül előtte a világ. Dehogyan igazít már a keceléjén meg a haja cakkján a snájdig fiatalember érkezésére, mint ahogy azt még egy-két éve tette.

Bezzeg a Bodri őrjöngve tépi a láncot, ha meghallja az utca végén a közeledő postásautót. Jól tudja, mindig akkor szomorú a gazdája, mikor piros-féhér-zöld virágos levelet kap. Gyakran sír, néha még rosszul is lesz. Amiből pedig az következik, uram bocsá' neki bi-

zony néha elmarad a vacsorája. Hát ezért utálja annyira Bodri a postást.

Amíg Mari néni reszketeg ujjaival egymás mellé rendezi a neve betűit a postáskönyvben, a szomszédos ablakon meg-megrebben a függöny, vagy épp akkor támad sürgős söpörhetnékje, kapálhatnékje valakinek az utcán. Érzi, ilyenkor mindenki őt vizslatja.

Az öregasszonynak annyira még futja, hogy a külvilág felé pókerarcot mutasson, de belül egyre jobban gyötrődik, mert nem érti, öregségére és önhibáján kívül, hogyan kerülhetett ilyen szerencsétlen helyzetbe. Rádásul folyton összesűgnak a háta mögött a sok levél miatt. Először csak irigyelték a falubeliek, mert valami amerikai örökségre gondoltak. Hisz emlékeztek még rá, a férje rokonságából '56-ban többen kivándoroltak Dél-Amerikába. De most már egyre gyanakvóbban méregetik: biztos valami nagyon rosszba keveredhetett, ha állandóan irkálnak neki. Sőt néha kisírt szemmel vesz fel a takarékból a temetésre félretett pénzéből. Bezzeg ha tudnák, hogy minden piros-féhér-zöld virágos levél az MVH-tól jön!

Hanem egyszer csak Mari néni nagyon meglegelte, hogy őerte jár a postásautó a faluba. Elhatározta, valahogy véget kéne vetni ennek a nagy levéláradatnak. Csak azt nem tudja még, hogy.

– No, majd a Józsi erdész segít – gondolta. – Annak még kinyithatós tévéje is van, azzal járkál mindig. Hátha ki tud ol-

vasni belőle valami okosságot. Azzal bepakolta vulkánfíber bőröndjébe a leveleket, tett mellé egy kis pogácsát, s útrakelt.

Elment az erdész irodájához egyszer, kétszer, háromszor, de biz csak negyedjére találta ott. Akkorára már a pogácsák mind kővé dermedtek.

– Hál Istennek kisfiam, hogy megtaláltalak. Azt hittem, már sose jössz vissza a városból. Azt beszélük a népek, hogy az a autód már magától megáll a hivatalok előtt, mint régen a favágók lova a kocsmá előtt.

Józsi erdész illendően köszöntötte Mari nénit, majd megkérdezte, talán megint azzal a kicsinyke földjével van valami probléma.

Válással Mari néni kiborította a kofferből a leveleket. De a férfi pillantást sem vetett a papírhalomra, hanem valami kódot kezdett emlegetni.

Erre aztán felcsattant az öregasszony. Pedig akárki megmondhatja, jámbor teremtes volt ő világeletében. Csak mióta az a sok levél jön, azóta változott meg valahogy.

– Kisfiam, sehogy sem értem, mit kell olyan nagy kint látni azzal a kis erdővel? Nem tudok másra gondolni, csak arra, hogy kell a sok zsíros állás a jólőtözött irodistának. Akiknek az a munkája, hogy minket cseszegessenek. Azt is ki kéne már egyszer számolni, mennyi erdőt kell kiirtani azé' a sok papíré', amin írogatnak. Gondolom, nem én vagyok az egyedüli nyomorult, akivel ezt

csinálják. Má' pedig akkor külhonból kell fát hozni. Nem elég a magyar erdő a sok papírhoz. Meg ott a sok gép is. Telefon, mobil, számítógép.

Sőt még „hődfényképezőgépük” is van. Amivel ugye először lemérték az erdőt. De valami nem egyezett, ezért nem elég, hogy egy vasat sem küldtek, még meg is akartak büntetni. Abból, amit meg sem kaptam. Legalább hat havi nyugdíjam ment volna rá. Végül a kisunokám – a Rolandka – segített kideríteni, hogy a holdfényképen nem stimmelt valami. Mert papíron volt fa, de a holdfényképen nem lehetett látni. Ami nem is csoda, mert azokat a kis csemetéket olyan messziről még a Jóisten sem láthatja.

– Megvan az a fa, Mari néni. Csak amikor fényképezték, épp belvizes volt a terület. Kijött a víz a gyékényesből – próbálta az erdész az öregasszonyt nyugtatni.

De Mari néni csak fújta a magát:

– Amúgy érdekes masina ez a fényképező. Velem kapcsolatban minden rosszat meglát, de azt még sose vette észre, ki viszi el a földről a karalábot, vagy ki lopja az erdőből a fát. Azt a turbános, szakállas Oszama Ládát – vagy kit – se tanálja már vagy tíz éve, bezzeg az én földemen a tücsköket számlálgatja.

Persze a földdel is baj lett megint, mert az erdő végiben vettem két sor babot, meg ültettem néhány palántát. No ezt is meglátták az úrból. És kiderítették, hogy nem egyezik a FÖMI méréssel, vagy mi a franc. Jött is az újabb büntetés. Sírdoáltam pár napig, de aztán abbahagytam, hisz vigyázni kell a szememre. Mert belegondoltam, ha mákot vetek az idén, hajszálra ellenőzöm a darabszámot, nehogy az ürfényképész megint rajtakapjon. A biztonság kedvéért egyesével megszámlálom a mákmagokat, a kisunokám meg lefényképez mindent.

Azt mondta a Rolandka: – „Ne búsulj, mama! Mi is tudunk ám dokumentálni.” – Nem tudom, mit forgat a fejében, de rábírom magam. Mer' az olyan okos gyerek, hogy leül a számítógép elé kártyázni, oszt píz nyer vele. Mondja, hogy nem kell neki, se a föld, se az erdő. No, nem is dőgozik benne semmit se.

Közben az erdész egyre nyugtalanabbul pislog a telefonja felé, mert már legalább harmincadjára szólal meg. De Mari néni nem tudja a panaszáradattól semmi eltántorítani.

– Hohó, kisfiam! Még a felénél sem járok a mondókámnak. Hallgass csak meg szépen, legalább addig is pihensz. A giliszta is kövérebb má' nálad. Igaz az nem is szaladgál annyit, mint te. Hát a gyerekeidre nem gondolsz? Csak pusztítod magad a sok ideggel, rohangálással, meg cigarettával.

– No, hun is hagytam abba? Megvan! Szóval kell a jó szem a mákmagszámláláshoz. Azt akarom, minden darabra egyezzen. Hadd lássa az a fránya ürfényképész, nem vagyok én holmi csaló. Becsületesen dolgoztam egész életemben az urammal együtt. Nem volt nekünk soha bajunk a törvénnyel, csak az utóbbi időben kezelnek bűnözőként. Persze megértem én, be kell hajtani valahogy azt a sok pénzt, ami elveszett a bkvnál, a metrónál, a vasútnál meg a bankoknál. Tudom én, hisz mindig mondja a tv. Meg ugyebár a börtönöket is fel kell tölteni, mégse halhat éhen a porkoláb se. Az meg egyszerű emberekkel könnyebben megy, mint a csaló finom népekkel, akiknek telik a sok fifikás ügyvédre.

– Kisfiam, oszt azt mondd meg énnekem, tudnak-e ezek időbe'visszafele is fényképezni? – váltott váratlanul témát az öregasszony. De a választ meg sem várva már folytatta is:

– Mer' attól félek én nagyon, hogy tudnak olyat is csinálni. Oszt akkor lesz ám katasztrófa. Mer' amikor elvették a földünket – be kellett vinni a tszcs-be –, igen ritka volt a búza. Rossz év vót az nagyon. Mi lesz ha azé' is megbüntetnek a végén? Bár, ha lenne olyan fénypép, igaz-e, akkor nem kaphattam volna kárpótlást. De jó is vóna, akkor most nem kéne ezzel a kis földdel kínlódnunk. Legalább tudnék éjszakánként aludni. Mer' mostanában sehogy se jön álom a szememre. A múlt éccaká is azon gondolkodtam, a módos nagygazdák – akiknek nem egy hódjuk van – vajon hány levelet kaphatnak, és mennyi ember kell annak a megírásához, elküldéséhez. Persze futja abból a sok büntetéséből. Meg eszembe jutott Líder Bözsi is. Milyen szíp píz kaphatott az a tv reklámért. Persze a nekünk szántból.

Meg a nagy agyalgásban arra is rájöttem, hogy az okos ember nem földet művel, erdőt telepít, dőgozik sok-sok kötelezettséggel, hanem ellenőriz, büntet, el- és visszavesz csinálva ezzel a sok jól fizető állást. Bezzeg a háború előtt a négy hód meg a Riska tehén milyen szépen eltartotta a nagy családot: apámékat, nagyapámékat, meg még minket is. Na mára ez úgy van, hogy aki négy hód helyett negyven hektáron dolgozik, az tönkre megy, mert még sok-sok családot kell eltartania. Azokat, akiket ellenőriznek, papírokat gyártanak, fényképeznek, autóznak, telefonálnak, dógos kéz meg egy se. Nagyon sok okosra jut nálunk egy szorgos! Az erdész asztalán egyre makacsabban csöng a vezetékes telefon is, immáron kánonban a mobiljával. Érzi, fel kéne venni legalább az egyiket. De Mari néni erre is talál megoldást.

– Ugyan Jóstikám, halkítsd má' el azt a masinát. A kisunokám telefonján is van ódalrú' egy gomb. Azt benyomja, oszt utána nem zörög, csak ugrál az asztalon, mint az én szívem, mikor meglátom a postásautót.

– De nem tartalak fel olyan sokat. Még azt szeretném megtudni, miért hívják a vidékfejlesztést vidékfejlesztésnek? Mer' ugyebár nem a vidék fejlődik, hanem a vidékfejlesztők sora megy jól a városra, úgy, hogy még a cipőjük se látott sarat soha.

Még jóformán be se fejezte a mondatot az öregasszony, amikor váratlanul felpattant és az ablakhoz rohant. Nagy hirtelenjében úgy félrerántotta a függönyt, hogy egypár csipesz azonnal el is engedte a vékony anyagot.

– Nézzé csak ki gyorsan. Ihun viszik a fát világos nappal biciklin. Lehet,

hogy az én erdőből lopják, vagy épp a tiedből. Oszt látod-e, a rendőrautó úgy elmegy mellettük, hogy még csak nem is lassít. De minek is ána meg, úgyse tud ellenük semmit tenni. Amott meg vagy húsz közmunkás beszélget a szerzőszámnyélre támaszkodva. Persze fizetésért. Most jöttek meg épp a gyerekek az iskolabusszal. Hát ezt kell látniuk? De hát Istenem, fura ez a mostani világ. A traktoros biztonsági őr, az orvos fődet művel, a pógármester kocsmáros, a tanár képviselő. Mindenki mást csinál, mint amit tanult, vagy tud. Egyedül a Vajákos Teri lyánya a Juli csinálja azt, amihe' ért: a kuruzslást.

No de azzal is hogy megjártam. Elmentem hozzá dőgozni barterba. Ő kezelte a csúszomat, én meg ingyen műveltem a kertjét. Meg is büntették a Julit, engedély nélküli foglalkoztatás miatt. Így aztán lőttek az üzletnek. Ki gondolta vóna, hogy mindkettőnknek vállalkozást kell váltani, az ingyenesen végzett munka áfáját meg befizetni. Micsoda sületlenség ez! Hogy a semminek is legyen áfája!

Az áfárú' jut eszembe: azt mondtad fiam, az erdészeti hatósági díjak, meg az illetékek is sokszorosára emelkednek. Tán abbú' akarnak eltartani mán mindenkit? Engem még arra tanított megboldogult Jóapám: akit én fizetek, az azt csinálja, amit én mondok. Manapság meg csak elszedik furfangosan a pízünket. Dehogy csinálnak érte semmit! Inkább azon ellenőriznek, meg büntetnek bennünket. A saját pénzünkön! Nem mondom, ügyes húzás! Úgy híjom én ezt: mutyiadó.

A válság is azé' van, mert mindenki üzletel meg mutyizik. De abbú' nem lesz kenyér, se masina, amibe be lehet gyűjtani. Már ha marad fa nekünk is.

Hallom, neked se nagyon lesz fád. Száz hektár erdődet törte össze a jég. De ne reménykedjé', hogy ér is valamit, amit a jégkárra kapsz helyreállítani az erdő pontenciáját. Annyit tesz az csak legfeljebb, mint a 96 éves Zsiga sógoromnak a kék tableta: kicsit megdobogtatta a szívét.

Erre aztán végképp nem számított az erdész. Zavarában végigszántott kezével gyérülő fejebűbáján, majd gyorsan rendezgetni kezdte Mari néni papírjait vissza a kofferbe.

– Haggyad csak, majd én visszapaokolom. A végén még úgy belebonyolódsz ebbe a sok papírba, meg az ügyeimbe, mint Hagyó a békávájéba.

Hanem azt még meg se kérdeztem, mi van a rehabilitációs papírral, amit a vízfőt-

ra adtá' be? Attú' tartok én, nem kapok arra pízot se, meg semmi jó se süllhet ki belőle. Mert mikor az uramat rehabilitálták az '56-os múltjáért, az is pont annyit ért, mint halottnak a páros csók.

Majd elfelejtettem mondani, újra kell monitoring jelentést adni, ötszázezer forint a bírság ha elmulasszuk. Hát akkor csináld csak kisfiam! Istenem tavaly is hányszor monitoroztunk? De szerencsére sikerült, mer azé' nem büntettek meg. Meg amúgy is honnan vegyek én annyi pízot? A temetésemre összekuporgatottat is befizettem már a büntetésekre. Inkább halálomba' szégyenkeznek, mint életembe'.

De nem is terhellek tovább. Igaz is, mit foglalkozol mindenki ügyes-bajos dögával. Jó van na, nem rólam van szó. Én még a dédapádékát is ösmertem. Csak attól félek, addig harcolsz itt mások igazáért, míg mindenki magadra hagy. De majd csak rájössz öregségedre, ki a barát, és ki mutatja magát annak. Ne kerüljön rá sor, hogy csak bajban ismerszik meg igazán a barát. De ha elpártolnak mellőled, hozzám mindig bejöhetsz egy jó kis cikóriás kávéra. Drágábbra nem telik, kell a píz az MVH-nak a büntetésre. Meg lehet, hogy az erősebb kávé el is vinne egy ilyen ideges, egyszálbelű embert, mint te vagy.

Márciusi számvetés

Mint arany cseppek,
Eltűntek
Jeges ereszekről
A dárdák,
Langytól elfoszlott
Hólepel, rongyán
Száz és száz tiltott
Virágot nyit,
Elfakult
Deres keservből,
Zöldre vált
Orgonák hamva.

Eltűntek
A vaksi hajnalok
És hirtelen estek,
A subába rejtett
Bánatok, gyötrelmek,
S eltűntek a
Tél sírcsokrai mind.

Ereszek: csurgásért,
Liget: szerelemért,
Orgona: illatért,
Bú és kín: enyhükért,
Várnak a sorukra,
Varázsos új Tavasz!

Apatóczy István

Ezzel a nagy kedvességgel mintha nem igazán tudott volna Józsi erdész mit kezdeni. Zavarát leplezve kezébe vette a mobilját. „– Önnek 99 nem fogadott hívása volt” – olvasta a képernyőn. Megfogadta, a századikat felveszi.

Mari néni közben becsatolta bőrröndjét, hátára kanyarította a bekecsét, megigazította a kendőjét. Útra készen áll. Egyik kezével már a kilincset markolásza, mikor még eszébe jutott valami.

– Azt biztos nem tudod, mert mindig az irodádban, a hivatalokban meg az autódban ülsz – Istenem, milyen erdész is az ilyen –, hogy az erdő melletti sünyásból beköltöztek a denevérek, a Módosék elhagyatott pincéjébe az alvógen. Mer' mióta levédtek őket, annyi zódruhás védő rohangá'ott, hogy kész csapájuk van má' az erdőn át. Az még csak, hogy szétzavarták a denevéreket, de majd azé' is engem büntetnek meg, hogy én csinyátam utat az erdőbe.

De hát olyan ez az erdő mán, mint a tszcs vót hajdanán. Közös vót minden, mindenkinek vót beleszólása mindenbe. Leginkább azoknak, akik nem értettek hozzá. No meg vitt is mindenki mindent mindenfelé. Aztán meg nem győztek csodálkozni, hogy mivégre nem működik.

Kisfiam, az az egy nagy bánatom van még, hát olyan rossz ember vagyok én, hogy mindené' büntetni kell. És vajon másokat is megbüntetnek? Mert ha igen, akkor rengeteg börtönt kell építeni. De inkább egyszerűbb lenne körbefalazni az egész országot.

Mán csak tényleg egy utolsót szeretnék kérdezni. Jó tudom, hogy parasztyerek vót Lúdas Matyi, nem MVH-s? Mer' abba' a mesébe' vót valami olyan, hogy háromszor veszi vissza azt, amit egyszer se adott oda.

Mari néni kissé elbizonytalanodott, hisz mostanában már néha cserben hagyja a memóriája. El is köszönt gyorsan. Kifele menet olyasmit motyogott magában:

– Lehet, hogy összekeverek valamit? Vagy mások kutyulják nagyon össze?

Józsi erdész már nem tudott válaszolni, csak intett a távozó öregasszony után, mert épp akkor kezdett csörögni harsányan, követelőzően a telefonja. Épp századjára.

Ha az erdész telefonja meg nem szólalt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

De sose féljetelek, tart az még.

Csak Mari néni is tartson ki...

Összegyűjtötte és lejegyezte:

Luzsiék legkisebb fia

Sajtótájékoztató Egerben

Szép számú újságíró előtt tartotta az elmúlt év eredményeiről, gondjáról, bajáról sajtótájékoztatóját az EGERERDŐ Zrt. nevében *Pallagi László* vezérigazgató. A fél tucat kamera, valamint mikrofonok, és természetesen a tollforgató jelenlévők megtudhatták, hogy a válság ellenére tűrhető évet zárt a cég. Ezt abból is le lehetett mérni, hogy 385 fő teljes munkaidőben dolgozó közül mindössze öt főtől kellett megválniuk létszámcsonkítás miatt. Az alaptevékenységeken kívül, melyekből a bevétel 60%-a származik, kiemelten fontos szerepe van az utak építési és karbantartási munkáinak, valamint a gyöngyösi parkettagyár termelésének is. Jelentős összeget költöttek a közmunkára, melyben 136 fő tevékenykedett. Igaz, itt szembesültek azzal, hogy az elmúlt időkben alkalmazottak közül nem mindenkit tudtak fel-

venni. Ez a kényszer azt eredményezte, hogy a már úgy-ahogy betanult szakmunkát végzők közül olyanokat is alkalmazni kellett, akik nem értettek a legalapvetőbb erdei szakmunkához sem, így meglehetősen kis hatékonysággal dolgoztak. Pang a fapiac, különösen a kiváló és a kommersz minőségű választékok terén. Viszont örömmel jelentette be, hogy elindult a gyöngyösi

parkettaüzemből az első kamionszállítmány Kazahsztánba, ahol ráadásul az üzleti partner előre fizetett. A közjóléti beruházások közül kiemelkedett a Gyöngyös–Lajosháza kisvasútvonal pályájának meghosszabbítása, valamint az utak, pihenők felújítása, karbantartása.

Megtudtuk, hogy az idén a Szalajka-völgyi kisvasút felújítása kerül sorra. Milliókat fizet a Zrt. a vízügynek mindenféle ellenszolgáltatás nélkül.

A kérdésre, hogy mi van a nagy sajtónyilvánosságot kapott integrált könyvelési számítógépes rendszerrel, *Pallagi László* reményét fejezte ki, hogy a befizetések végül hasznosulnak. Összességében bizakodva néznek a 2010-es gazdasági év elé.

Sós Tamás országgyűlési képviselő, a Heves megyei közgyűlés elnöke megemlítette, hogy ez évben 130 főt foglalkoztatnak az Út a munkába program keretében, valamint azt, hogy a megyében közel 2000 ember él az erdőgazdálkodásból.

Végül *Urbán Pál*, termelési osztályvezető, az Erdőművelési Szakosztály elnöke a tisztújítással kapcsolatos aktuális teendőket jelentett be.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Honlapjaink:

www.oee.hu
www.erdeszetilapok.hu
www.forestpress.hu
www.erdo.hu
www.mgszh.gov.hu

Gróf Károlyi Mihály, a parádi erdők ura

A mai Parádfürdői Erdészet erdeinek nagy része az egykori Károlyi-birtokhoz tartozott. A Károlyi-család három nemzedéke 1847-től 80 éven keresztül volt tulajdonosa az ún. Debrő-Parádi uradalomnak, amelyhez 20 000 kh erdő, szántóföldek, a fürdőhelyé kiépített parádi birtok, a sasvári birtok és az üveggyár tartozott.

A Károlyiak nagyban hozzájárultak Parád és Parádsasvár arculatához kastélyokkal, parkokkal, fürdőkkel, impzáns fasorokkal, vadászházakkal. Szinte ma is ezek a létesítmények adják meg a térség jellegét, vonzerejét.

A Debrő-Parádi birtokot 1847-ben vásárolja meg gróf Károlyi György, aki 1876-ban hitbizományt alapít erre, fia gróf Károlyi Gyula és unokája gróf Károlyi Mihály így a birtok haszonélvezői, gyakorlatilag tulajdonosai lettek.

Károlyi György nevéhez fűződik a parádfürdői („alsó”) kastély újjáépítése és a tűzvész sújtotta Cifra-istálló felépítése. Mindkettőt Ybl Miklós, a nagynevé építész tervezte, aki egyébként az országban sok épületet, kastélyt tervezett a Károlyi-család számára.

Károlyi Gyula folytatja apja kastélyépítő tevékenységét. Új szárnyal bővíti a parádfürdői kastélyt, majd hozzálát a legnagyobb szabású építkezéshez, a parádsasvári nagy kastély megvalósításához a régi csevice-fürdő helyén. Elgondolása szerint az épület vadászat céljaira készült, ezért vele szemben fővadászai házat is épített (ma vendéglő). Természetesen ezek is Ybl tervei szerint valósulnak meg.

A Sasvár elnevezés a Károlyiaktól származik, erről kapta nevét Parádsasvár.

Károlyi György és fia Gyula szenvedélyes vadászok voltak. Akkoriban is, mint a hatalmi körökben mindig, a vadaskert, a vadászat státusszimbólum volt. A Károlyiak a legnagyobbak között voltak, ők is létrehoznak vadaskerteket. György gróf Debrő közelében létesít fácánost a Csal nevű területen, ez a mai térképeken Csali-dűlő, Csali-táblák néven szerepel.

Károlyi Gyula, Mihály apja, közel 4000 kh-os vadaskertet létesít Parádon az 1860-as években. Ennek maradványai, bejárati kapuja az Ilonavölgy elején még létezik. Két vadászházat is építenek ebben az időben: a Rózsaszállást a Sas-kő alatt, Rudolftanyát pedig a Galylető közelében. Rudolftanya Wenckheim Rudolfról kapta nevét, aki Károlyi

Gróf Károlyi Mihály

Gyula jó barátja volt, szintén nagy vadász, ő telepítette a szarvasokat a vadaskertbe. Károlyi Gyula telepíti a vadgesztenye-erdőt Parádsasvár fölött, erről kapta nevét a Gesztenyési út, amely innen indulva a Jenői úthoz csatlakozik. Ez utóbbi Rudolftanyához vezet.

Parádsasvár mellett, akkori nevén Cseri Pagony nevű erdőrészben fácánost működtetnek a Károlyiak. A mai térképeken ez Sós Cseri néven szerepel.

Károlyi Gyulát lekötötték a vadászatok, a társasági élet, „volt érzéke az élet örömei iránt”, ahogy Mihály fia jellemzi egyik írásában. Viszont a politika, a közügyek iránt érzéketlen volt. 1990-ben történt halála azt jelentette, hogy 15 éves fia örökölte a nagy vagyont.

Károlyi Mihály hároméves korában elvesztette anyját, Gyula apja nem sokat törődött gyerekei nevelésével, ezért nagyanyja, Kornis Clarisse és férje, Károlyi Sándor nevelték fel. Mihály meleg szavakkal emlékezik meg nevelőszüleiéről, akiket nagyon tisztelt és sokat tanult tőlük. Károlyi Sándor akadémikus, országgyűlési képviselő, ő alapította a ma is működő újpesti kórházat. Róla kapta nevét Sándorrét. Feleségével együtt „egész életüket a közjóért szentelték”. Clarisse számos esetben segítette a szegényeket, az elesetteket, gyermekmenhelyet alapított. Óráló nevezte el unokája a Parádóhuta mellett található mai nevén Klarissza-forrást.

Az Ilona-völgy, az Erzsébet-szálló, a Zsuzsanna-lak (már lebontották), a Juliette-szálló (Júlia-szálló) szintén a Károlyi család egy-egy tagjáról kapta nevét.

Károlyi nem örökölte apjától és nagyapjától a vadászat szenvedélyét, pedig erre korlátlan lehetősége volt. Meséli egyik írásában, hogy Károlyi László nagybátyja (nevét viseli a László-tanya) gyakran rendezett vadászatot füzérradványi birtokán, és elvárta, hogy ezeken Mihály unokaöccse is részt vegyen. Ő azonban „soha nem kedvelte a vadászatot”, ezért a kísérő erdőszel mindig pokrócot vitetett a leshelyre, és rendszerint egy jót aludt. Ebben is, mint sokminden másban, kilógott a főúri világ arisztokratái sorából.

A 20 000 kh erdőbirtok közel negyede vadaskert volt, emellett a területen szakszerű erdőszekedés folyt. A Károlyiak négy erdőgondnokságot alakítottak ki Sándorrét, Fényespuszta, Sirok-Darnó és Sirok-Kőkut központokkal. Ezek a gondnokságok mind jól fészerezt vadlóságos kis gazdaságok voltak, gondnoki lakással, kovács-bognár műhelyekkel, csemetekerttel, istállóval, lovakkal. A sándorréti 1967-től mint Parádfürdői Erdészet (már a mostani épületben) ma is működik kibővülve a fényesi, a siroki és a verpeléti erdőszetekkel.

A Sándorréti gondnokság

A Károlyi családnak köszönhető a parádfürdői szépséges parkok, fasorok létrehozása. Az ország legjobb szakemberét, *Jámbor Vilmost* kérik fel a parkok tervezésére és kivitelezésére. Jámbor előzőleg már hírnevet szerzett magának az alcsúti kastélypark, a Margitsziget és a vácrátóti angolkert magas színvonalú kertépítő munkáival. Ezek után költözik Recskre, ahol kúriát épít családja számára, és létrehozza a Recski Arborétumot. Ő tervezi és hozza létre a Sándorrét fölötti törendszert, amelynek ma már csak maradványai léteznek. *Szalai Pista* bácsi (sándorréti erdőszetvezető) idejében, az 50-es években még működött, még aranyhalak is úszkáltak benne.

A parádi parkok létesítését még Károlyi Gyula kezdi el a 80-as években, a

gyönyörű fasorok Recsktől Sasvárig és az Ilona-völgyben pedig már Károlyi Mihály megrendelésére készülnek el a századfordulón. Károlyi Mihály fiatal éveiben ritkán fordul meg a parádi birtokon. Életét kitöltötték az utazások, a szórakozás, szerencsejátékok és minden, ami az arisztokrata fiatalokat akkoriban jellemezte. Bohém életvitele a kilencszázas évek elején megváltozik, beleveti magát a politika útvesztőibe. Politikai ténykedését talán ilyen szavakkal jellemezhetjük: szembenállás a Habsburgokkal, háborúellenesség, Németországgal való szövetekezés ellenzése. Az efféle nézetek, és általában a baloldali beállítottsága erős ellenérzéseket keltenek az arisztokrácia körében, ahova eredetileg tartozott. Különcnek, renegnak tartották. Rosszallást váltott ki azzal az Andrássy Katinkával (ő így nevezte) kötött házassága, aki az egyik legnagyobb főúri családból származott, és aki szakított családjá hagyományaival, azonosult férje nézeteivel és sorsával.

Házasságuk rossz előjelekkel indult. Az esküvő után még aznap a Mátrán keresztül a parádfürdői kastélyukba igyekeztek, amikor autójuk elromlott, zuhogó esőben, éjszaka gyalog indultak neki az útnak az erdőn át. Eljutottak az egyik erdészházba átázva, kimerülten. Az erdész nem ismerte fel a birtokost, és amikor az megkérdezte, hogy milyen ember a gróf, csak ennyit válaszolt: „soha nem látjuk, jobban szereti az idegen országokat”. Éjfélkor érkeztek a kastélyba. Ezzel kezdődött nászútjuk.

Egy másik, nem túl biztató előjelzés még ifjúkorában történt, amikor egy párizsi jósnő tenyérjósással a következőket mondta: „fényes karrier, magas tisztségek a közéletben, ezután elveszti minden vagyonát, fantasztikus hullámhegyek és völgyek, élete végén nélkülözés”.

És valóban, szinte szóról-szóra ezek történtek életében.

1918-ban elérkezik politikai karrierének csúcsára, miniszterelnöki, majd 1919-ben köztársasági elnöki magas tisztségeket tölti be. Ezek a tisztségek súlyos feladatok elé állították. Akkor lett miniszterelnök, amikor már nyilvánvalóvá vált, hogy a háborút elvesztették. Fordulat akkor történt életében, amikor a Vyx-féle ultimátum területek átadását követelte. Elfogadása szóba sem jöhetett, visszautasítása – megítélése szerint – esélytelen véráldozatot kívánt volna katonáinktól. Lemondott, és

Az Ilona-völgyi fák

ezzel elkezdődött életének második, megpróbáltatásokkal, nélkülözésekkel teli szakasza.

Elhagyta az országot, 27 év emigráció következett. Közben Trianon után perbefogják. Az arisztokrácia részéről iránta megnyilvánuló ellenszenv egy hosszadalmas, hét évig tartó pereskedésben nyilvánul meg. Felelősnek tartják Trianonért, hazaárulónak, nemzetárulónak bélyegzik, vagyonát elkobozzák. Azt sem tudják neki megbocsátani, hogy kiosztotta kálkapolnai birtokát, és ezzel – ha szimbólikusan is – de részt vett a nagy magánbirtokokon.

A bírósági procedúra alatt vagyonát zárolták, míg 1929-ben birtokainak nagy részét végérvényesen elvették, és átadták az államnak. A parádi erdővágyon a fürdővel együtt átkerült a Nemzeti Közművelődési Alapítványhoz. Az alapítványi időben 1945-ig a négy gondnokság változatlanul működött tovább. 1929-ben a Sándorréti Erdőhivatalnál (akkor már így nevezték) megtartják az első mátrai vándorgyűlést.

Ebből az időből két nevezetes személyt kell megemlítenem, akik a Károlyi-birtokon kezdték működésüket. Az egyik *Galambos Gáspár* fénypusztai gondnok, aki azzal írta be nevét az erdészeti történetébe, hogy Rudolftanya mellett létrehozott egy 8 hektáros fenyőfélékből álló fajtagyűjteményt, amit ma Rudolftanyai Arborétum néven ismernek. Nevét megőrizte a Rudolftanya közelében található Galambos-kő. A Buda vidékiek is emlékeznek nevére, háború után ő alapította a Budakeszi Arborétumot.

A másik ismert személy *Urbánfy István*, aki Selmechányán kezdett és Sopronban végzett. Erdészeti pályafutását Károlyi sándorréti gondnokságán kezdi 1922-ben, majd 1926-tól Fehérvárcsurgón, 1930-tól Lesencetomajon, az ugyancsak Károlyiakhoz tartozó erdőbirtokokon szolgál. 47-ben jön vissza az egri igazgatóságához, először Verpeléten majd újra Sándorréten gondnok. Tőle származik az a nagyszabású erdőfeltárási program, amely a Várbükki út-

tal indul, és a Négyeshatári úttal Mátraháza alatt köt ki a közútra.

A Károlyi házaspár számára a közel három évtizedes emigráció megpróbáltatások sorozatát, nélkülözéseket jelentett. Országról országra vándoroltak, de igazán sehol sem tudtak otthonra találni.

Károlyi gyakran süllyedt mély apátiába, ilyenkor mindig „Katus” felesége segített, aki örök optimizmusával, talpraesettségével ki tudta hozni a mélyből.

Utólag elismerte, hogy olykor-olykor kínoztta a honvágy, nosztalgiával gondolt Parádra, ahol a kastélyukkal szembeni hegyoldalon ifjú korában tölgyfákat ültetett, vagy a szépséges Ilona-völgyre a gesztenyesorokkal.

27 év után, 1946-ban tértek vissza Magyarországra. Parlamenti hivatalos fogadtatás után egykori birtokukra, Parádra látogattak, ahol igen nagy tisztelességgel fogadták őket, még diadalkaput is emeltek tiszteletükre. A falvak népei akkor is és korábban is mellette voltak, mindvégig megőrizték emlékezetükben, a „földosztó Károlyit” látták benne. Amikor végighintóztak a birtokon, az erdei munkások mélyen meghajolva megsüvegezték a grófot, az erdő urát. Az idős kollégák mesélték, hogy az 50-es években, amikor *Bakondi Ernő* lett az Észak-Mátra igazgatója, az emberekben még éltek a régi reflexek, őt is megsüvegezték az erdei emberek.

Az új kormány rehabilitálta Károlyit, vagyonát papíron visszaadták (a valóságban már soha nem lett az övé), és kinevezték Magyarország párizsi követévé.

1949-re eljutott arra a pontra, amikor már nem tudott azonosulni a Rákosi-rendszerrel, elhagyta az országot. Ezután már soha nem tért vissza. Életének utolsó éveit egy franciaországi faluban töltötte.

Ez az írásom – úgy gondolom – megosztja majd a közvéleményt, mint a korábbi írásaim némelyike (*Pankotai, Roller, Febér Sándor*). Ezt természetesen tartom, hiszen minden olyan személyiség, aki kisebb vagy nagyobb körben cselekedett, tetteivel befolyással bírt sokak életére, ellentétes véleményeket, érzéseket vált ki az emberekből. Nézetem szerint még el kell telni néhány évtizednek, hogy Károlyi Mihály életéről, politikai szerepéről tárgyilagossá, tényeken alapuló megítélés szülessen. Ma még gyakran a politikai hovatartozás dönti el, ki hogyan foglal állást ebben a kérdésben.

Wágner Tibor
ny. erdőmérnök

Erdőfeltárási Szakosztályülés

„Erdészeti feltárás és kapcsolódó létesítmények a Pilisi Parkerdő Zrt.-nél” címmel az Erdőfeltárási Szakosztály-ülést tartott 2009. október 13-14-én a Pilisben, a Visegrádi-hegységben és a Gerecsében.

Már az ülés meghirdetett címében is érzékelni lehetett, hogy a rendezők nem a szorosan vett erdőfeltárási eredmények bemutatásával akartak foglalkozni, hanem mindazokat a törekvéseket kívánták a résztvevőkkel megismertetni, amelyeket nem lehet megvalósítani megfelelő erdőfeltárás nélkül.

A bevezető előadást *Csépányi Péter* termelési és természetvédelmi főmérnök tartotta az Apátkúti Vadászházban. Előadásában ismertette a Parkerdő Zrt. történetét, amelynek motorja mindig a folyamatos fejlesztés volt és ezt a hagyományt jelenleg is elsőrendű célnak tartják. Az erdőgazdaság hármas cél megvalósítását tűzte zászlójára: közjóléti szolgáltatás nyújtása a nagyváros és a helyben lakók részére, a természetközeli erdőgazdálkodás megvalósítása, valamint a környezeti nevelés tevékenységük minden területén.

Az erdőgazdaság filozófiája szerint az erdőgazdálkodásnak a természetközeliiséget, az egészséges élet támogatását, a parkerdőt az emberért, a megújuló nyersanyag biztosítását és az aktív erdészeti-erdőgazdálkodási kommunikációt kell szolgálni.

A Parkerdőgazdaság a közjóléti és természetvédelmi feladatok mellett nagy súlyt fektet az előzőeknek megfelelő fatermesztési módszerek megvalósítására. A hagyományos véghasználatok során az erdőfelújítás 70%-ban természetes mag eredetű, ez az arány tovább már nem növelhető, mivel a mesterséges erdőfelújítás elsősorban akácok, fenyvesek átalakításakor, illetve nem a termőhelynek megfelelő anyaiállomány véghasználata után jön szóba. A folyamatos erdőborítással kezelt erdőterületek nagysága sem elhanyagolható, kb. 5000 ha szálalóerdőt, és kb. 5000 ha faanyagtermelést nem szolgáló vágáskor nélküli erdőt kezel a Parkerdő. Mivel a szálalóerdőbe általában 5 évenként egyszer vissza kell térni a szükséges szálalások elvégzése érdeké-

A Szakosztály tagjai a Zsvány-sziklánál (Fotó: Kálmán Miklós)

ben, ezért rendkívül fontos a tudatosan megtervezett és kialakított állományi (durva) és termőterületi (finom) feltáráshálózat tudatos kialakítása. Több erdészetről (pl. Pilisszentkereszti Erdészet, Budapesti Erdészet, Visegrádi Erdészet) az erdőnevelés és erdőhasználat egységes szemléletű megvalósítását az által érke el, hogy egy-egy összefüggő terület – a hagyományos műszaki vezetői rendszer helyett – erdőgondnok kezel. Ezzel egy kézbe kerül az erdőművelés, erdőhasználat és a finom feltárási ügye, ami megteremti annak lehetőségét, hogy konfliktusok nélkül, összehangoltan valósulhassanak meg az egyes, sokszor ellentmondó igényeket támazó tevékenységek.

A Pilisi Parkerdő Zrt. elismert közjóléti tevékenységének bemutatása mellett kitért annak nehézségeire is. Ezek közül az egyik legnagyobb problémát jelenti az évente keletkező 8-9 ezer m³ szemét összegyűjtése és elszállítása. Az érthetetlen szeméttelrakások eredményeinek eltávolítására fordított költségeket célszerűbben lehetne más, értelmes célokra felhasználni.

Az erdőgazdaság szélesebben vett erdőfeltárási tevékenységéről *Kálmán Miklós* beruházási és műszaki osztályvezető tartott összefoglaló előadást. A közjóléti célból megnyitott erdészeti magánutak használatát az erdőgazdaság korlátozásokkal engedélyezi. A problémát nem a gyalogos turisták je-

lentik, hanem a nagyon mozgékony és jelentős sebességre képes kerékpárosok. Az erdészeti magánúton jelentkező veszélyekre ezért ismertető táblákon hívják fel a figyelmet. A nagyközönség elől elzárt utakat sorompóval zárják le. Az erdőgazdaság bányászati joggal rendelkezik, ami alapján egy kőbányát működtet. A közjóléti létesítmények (kilátók, pihenőhelyek, erdei tavak és műtárgyaik stb.) növekvő száma miatt azok üzemeltetése és állapotfenntartása is egyre több figyelmet igényel.

A terepi bemutatók első állomásán az Apátkúti völgyzárógátas tározó rehabilitációs munkáit ismertették a résztvevőkkel. A gátszelvényhez tartozó 15,4 km² vízgyűjtő területet egy 50 m hosszú gát zárja le, kialakítva így egy 0,368 ha vízfelületet. Az üzemvízszintnél tárolt vízmennyiség 5720 m³. A tó jelentős közjóléti és természetvédelmi értéket képvisel, ezért folyamatos fenntartásáról – a természetvédelemmel egyetértésben – időszakos kotrással gondoskodni kell. Ennek oka, hogy a patak igen heves vízjárása miatt a vízgyűjtőből jelentős mennyiségű hordalék rakódik le a tóba. A tó rohamos feltöltődésének késleltetése érdekében a vízfolyás több szakaszát, különösen a fenékküszöbök környékét rendszeres kotrással tartják karban.

A társaság által folytatott folyamatos és tudatos útfenntartás eredményeit a pilisi aszfaltos utak fenntartásánál lehetett

tanulmányozni. A burkolat-fenntartásra (erősítés, aszfaltburkolat-készítés, kátyúzás), padka- és árokrendezésre a 2006. évben 94,3 millió forintot fordítottak, amelynek egy részét a tulajdonos támogatás formájában a Társaság részére biztosította. Az elvégzett munkákat értékelik, melynek alapján az erdőgazdaságnál alkalmazható későbbi útfenntartási műveleteket meg lehet határozni.

A 2002-től szálalással kezelt közepkorú és idősebb bükkösök egybefüggő területe 1559 ha. A beavatkozások visszatérési ideje 5 év. A szálalóerdőben folyó gazdálkodást a terepen *Csepányi Péter* termelési és természetvédelmi főmérnök, valamint *Boros Attila* okl. erdőmérnök, erdőgondnok mutatta be. Mindketten hangsúlyozták, hogy az erdőművelési munkák közben rendkívül fontos a célnak legjobban megfelelő finom feltáráshálózat kialakítása a megjelenő újulat és a talaj védelme érdekében. Ezeknek a közelítőnyomoknak azonban csak akkor van értelmük, ha azok kiszállító úthoz, illetve feltáráshoz csatlakoznak. A Pilisi Örökerdőben a Kakas-hegyi tömb egy része a szaggatott terepviszonyok, illetve feltáratlansága miatt hosszú távon még nem alkalmas a tájképi és természetvédelmi szempontból is előnyös szálalóerdőgazdálkodásra. Az ellentmondás feloldása érdekében tervezte meg *Gerely Ferenc* a Kakashegyi feltáráshálózatot. A II. osztályú erdészeti út paramétereivel megtervezett, négy útból álló hálózat összesen 5667 méter hosszú. A nehéz hegyvidéki terepen komoly mérnöki feladatot jelentett a tervek elkészítése, amelyet csak nagy tapasztalattal rendelkező erdőmérnök képes az erdőgazdálkodási igényeit is figyelembe véve elkészíteni. A feltáráshálózat megvalósulása után ezen a területen is megkezdhető a bizonyítottan kedvező szálaló erdőgazdálkodás.

A szurdokvölgyi vizes élőhely kialakítása a korábban létesített, mára azonban szerepét betölteni nem tudó korábbi hordalékfogó kiváltását célozza. A vizes élőhely kialakítása érdekében a Dara-patak Szurdokvölgy elnevezésű szakasza fölött hordalék- és vízvisszatartó kisműtárgyat, e szakasz alatt fenéklépcsőket alakítottak ki. A hordalék- és vízvisszatartó erdészeti kisműtárgy tervezésekor követelményként fogalmazták meg, hogy az

- alkalmas legyen a hordalék jelentős visszatartására,
- a gát mögött tartós vízfelület alakuljon ki,

– a nagyobb ár hullámokat károsodás nélkül viselje el,

– a gát sem méreteivel, sem szerkezetével ne tűnjön ki a környezetéből, az helyi anyag felhasználásával épüljön meg.

A 0,80 m koronaszélességű, 0,80 m hasznos magasságú terméskőgát mögött 45 m hosszú, 400 m² vízfelület alakul ki az építés befejezése után.

A Dara-patak Szurdokvölgy elnevezésű szakasza alatt a berágódott keskeny meder lehetőséget nyújtott kettő darab sziklalépcsőkhöz hasonló fenéklépcső kialakítására. A betonba rakott terméskő fenéklépcsők kialakításakor a következő igényeket kellett figyelembe venni:

- a tervezett fenéklépcső hasznos magassága mindössze 0,40 m lehet,
- a falazat nagyobb része a felszín alatt legyen,
- az árapasztók inkább vízterelő szerepet töltsenek be.

Az építés közbeni állapotban megtekintett kisműtárgyak bizonyítják, hogy a természet iránti alázattal, komplex szemlélettel megtervezett erdészeti vízgazdálkodási létesítmények együttesen szolgálják a természetközeli, többcélú erdőgazdálkodás és a természetvédelem közös törekvéseit.

A szakosztály tagjai nagy érdeklődéssel tekintették meg az erdőgazdaság tulajdonában lévő, a Lassenberger Kft. fővállalkozásában, de a Szegedi Gép Kft. állandó alvállalkozásában működtetett Bajna II. mészkőbányát. A bánya működését *Nagy János* okl. bányamérnök, bányászati szaktervező, felelős műszaki vezető ismertette. A bányatelken még kitermelhető mintegy 600 ezer m³ ásványi nyersanyagot acélgyártási alapanyagként, úépítési alapkőként, aszfaltkeverék készítésénél és építőként lehet felhasználni. A külfejtéses bányaművelés szintosztásos jövesztéssel valósul meg. A robbantás villamos indítású robbanóanyag felhasználásával történik. A le-robbantott nagyobb kőtömböket batározják, majd elötörés céljából mobil kőtörőre adják fel. Itt leválasztódik a meddő és a 0/50, vagy 0/100 szem nagyságú mészkő. Az utántörő berendezéssel állítják elő a 0/3 mm, 3/12 mm, 12/20 mm szem nagyságú frakciókat, amelyeket a bányaudvarban, depóban tárolnak. Az értékesítés a depókból történik.

A szakosztály tagjai kegyelettel tekintették meg a Pusztamaróti emlékhelyet, amely történelmünk egyik legtra-

Bajna, 2. mészkőbánya. (Fotó: Kálmán Miklós)

gikusabb eseményének helyszíne. Az emlékhelyhez fűződő történetet *Tóth Zoltán* erdészettervező ismertette. A mohácsi csatavesztés után a Gerecse egyike jól védhető völgyében, Marót község térségében gyűltek össze a csatából elmenekülő harcosok, valamint a törökök dűlása előtt menekülő lakosság. A törökök az ellenállásnak ezt a bázisát fel akarták számolni, de a székervárral körülvett település három napig ellenállt a pusztító áradatnak. A törökök Budáról hozott ágyúkkal törték meg az ellenállást és mintegy 25 ezer embert mészároltak le. A kegyetlen csatára emlékeztet a ma is „Emberölő völgy”-nek nevezett völgyben felállított monumentális emlékmű, amelyet *Kovács György* fertőhomoki szobrászművész alkotott. Az egykori falu helyén kialakult Pusztamarót az 1970-es években néptelenedett el, mára csak a temető jelzi, hogy egykor itt település létezett.

A Szakosztály kegyelettel emlékezett meg a 2009. augusztus 15-én elhunyt Szilágyi József gyémántdiplomás erdőmérnökről, a hazai erdészeti úépítés és erdőfeltárási Szakosztály lelkes támogatójáról, a Zselicség ismerőjéről, egy rendkívüli emberről, akit mindenki becsült és szeretett.

Az első nap végén a gyarmatpusztai vadászházban *Zambó Péter* vezérigazgató köszöntötte a Szakosztályt. Tájékoztatást adott a Parkerdő Zrt. gazdálkodásáról, annak eredményeiről és nehézségeiről.

A szakosztályülésen résztvevő 35 fő köszönetét és elismerését fejezi ki a tartalmas program szervezőinek, különösen *Kálmán Miklós* beruházási és műszaki osztályvezető kollégának, aki a programok szervezése és lebonyolítása mellett egy igényes írásos anyag összeállításával tette maradandóvá a kétnapos programot.

Dr. Kosztka Miklós
egyetemi tanár
szakosztályvezető

Egyetemi tankönyv az erdészeti útépitésről

Dr. Kosztka Miklós:

Erdészeti útépités

Erdészeti utak építése

Kiadja az Országos Erdészeti

Egyesület, Budapest, 320.o.

Az Országos Erdészeti Egyesület feladatának tekinti az értékek megőrzését és új értékek teremtését. Ezeknek a törekvéseknek megfelelően elhatározta, hogy felújítja azt a hagyományt, miszerint az egyesület felkarolja a szakkönyvek kiadását. Ennek az adta az időszertűségét, hogy éppen 125 éve adta ki az Egyesület Deák Ferenc Alapítványa *Szécsi Zsigmond Erdőhasználat*-tan c. tankönyvét, amelyre *dr. Kosztka Miklós Erdészeti utak építése* c. könyvének kiadásával emlékezik. A Deák Ferenc Alapítvány könyvkiadási célját mára az Egyesületünk által 2001-ben létrehozott Erdészcsillag Alapítványa folytatja. Ezeknek a törekvéseknek megfelelően kerülhetett kiadásra az *Erdészeti útépités* című, *Erdészeti utak építése* alcímet viselő tankönyv.

Hasonló tárgyú tankönyv 1965-ben jelent meg a *Pankotai-Herpay* szerzőpáros-tól *Erdészeti szállítástan* címmel, amely az erdőfeltárás és erdészeti útépités teljes témakörét felölelte. Kifejezetten az erdészeti útépitéssel foglalkozó tankönyv korábban nem született Magyarországon, éppen ezért a most megjelenő könyv hiánypótló mű.

Elsősorban erdőmérnök-hallgatók, illetve erdőmérnökök használatára szánta a szerző, hiszen az erdészeti magánutak építési sajátosságai különböznek az állami útépitéstől. A közútépítők csak kellő megfontolással használhatják az eltérő műszaki irányelvek és szabványok miatt ezt a művet, mint ahogy ezekre a szerző az Előszóban fel is hívja a figyelmet. Ebben a fejezetben rögzíti azokat a fontos alapelveket is, amelyeket az erdészeti útépitőknek minden esetben el kell sajátítani azért, hogy az erdő életközösségét a lehető legkisebb mértékben kelljen igénybe venni a műszaki beavatkozással, és az okozott tájsebeket a természet mielőbb begyógyíthassa.

A tankönyv az erdészeti utak építésének teljes területét felöleli, a földművek, a műtárgyak, az útépitési anyagok és a pályaszerkezetek témaköréitől kezdve a pályaszerkezet tervezésén keresztül az útfenntartásig. Mivel a mélyépítésben a tervezést és a kivitelezést nem lehet egymástól elválasztani, ezért ezeket összefüggéseiben tárgyalja, részletesen kitérve az építési technológiákra is.

Az erdészeti utak alépítményei című fejezet első részében részletesen ismerteti a földművek tervezését, építését, az erdészeti utak építésénél használható munkagépeket és azok által megvalósított technológiát. Leírja a földművek romlásának folyamatát, és bemutatja az azok elleni védekezések alapelveit. A fejezet második része tárgyalja az erdészeti utak műtárgyait. A támasztófalak tervezésének leírásakor az erdészeti útépitésben elterjedt súlytámfalak tervezési lépései mellett ismerteti a vasalt talajtámfal és a georáccsal erősített talajtámfal tervezését is, amelynek elterjedése környezetbarát megoldás lehet az erdészeti gyakorlatban is. A kishidakkal foglalkozó fejezetben az erdészeti útépités hagyományait követve a legegyszerűbb megoldásokat ismerteti. Kitér a monolit vasbeton lemezhidakra, röviden említi az egyszerű gerendatartós hidakat, amelyeket leginkább ideiglenes áthidalásokként lehet használni, főként a kiszállító utaknál. Érinti az előregyártott elemekből építhető hidak kialakítását is, amelyek építése az erdészeti útépités gyakorlatában az építésszervezési nehézségek miatt nem terjedt el. A hidak mellett azonban részletesen foglalkozik a csőáteresztőkkel és egyéb vízátervezető létesítményekkel, amelyeknek jelentős szerepe van az erdészeti útépitésben, mert ezek szakszerű elhelyezése csökkentheti az út alatti terület kiszáradását, valamint csökkenti az erózióvesztést is. Kiemelendő itt a kis átmérőjű csövek felhasználására tett javaslat és megoldás, ami lehetővé teszi a bevágási oldalon lévő árkok vízének sűrűbb átvezetését, költségkímélő nélkül. E fejezet

utolsó részében alapfogalmi szinten összefoglalja a műtárgyak alapozásának kivitelezését is.

Az útépitési anyagokkal foglalkozó fejezet első részében részletezi azokat az alapelveket, amelyek alapján az erdészeti útépitésben felhasználható alapanyagokat célszerű kiválasztani. A kőmű útépitési alapanyagok tárgyalásakor részletesen ismerteti a kereskedelmi forgalomban beszerezhető és a műszaki irányelvekben rögzített választékokat, valamint azok minősítését. Annak ellenére, hogy ezek ára az építés helyszínén az erdészeti útépités számára majdnem megfizethetetlen, mégis hasznos ismereteket foglal össze azért, hogy az erdészeti útépitésben használt alacsonyabb minőségű és ezért olcsóbb anyagoktól elvárható műszaki teljesítményt mérlegelni lehessen. A kötőanyagok közül az erdészeti útépitésben általánosan elterjedt bitumen választékaival foglalkozik részletesebben, de ismerteti a mész és a másodlagos ipari nyersanyagok felhasználásának lehetőségeit is. A cement felhasználását viszonylag röviden mutatja be, mert annak jelentősége alárendelt az erdészeti útépitésben.

Az erdészeti utak pályaszerkezetét bemutató fejezet is az általános ismeretekkel és az alapelvekkel kezdődik. Ezzel megalapozza a pályaszerkezeti rétegek tulajdonságainak és viselkedésének ismeretét, valamint a pályaszerkezetben elfoglalt helyének indokait. A fejezet első részében az erdészeti útépitésben jelentős szerepet játszó talajstabilizációkkal foglalkozik. A klasszikus alapelvek mellett kitér a műszaki irányelvekben megfogalmazott kritériumokra is, amelyek azonban az erdészeti útépitésben esetenként túlzó követelményeket támasztanak. Az aszfaltok között bemutatja az erdészeti útépitésben klasszikusnak számító aszfaltmakadámokat, de megfelelő részletességgel ismerteti a tömör aszfaltok készítését és beépítését is. Ezek a drága, de kiváló minőségű anyagok a tőlük elvárható teljesítményt csak akkor tudják az árukkal arányosan teljesíteni, amennyiben azokat a technológiai előírásoknak megfelelően készítik el és építik be. A fejezet összefoglalja az útfenntartásban használható vékony rétegeket. Bemutatja a pályaszerkezet helyszíni hiedeg keveréssel történő újrahasznosításának lehetőségét is, amit a jövő várható útfelújítási módszerének tekinthetünk a teljesen tönkrement pályaszerkezetek esetében.

A hajlékony pályaszerkezetek tervezését rendszerbe foglalva tárgyalja, rámutatva a méretezés, a felépítés-tervezés és az ütfenntartási összefüggésekre. A teherbírási történő méretezés módszerénél részletesen az AASHO nagyminta kísérlet eredményein alapuló módszert ismerteti, amely az erdészeti útépitésben megfelelő eredményeket adott. Nagy hangsúlyt fektet a tervezési forgalom és a földmű teherbírásiának a pályaszerkezet méreteire és élettartamára gyakorolt hatásainak ismertetésére. Részletesen kitér a pályaszerkezetek megerősítésének tervezésére. Bemutatja a klasszikusnak számító Benkelman-tartós behajlás mérésre alapozott módszer mellett a legújabb mérési eljárást jelentő nehéz ejtő súlyos teherbírásmérő berendezést is. Ez a legkorszerűbb berendezés a behajlási teknő geometriai jellemzőinek elemzése alapján jelentősen több információt nyújt a meglévő pályaszerkezet teherbírásiára vonatkozólag. A fejezet

befejező része a pályaszerkezet-gazdálkodás témáját dolgozza fel, bemutatva az új pályaszerkezetek tervezése, a megerősítések és az ütfenntartási állapotfenntartó beavatkozások közötti összefüggéseket.

A könyv 320 oldalon tárgyalja az erdészeti utak építésének témáját. Az ízlésesen kivitelezett borító felkelti a könyv iránti érdeklődést. A kettős cím arra enged következtetni, hogy az Erdészeti útépités témájában esetleg még egy további mű megjelenését is tervezik. Különösen fontos a hátsó borítólapon elhelyezett két Kaán Károly-idézet, amelyek az erdészeti útépitések jelentőségére hívják fel a figyelmet. A megértést 230 ábra, a tájékoztatást 38 táblázat segíti. Az ábrák egységes megjelenésűek, egyszerűek és kifejezően mutatják be a lényegét. A könyvek megjelenésére igényes olvasó találhat néhány nem szokványos szerkesztési megoldást, ami annak tulajdonítható, hogy a szerkesztést feltehetően a

szerző maga végezte, csökkentve ezzel a kiadás költségeit, ami egy egyetemi tankönyv esetében nem elhanyagolható tétel. Azt, hogy a tankönyv elérhető áron vásárolható meg minden érdeklődő számára, az Országos Erdészeti Egyesület hozzáállása, és a támogatók – akik neve a belső borítólapon olvasható – adományai teszik lehetővé.

„Összefoglalva kijelenthető, hogy az erdészeti útépités egy sajátos dolog, amelylyel a legújabb technika sem bír, mert az, az erdőben csődöt mond. Az útépités során az erdőbe be kell menni, speciális tudást és felkészültséget igényel ez a munka. Erről szól a könyv.” (Gerely Ferenc)

A könyv megvásárolható az OEE budapesti központjában, valamint Sopronban a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának Geomatikai, Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Intézetében. A könyv ára: 1000.- Ft.

Sándor Erzsébet

Megjelent

Winkler András: A költő vére
(Sopron 2010.)
(Mészáros György illusztrációival)

Költőnk a soproni Erdészeti Múzeumban mutatta be immáron 12. verseskötetét.

Mindjárt az elején tesz hitet magyarságáról.

Magyarság. „Áldom őseimet, kik Colmárból jöttükben lettek magyarok és bosnyák nagyanyámat, aki igent mondott a bácskai svábnak, hogy magyar lehessenek egykor.”

Az idő múlása együtt menetel a hajhullással. Íme a bizonyíték: Csók. „Bolg asszony az én nejem, csókolgatja a fejem, hiszen az már nincs benőve, póre, mint a baba bőre.” Ehhez kiváló melléklet Mészáros György grafikája: csókos száz rúzsnyoma a tar fejen.

Az évek peregnék tovább: Szomorú találkozás. „Ifjúságom még egyszer visszanezett rám, és sírva fakadt, mikor megakadt a szeme öreg barátján. Miért kerültünk egymástól ilyen messzire?” A grafika fiúcska képét jelzi, alatta rogyant hátú öreg ember, ráadásul haja is alig van már.

Végül egy búcsúzó szó: Az utolsó vershez. „Amikor meghaltam, nem voltál velem, nem kulcsoltad át haldokló kezem, nem simogattad révedt homlokom, egyedül hagytál, hiányzol, nagyon.”

Ez már az őszi virághullás hangulata, a grafika is kézből kihullott könyvet jelez.

No meg egy összefoglaló a költői műről: Költő. „Belebolondulok a verseimbe, készekbe és nyerseimbe. Csizsolom, váltom a mondatokat, a szavak kitörnek, mind rám szakad: büntetnek rímelő szolgahadak.” Kikerülhetetlen a „Félelem”. „A halállal egykor nem volt bajom, mert nem vitt el engem fiatalon, de rettegek tőle, bús kisöreg, mert görögni halom a földrögöket.” Hasonló a „Világos szavak”. „Durva voltam a világhoz, ostromoztam, fájt neki. Aki durva a világhoz, a más világ jár neki.” (Milyen jó lenne, ha ezt a bölcsességet sokan megszívlelnék! – recenzius megjegyzése)

Ezen az érzésen a Régi kapcsolat sem segít, hiszen „Feleségemmel vén-

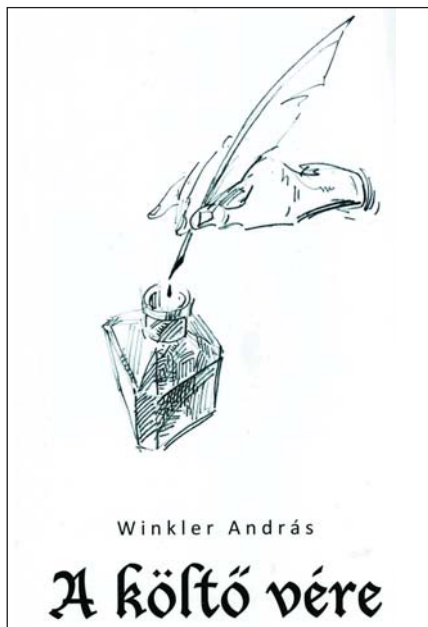
ségi kapcsolatban vagyunk.” (A recenzius kérdése: András, kaptál Te ezek után otthon még vacsorát?)

De feltűnik a pihenés jelképe „Az ágyam”. „Az ágy az utolsó remény, amiben este fekszem én. Tegnap megfogtam kezét: tegeződöttünk, megtudtam a nevét. Ágyakhoz nevek illenek, ha nincs nevük, adjunk nevet, ha nem adunk, hát kinevet, nem ringat el és szenvedek.”

Nem maradnak el a szokásos szójátékok sem. Íme közülük egy: Barát. „Lelkiismerős”. És egy őszinte vallo más: Szoborság. „Nem akarok szobor lenni, akkor sírba kell majd tenni. Élvezném még a világot, kerülném a szoborságot.” Idevág a Tünet is. „Savamra mondom, ég a gyomrom”, vagy a Meghalt, „Elveszítette az itt élő képességét”. De se baj, a halállal nem vész el semmi, mert a Sejtés ezt vallja: „Aki meghal szeretteim közül, mindmind visz magával egy darabot belőlem, Amikor meghalok, odaát magamra találok.”

Miért szeretem Winkler András verseit? Sorsforduló indulatok, korszakot kiváltó forradalmi láz nem rejlik bennük, talán még a szerelem hangja is – minden költő ihletője – szemérmes, halk, szelíd. De nyelvi játékaik nagyszerűek. A magyar nyelv ízét, savát-borsát villantják elénk, és ez romlásnak indult nyelvünk világában óriási érték. És a szív csendes derűje, ami mosolyt varázsol szürkességbe, züllöttségbe, politikai intrikákba belefáradt arcunkra.

Dr. Szodfridt István

Szakmai séta a kelebiai erdőben

2009. november 5-én, egy borongós napon, a Erdőhasználati Szakosztály derűs és jókedvű csapata, egy szakmai sétán vett részt a Kelebia melletti Fődjárás erdészkerület erdőségeiben, a KEFAG Zrt. Dél-Kiskunsági Erdészetének szervezésében. Szakosztályunk már régóta tervezgette ezt az utat a Kiskunság e részére. A program iránt az előzetes várakozásainknak megfelelően nagy volt az érdeklődés, tagjaink nagyon kíváncsiak voltak az itt folytatott erdőgazdálkodásban, fahasználatban rejlő lehetőségekre, újdonságokra. A meghívottak a megadott koordinátákat megtalálva, vidáman üdvözölték egymást az öreg tölgyek alatt álló, szemerkélő esőtől védő sátorban.

Az erdészes, évfolyamtársi, balek-firmás, de mindenképpen protokollmentes vendéglátói üdvözléseket *Tóth Attila* erdészvezető kezdte. Ismertette az erdészet felépítését, ágazatonkénti tevékenységét, azok minden mutatószámára kiterjedően, ill. bemutatta a megjeleneteknek az erdőgazdaság jelenlévő kollégáit. A sort *Gőbölös Péter* erdészvezető-helyettes, fahasználati műszaki vezető folytatta, röviden ismertette a résztvevőkkel az itt található erdővonulatok trianoni határok előtti és utáni történetét, hiszen nem egy klasszikus erdős tájon találhatók az erdészet erdőségei. A gondolatmenetet *Koczka Zoltán* erdőgazdálkodási osztályvezető vitte tovább a napi aktualitásokig, aki összefoglalva mutatta be a KEFAG Zrt. összes tevékenységét, kiemelve a sikereket és a nehézségeket is.

Házigazdánk rendkívül színvonalas, jól előkészített terepi programmal készültek. A szakmai bemutató 12 állomásból állt. A séta során, a térségre jellemző fő- és elegyfajok, állománytípusok, az erdőhasználati módokhoz illeszkedő korosztályonként voltak megtalálhatók. A sétán látható volt a térségben alkalmazott erdő-

felújítási módok szinte mindegyike is. Az útvonalon három talajszelvény gödör került bemutatásra, így összehasonlíthatóvá vált a termőhelyi lehetőségek, a célállománytípusok megválasztása, és a későbbi állománynevelések végrehajtásának ideje és módja közötti összefüggések is. Az erdészet célja annak a bemutatása volt, hogy a Duna-Tisza közti homokhátságon sem sémák szerint folyik a gazdálkodás. A felújítási módok meghatározása és a fajok megválasztása, az esetek többségében sikeres eredménnyel jár, de bizony előfordul, hogy a legnagyobb körültekintés mellett is szakmai kudarcot hoz. A mozaikos termőhely miatt, a talajhibák hatásai is változatosan jelennek meg az állományok fejlődésében, amit az utóbbi évtizedekben egyre gyakrabban előforduló, csapadékban szélsőségesen szegény évek csak tovább súlyosbítanak. Ezen a talajtípuson (humuszos homok kombinációi) rendkívül fontos a törzszám optimális beállítása az állományok egészséges fejlődése érdekében. A sarjzatható állományok esetén lényeges az optimális véghasználati kor meghatározása, nemcsak a véghasználati famennyiség és faanyagminőség miatt, hanem a biztonságos sarjzathatóság miatt is.

Az „erdőművelői hangvételű”, de azért ízig-vérig fahasználati sétán résztvevők elértek a Kelebia 92 D véghasználatához, ahol ismertetésre került a termelésben alkalmazott vágásrend, az elvárt választékösszetétel, ill. a Dél-Kiskunsági Erdészet fahasználati ágazatának munkája, vállalkozói összetétele, termelési és értékesítési gyakorlata.

Szél Tamás erdőgazdálkodási osztályvezető helyettes részletesen tájékoztatót a KEFAG Zrt. fahasználati ágazatának mennyiségi és pénzügyi számairól, fakitermelő vállalkozói állományáról, faanyag-szállítmányozási tevékenységéről.

Szél Tamás ismertette továbbá – az Erdőhasználati Szakosztály által nagy figyelemmel és érdeklődéssel kísért – a részvénytársaságnál bevezetésre került terepi informatikai rendszert és az ehhez kidolgozott napi erdészkerületenkénti készletkezelési gyakorlatot is, a hozzá kapcsolódó erdészeti- és erdőgazdasági szintű adatfeldolgozást.

Jó ötleteket és fontos hozzászólásokat hozott a felszínre a biomassza-projektek tapasztalatainak

az ismertetése. *Gőbölös Péter* egy korábbi és már befejezett tuskóaprítási projektről számolt be, *Koczka Zoltán* a Zrt. teljes területén egy jelenleg is folyó és működő vágástakarítási technológiai sort ismertetett. Az elmondottakhoz kapcsolódva, többen a saját tapasztalataikat is elmondták.

A fahasználók csapata éhesen érkezett meg a kelebiai Agrárkereskedelmi Centrumba, ahol kellemes vendéglátás mellett folytatták a kinti eszmecsereket. A program végén *Baksa Gábor*, az Erdőhasználati Szakosztály titkára összefoglalta a látottakkal kapcsolatos tapasztalatokat, megköszönte a helyi szakemberek szervező munkáját. Az egyes állomáshelyeken alföldi kollégáink részletesen bemutatták a homokháti erdőgazdálkodást, megismerhettük az erdészet állományviszonyait, a termőhelyi adottságokat. Belekóstoltunk több itt alkalmazott fahasználati technológiába, közösen tárgyaltuk meg az e téren tapasztalt problémákat, eredményeket. A nap folyamán hasznos ismeretanyagot szerezhettünk a fahasználat (termelés, választékolás, készletkezelés) területén nemcsak fahasználati, hanem erdőművelési szempontból is értékelte bemutatók elemzésével. *Nemes Zoltán*, az Erdőhasználati Szakosztály elnöke szintén összegezte a szakmai bemutató kapcsán felmerülő észrevételeket, végül kötetlen beszélgetést kezdeményezett. A találkozót záró társalgás sajnos már nem tartott sokáig, mivel a programon résztvevők többségének még hosszú utat kellett megtenni hazáig.

Szöveg: **Baksa Gábor** és **Gőbölös Péter**,
kép: **Sereg Róbert**

Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségének 2010. március 9-i üléséről, Budapest

Az ülés helyszíne: OEE Tanácsterem

Jelen vannak:

Elnökség tagjai: dr. Pethő József elnök, Schmotzer András általános alelnök, Doros István technikus alelnök, Haraszti Gyula EL SZB elnök, Kiss László, Máté Zoltán, Puskás Lajos és Tibanyi Gyula régióképviselek.

Tanácskozási joggal:

Bogdán József DB elnök, dr. S. Nagy László MTESZ alelnök, az OEE Szeniorok Tanácsa elnöke, Ormos Balázs főtitkár, Pápai Gábor főszerkesztő, Mester Gézáné titkárságvezető.

Munkabélyi elfoglaltsága miatt kimentését kérte: Kolozsvári Ákos, Bodor Dezső Károly magánerdős alelnök, Horgosi Zsolt, Kertész József régióképviselek, dr. Sárvári János MEGOSZ ügyvezető elnök, az OEE könyvtár őre.

Dr. Pethő József elnök köszöntötte az elnökségi ülésen megjelenteket. Megállapította, hogy az Elnökség 8 fővel határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére Mester Gézáné, hitelesítőnek Doros István és Puskás Lajost kérte fel, mellyel az Elnökség tagjai egyetértettek. Az Elnökség a meghívóban kiküldött napirendi pontokat egyhangúan elfogadta.

Elnök úr bejelentette, mivel a teljes pénzügyi beszámoló a korai ülés miatt még nem készülhetett el, az Ellenőrző Bizottság közvetlenül a Küldöttközgyűlés elé terjeszti jóváhagyásra, észrevételeivel együtt.

Elnök úr a napirendek tárgyalása előtt ismertette az Elnökséggel az elmúlt időszak legfontosabb eseményeit:

Február 9-én az OEE és a MNV Zrt. Erdészeti Igazgatósága Besztercebányán közös látogatást tett a szlovák államerdészet vezetőinél. A kétoldalú megbeszélés célja az volt, hogy a selmechányai vándorgyűlés szervezése során létrejött jó erdészeti kapcsolatokat tovább erősítsük, annak folytonosságát biztosítsuk.

Február 18-22. között Pápai Gáborral részt vett az Erdélyi Műszaki Tudományos Társaság (EMT) 20 éves évfordulójának jubileumi ülésén Kolozsváron. A találkozóon többek között részt vett a MTESZ, az OMBKE, KTM, MKE, valamint a BME, Pécsi, Miskolci Egyetem és a Magyar Mérnökkamara képviselője. Az elnök felszólalásában reményét fejezte ki, hogy az OEE és az EMT Erdészeti Osztálya között kilenc éve megkötött együttműködés tovább erősödik. Ezt szolgálta az erdélyi kollégákkal történő további

megbeszélés, melyen közös igényként fogalmazódott meg a 2012. évi OEE Vándorgyűlés Székelyföldön történő megrendezésének igénye. Erről természetesen az OEE új elnöksége fog dönteni.

Megalakult az Országos Erdő Tanács. Az FVM-nek írt levelében bejelentette, hogy a Tanácsban az OEE-t a mindenkor elnök fogja képviselni. Továbbá, javasolta, hogy vegyék napirendre a következő ülésen az utóbbi évben drasztikusan lecsökkent erdőtelepítések ügyét.

A MTESZ által szervezésre kerülő Magyar Műszaki Értelmiség Napján, május 13-án az MTA-n Egyesületünket „Az erdő és a társadalom” című előadással képviseli az elnök.

A Lengyel Erdészeti Egyesület kezdeményezésére kezdődött „Európai Fiatalok az Erdőkért” nemzetközi diákversenyre az OEWE minden szükséges előkészületet megtett.

Dr. Nagy Dániel, az FVM főosztályvezetője által megküldött „zöld könyv” című vitaanyag viszonyainkra történő adaptálásán, április 12-én Egyesületünk jelen lesz.

Bejelentette, hogy megszűnt a Bp. ERTI Helyi Csoport.

Több neves egyetemi professzor szobrának tervezett felállításához Egyesületünk pénzügyi támogatással fog hozzájárulni. Erről az új elnökség dönt majd.

A Magyar Turista Szövetség levélben kereste meg az Egyesületet azzal, hogy áprilisban szemétszedési kampányt indít, melyhez az OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztálya csatlakozott.

Levelet írt dr. Nagy Andor képviselőnek a Környezetvédelmi Bizottság elnökének azzal a céllal, hogy az erdőgazdálkodás és természetvédelem kapcsolatáról és a két alapágazat zavartalan továbbviteléről kifejtse véleményét. A levél az irattárban megtalálható.

Az első napirendi pont: a 2010. évi kitüntetései javaslatok

A kitüntetési javaslatok tárgyalása előtt dr. Pethő József megköszönte a DB kiváló előkészítő munkáját. Örömmel állapította meg, hogy a beérkezett javaslatok alapján szép anyaggal sikerül az erdészettársadalom elé állni. Hangsúlyozta, hogy kiemelten indokolt javaslat érkezett a Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevél elnyerésére is. Ezért az Elnökséget kérte ezen előterjesztés erkölcsi súlyához méltó kezelésére.

Bogdán József, a DB elnöke tájékoztatta az Elnökség tagjait, hogy a megadott 2010. február 24. határidőre a kitüntetési javaslatok beérkeztek, de három szakosztály támogató javaslatát a késői beküldés miatt nem lehetett figyelembe venni. A Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevél módosításra tett OEE Elnökségi javaslatra, a DB elnöke hivatkozott az érvényben lévő Kitüntetési Szabályzatra, mely szerint a három lehetőséget a jelenlegi Elnökség már kihasználta. Ormos Balázs levele alapján az Elnökség jogosult a Kitüntetési Szabályzat módosítására, mely jogszerű és szabályos.

13/2010. (március 9.) sz. elnökségi határozat:

Az Elnökség a Kitüntetési Szabályzatot az alábbiak szerint módosítja:
KITÜNTETÉSI SZABÁLYZAT

Adományozható kitüntetések száma:

Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevél: legfeljebb 3 fő, a négyéves választási ciklus alatt, „legfeljebb 4 fő, ”-re módosítja.

1. sz. melléklet

Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevél 3., ..., a négyéves választási ciklus alatt legfeljebb három személynek adományozható, helyett „legfeljebb négy személynek...” módosítja.

A módosítást 2010. március 9-től kell alkalmazni és a szabályzatot átvezetni.

(Jelen volt 8 elnökségi tag: 8 fő igen, 0 fő nem, 0 fő tartózkodott).

Ezt követően az Elnökség megvitatta a hatáskörébe tartozó kitüntetési javaslatokat. A szakosztályok által beküldött javaslatokat a saját javaslataival kiegészítve az alábbi határozatot hozta:

14/2010. (március 9.) sz. elnökségi határozat:

Az Elnökség vita után, a hatáskörébe tartozó kitüntetésekéről határozott. Így egyöntetűen javasolta Halász Aladár gyémántdiplomás tagtársunkat a Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevél elnyerésére. A továbbiakban mind a Bedő-, Kaán-, Decrett Emlékemre, mind az Elismerő Oklevélre saját jogán és a szakosztályi javaslatokra ráerősítve megtette előterjesztését.

Az Elnökség felkéri Ormos Balázs főtitkárt, hogy a javaslatokat a Díj Bizottsághoz határidőben juttassa el.

(Jelen volt 8 elnökségi tag: 8 fő igen, 0 fő nem, 0 fő tartózkodott).

Harmadik napirendi pont: A történeti Almanach állása

Dr. Pethő József tájékoztatást adott arról, hogy 3 évvel ezelőtt szűk körben (dr. Király Pál, dr. Oroszi Sándor és dr. Sárvári János) vetődött fel a történeti Almanach elkészítése, de akkor konkrét döntés nem született. 2009 júniusában, majd októberében felkérő levelet küldött a helyi csoportoknak és szakosztályoknak, hogy a történetükről szóló anyagot küldjék be. Sajnálatlaltal állapította meg, hogy a másodszeri felkérésre se küldte be minden helyi csoport és szakosztály. Felkérte dr. Sárvári Jánost, hogy írásban számoljon be a tervezett könyv fő vonulatát jelentő részéről, így a központi szervezetek történetéről.

Dr. Pethő József elképzelése az volt – igaz, nem beszéltek róla –, hogy egy egész átfogó történet megírása készüljön el az Elnökség mandátumának lejártá előtt.

A hozzászólásokban – tekintettel arra, hogy az OEE egész történetének megírása eddig nem került szóba – többségi véleményként a helyi csoportok, és szakosztályok történetéről szóló könyv kiadását támogatta az Elnökség, mely a készülő Almanach első köteteként jelenne meg. Az Egyesülettel kapcsolatos történeti rész megírását és kiadását nem szabad elcsúsztatni. Arra kell törekedni, hogy minél több anyag érkezzon be, de ez rövid idő alatt nem valósítható meg. Az Almanach összeállítására Szerkesztő Bizottság felállítására szükséges. Javaslatként hangzott el, hogy a következő Elnökség foglalkozzon az OEE történetének kiadásával.

Dr. Pethő József a vélemények meghallgatása után javasolta egy bizottság létrehozását, mely a 2010. évi Almanach első kötetének összeállítására is hivatott lesz. A bizottság munkájának koordinálásával dr. Sárvári Jánost, a könyvtár vezetőjét bízta meg. Hangsúlyozta, mivel ez a tevékenység erdészettörténeti ismeretek magas szintű kezelését igényli, ezért követelmény, hogy ilyen ismerettel rendelkező munkatársak, megnevezve az Erdészettörténeti Szakosztály elnöke és munkatársai bekapcsolásával, legyenek e nemes munka társalkotói.

Ormos Balázs vállalta, hogy dr. Sárvári Jánossal együtt felkeresik azon helyi csoportok és szakosztályok vezetőit, akik még nem küldték be a történeti anyagot.

15/2010. (március 9.) számú határozat:

Az Elnökség megbízza Ormos Balázs főtitkárt és Dr. Sárvári Jánost, a könyvtár vezetőjét – erdészettörténeti szakértők bevonásával – a helyi csoportok és szakosztályok által megírt anyagok rendszerezésével és összeállításával. Együttal úgy határozott, hogy a könyv az Almanach első köteteként kerüljön kiadásra a 2010. decemberi évváró Küldöttközgyűlésen.

(Jelen van 8 fő elnökségi tag: 7 fő igen, 0 fő nem, 1 fő tartózkodott).

Második napirendi pont: Beszámoló az OEE 2009. évi tevékenységéről, 2010. évi tervek

Ormos Balázs írásos előterjesztését és szóbeli kiegészítését tárgyalta az Elnökség. Az Egyesület a 2009. évi tervet teljesítette, sokrétű programjaihoz sikerült a pénzügyi kereteket biztosítani. Schmotzer András javasolta, hogy a 2010. évi programban szerepeljen a tisztújítás, mint Egyesületünk történelmének része. Kiss László kérte, hogy a pályázati lehetőségeket ebben az évben is igyekezzen kihasználni a Titkárság.

Külön vita bontakozott ki a Székház ügyében. Dr. Pethő József elcsúsztattnak tartotta a Székház felajánlott szobáinak birtokba vételét, mert a jelenlegi körülmények között Egyesületünknek erre nincs feltétlen szüksége. Javasolta, hogy az új elnökség döntsön majd erről. Felhívta Ormos Balázs figyelmét arra, hogy a Székházzal kapcsolatos minden megbeszélésen részt kíván venni, aláírási joggal nem hatalmazza fel.

Kiss László felvetette, hogy az Egyesület ma két tisztázatlan ingatlanban van bérlőként (Erdészeti Információs Központ, MTESZ) és nem célszerű újabb ingatlanba belevágni. Tibanyi Gyula régióképviseelő felhívta az Elnökség figyelmét arra, hogy most van egy lehetőség a Székházba jutni és ez nem biztos, hogy később is fennáll. A tagság egy része örül, hogy visszakérülhet Egyesületünk a Székházba, ezért javasolja, hogy a Küldöttközgyűlés elé kerüljön az ügy.

Ormos Balázs főtitkár kifejtette, hogy a Székház birtokba vétele hosszú folyamat, melynek során mindig voltak segítők és most is erről van szó. A Székház egyesületünk programja szerint is összetartozásának jelképe. Egyesületünk a történelmi Magyarország idején született és a Székház ma is azoké, akik létrehozták. Ezért szervezte meg az OEE az I. Kárpát-medencei Erdészek Találkozóját a Székházban 2007-ben, és ezért vette sorai közé 2010-ben az Erdélyi Helyi Csoportot. Kérte Kiss László régióképviseelőt, hogy jó kapcsolataira tekintettel az évek óta előkészítés alatt lévő Felvidéki Helyi Csoport is kerüljön a helyi csoportjaink sorába. Régióképviseelő úr a helyi csoport megalakítását támogatatta.

16/2010. (március 9.) sz. határozat:

Az Elnökség a 2009. évi közhasznátsági beszámolót és a befektetések beszámolóját elfogadta és a Küldöttközgyűlés elé terjeszti jóváhagyásra. (Jelen volt 7 elnökségi tag: 7 igen, 0 nem, 0 tartózkodás)

17/2010. (március 9.) sz. határozat:

Az Elnökség a 2010. évi programot, pénzügyi tervet és a pénzügyi befektetések tervét elfogadta és azt a Küldöttközgyűlés elé terjeszti jóváhagyásra.

(Jelen volt 7 elnökségi tag: 7 igen, 0 nem, 0 tartózkodás)

Dr. Pethő József elnök megköszönte az Elnökség és a meghívottak négyéves munkáját és az ülést bezárta.

K.m.f.

Dr. Pethő József
elnök

Mester Gézané
jegyzőkönyvvezető

Hitelesítők:

Doros István
Puskás Lajos

Új belépők

Kaposvári Helyi Csoport: Csernyák Szilveszter erdésztechnikus;
Kecskeméti Helyi Csoport: Halász Norbert erdésztechnikus, Pintér Kálmán erdőmérnök, Göbölös Péterné egyéb felsőfok;
Debreceni Helyi Csoport: Vécsei István erdőmérnök;
Tatabányai Helyi Csoport: Szabó Endre egyetemi hallgató, Schaffer Balázs egyéb felsőfok, Nagy Zoltán erdésztechnikus;
Soproni Hallgató Helyi Csoport: Kiss Csaba egyetemi hallgató;
Soproni Helyi Csoport: Kárpáti Béla Imre egyéb felsőfok;
Sárosi Helyi Csoport: Repka Gábor egyéb felsőfok;
Székesfehérvári Helyi Csoport: Angeli Kornél erdőmérnök, Hegedűs Attila erdésztechnikus, Takács Péter erdésztechnikus, Szabó Béla erdésztechnikus;
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Helyi Csoport: Pállyi Zoltán erdőmérnök;
Pápai Helyi Csoport: Gombási Árpád erdésztechnikus, Kovács Róbert erdőmérnök, Pölöskei András erdésztechnikus, Somlai László erdésztechnikus, ifj. Somogyi József erdésztechnikus, Túri Diána egyéb középfok, Zsigmond László erdésztechnikus;
Balassagyarmati Helyi Csoport: Majoros Zsolt erdésztechnikus

Szabadon a természetben

A Magyar Kullancsszövetség sajtótájékoztatót szervezett, melyre jeles „kullancsszakértőket” hívtak meg.

Dr. Kapiller Zoltán, a Szövetség elnöke bevezető előadásában emlékeztetett az elmúlt évek kutatásaira, melyben a de-nevéreknek és a sünöknek „kullancsfutár” szerepét vizsgálták. Felhívta a figyelmet, hogy már a városi ember sincs biztonságban, mert a kutyák által a parkok is elfertőződtek. Fontos, hogy ne féljük a természetet, hiszen a megelőző oltások kellő biztonságot adnak az erdőn-mezőn járáshoz. Felhívta a figyelmet arra, hogy az árvizek és belvizek melegágyai a kullancstenyészetnek. Vizsgálataik szerint a begyűjtött minták majd' húsz százaléka hordozta a Lyme baktériumot. Európában az elmúlt években tíz százalékkal nőtt a fertőzött területek nagysága. Bejelentette, hogy a témával kapcsolatos pályázatra több száz alkotás érkezett, melynek feldolgozása után májusban hirdetnek eredményt. (Megújult honlapjuk: www.kullancsinfo.hu.)

Dr. Vészi Zsuzsa gyermekorvos hívta fel a figyelmet az immunizációt nyújtó oltások fontosságára és arra, hogy az első után az „emlékeztető oltást” is be kell adatni. Nem szabad katasztrófaként értékelni a kullancsokat, mert a megelőzéssel együtt kell élni velük, de a természetjárás után alaposan vizsgáljuk át testünket. Ha

belénk akadt, óvatos húzással távolítsuk el. Az esetleges beszakadt szájszervet ne piszkáljuk, hiszen elfertőződhet a seb. Hagyjuk, amíg a testünk kilöki magából.

Monspart Sarolta tájfutó világbajnok saját esetét elevenítette fel, hiszen majdnem belehalt a fertőzéssel kapott agyhártyagyulladásba, melyet nem ismertek fel azonnal. De ma sem az a megoldás, hogy kocink ablakából csodáljuk a természetet, hiszen jószerivel az élősködő már mindenhol megtalálható. A megelőző védőoltás a legfontosabb.

Dr. Schneider Ferenc főorvos, infektológus klinikai esetekkel támasztotta alá az elhangzottakat. Ismertette a kezelési módokat, a gyógyulás esélyeit, és bejelentette, hogy megalakult a Kullancs Munkacsoport.

A sajtóérdeklődés láttán önkéntelenül is felvetődött a gondolat, hogy talán szorosabb kapcsolatba kellene lennünk a „kullancsosokkal”, hiszen a mi munkaterületünk az ő munkaterületük is.

Kép és szöveg: Pápai Gábor

17. ERDÉSZ TÁJFUTÓ EURÓPA BAJNOKSÁG 2010. augusztus 9 – augusztus 14. Nymindegab, Dánia

Jelentkezési határidő: minél előbb, de legkésőbb 2010. április 25-e.

Cím:

Heves Megyei Mg.Sz.H. Erdészeti Igazgatóság,
Urbán Imre

3300 EGER, Klapka Gy út 1/B.

e-mail: urban.imre@aeszh.hu, vagy

urbimre@gmail.com

A verseny hivatalos honlapja a
<http://www.efol2010.dk> címen elérhető.

Érdekességek a természetben

Fapofa. Fotó: Pincehelyi József

Évtizedek tapasztalata az Ön kertjében!

A STIHL professzionális termékeivel
öröm a kert gondozása

További akciós termékeinket keresse
szakkereskedéseinkben!

Az akció időtartama: 2010. április 1. – május 31.

Credigen Bank Az akció a készlet erejéig érvényes. A hitellehetőségek nem minden kereskedésben érhetők el egységes feltételekkel. A részletekről érdeklődjön telefonon, vagy személyesen az Ön által választott partnerünknel. A Credigen Bank a hitelbírálat jogát fenntartja. Ez a hirdetés a Bank részéről nem minősül nyilvános tájékoztatónak és ajánlattételnek. A hitelről részletes tájékoztatást az üzletben elhelyezett hirdetmények adnak. **Kamat: 0%, kezelési költség: 0%. A 41/1997.(III.25.) Korm. rendelet szerint a referencia THM értéke: 0% (100.000 Ft, 5 hónap).**

ANDREAS STIHL KFT. 2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

FS 40
39 900,-

7 182 Ft x 5 hó
Saját erő: 3 990 Ft
Hitelösszeg: 35 910 Ft
THM: 0%

**Nyerjen egy
STIHL motortűrészt!**
www.stihl.hu

8 982 Ft x 5 hó
Saját erő: 4 990 Ft
Hitelösszeg: 44 910 Ft
THM: 0%

MS 170 D
49 900,-

STIHL®